

PRVI KORACI
U UVOĐENJU BESPLATNIH OBROKA ZA SVE OSNOVCE

MED I MLIJEKO ZA 10 KUNA?

Organizirali smo se sukladno uvjetima u kojima radimo, a oni u našoj školi nisu adekvatni. Siguran sam da sve moje kolege ravnatelji podržavaju ovu ideju o besplatnim obrocima, ali isto tako mislim da će se složiti da je trebalo najprije odraditi određene pripreme kako bi se ostvarili adekvatniji uvjeti za prihvata i podjelu obroka – istaknuo je ravnatelj Osnovne škole Vjekoslava Paraća Đuro Baloević

Prvog dana podjele obroka solinski su osnovci bili oduševljeni započetom praksom

IZ RADA GRADSKOGA VIJEĆA:

KONCEM PROSINCA ODRŽANA ZADNJA SJEDNICA GRADSKOGA VIJEĆA U 2022.

APSURDI I LOGIKA GRADA NA JADRU

4

KOMUNALNA INFRASTRUKTURA:

NAKON ČETIRI GODINE OD POKRETANJA PROJEKTA U GRADU SOLINU I 28 MILIJUNA KUNA SVEČANO OTVORENO IZLETIŠTE U MAJDANU

TREĆA TOČKA NA I...ZVORU JADRA

6

KRONIKA:

GRADONAČELNIK DALIBOR NINČEVIĆ PODIJELIO BOŽIČNICE RODITELJIMA I UDOVICAMA POGINULIH HRVATSKIH BRANITELJA

PRIGODNI POKLON I SPOMEN NA ŽRTVU

9

TEMA BROJA:

NEDAVNO UKLANJANJE STOLJETNOGA STABLA U SOLINSKOM GRADSKOM SREDIŠTU POTIČE NA RAZMIŠLJANJA

STABLA I SOLINSKI PANJEVI

16

VРАНJIC I VRANJIČKO PROIBALJE U SUVREMENIM EKOLOŠKIM POGLEDIMA

ZELENA LINIJA U POMORSKOJ INDUSTRIJI

Svjedoci smo nažalost nepoštivanja implementacije načela o zaštiti mora i priobalja, o onome tko ih primjenjuje, o njegovoj stručnosti i vještini. Dugogodišnja degradacija okoliša kojoj je izvrgnut Vranjic i okolna mjesta kontinuirano jača ranjivost njegovih građana ugrožavajući njihovo zdravlje, sigurnost i blagostanje. Svaka luka je drugačija i svaka će ići jedinstvenim putem kako bi postala zelenija i pametnija na svom putu kako bi smanjila emisije i poboljšala održivost svojih operacija

STRELJAŠTVO – SD DALMACIJACEMENT: SOLINSKI STRIJELCI OSVOJILI MEDALJE GRAND PRIXU U BEOGRADU I OSIJEKU

POTVRDA KVALITETE

Zlatom na oba Grand Prix-a se okitio Petar Gorša, srebrom Josip Sikavica, srebro je upucala pištoljem Anna Čukušić u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji, a brončane medalje u Osijeku su osvojile puškom Marta Zeljković a pištoljem Matea Omazić

GODINA XXX.
15. SIJEČNJA 2023.
BROJ 341

Osnivač i izdavač:
JAVNA USTANOVA U KULTURI
»ZVONIMIR« SOLIN
Kralja Zvonimira 50
21 210 Solin

Tel.: 021/212 727
e-mail: urednik@zvonimirsolin.hr
www.zvonimirsolin.hr

IBAN HR1824070001100527585

Urednik:
Mario MATIJEVIĆ

Grafička obrada:
Ivana BRAJIČIĆ

Suradnici na broju:
Marijana BATARELO-JELAVIĆ
Mario MATIJEVIĆ
Katica OBRADOVIĆ
Ivo PERVAN
Miro PODRUG
Olivera CRMARIĆ
Emil STRNIŠA
Jakov TEKLIĆ
Dinko FAZINIĆ
Vesna ŽIŽIĆ
Jure BENZON
Martin BILIĆ

Tisak:
HANZA MEDIA d.o.o.

RODNO MJESTO

*Je li se nama i meni povećava nesreća
Jer nismo ostali u mjestu gdje nas je Bog posijao
I gdje smo rođeni i gdje smo trebali i umrijeti
Tamo bismo živjeli sa svima onima
Koji su bili živi kada smo ugledali svijet
Pratili bismo njihove životne drame
U kojima bismo se i mi i ja prepoznavali
Dočekivali bismo rođene a ispraćivali umrle
I povezivali se s onima koji bi nas razumjeli
S njima djelovali suglašavali se u zajedničkom
Odgovarali na pitanja koja ne bi ostajala otvorenim
I tako stvarali riječi i misli trudeći se
Činiti dobro koje se često ne čini
A izbjegavali bismo zlo koje se čini
Svađama i tučnjavama izoštravali bismo razum
Fantaziranjem bismo upoznavali velike tajne
Kako bismo trijeznili zbunjenost i pospanost
Pokušavali bismo oponašati i samu prirodu
I tako stvarali u sebi uvjerenja
Da izvan našeg mjesta rođenja i smrti
Nema napretka i da smo bolji čak i od susjeda
Potonuli bismo u samoljublje vlastitoga mišljenja
Spremni odgovoriti na sva pitanja
Stvarali bismo vlastite gluposti*

Toma Podrug, Ponoć, 2018.

Unatoč provedenim izmjenama u upravljačkim strukturama nadležnih institucija, solinski projekti izgleda ostaju zadnja rupa na državnoj morsko, prometno infrastrukturnoj svirali

KONCEM PROSINCA ODRŽANA ZADNJA SJEDNICA GRADSKOGA VIJEĆA U 2022.

APSURDI I LOGIKA GRADA NA JADRU

Uputio sam prije desetak dana oštar dopis na adresu Hrvatskih cesta, a isto sam dostavio i na znanje Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture koje je također zatražilo hitno očitovanje HC-a. Situacija je po mom mišljenju apsurdna i nimalo obećavajuća – rekao je gradonačelnik o situaciji na Širini i izgradnji odvojka kraj TC »Salona mall« najavljujući kako će se i sam pridružiti građanima ukoliko dođe do prosvjeda

Piše:
Marijana BATARELO-JELAVIĆ

Zadnju sjednicu, posljednju u 2022. solinski su gradski vijećnici započeli aktualnim satom tijekom kojega su postavili niz pitanja vezanih za razna područja u domeni funkcioniranja Grada. Jedan od prvih upita odnosio se na objavu liste građana koji su ostvarili pravo na kupnju stana iz Programa potica-

ne stanogradnje. Odgovorio je gradonačelnik ističući kako se još uvijek analiziraju pristigli zahtjevi te da je napravljena preliminarna lista koja nije službena jer se traži dodatna dokumentacija od podnositelja zahtjeva, u prvom redu onih koji su prijavljeni na adresi roditelja.

Vijećnici su se zanimali i za mogućnost smanjenja članarina u sportskim klubovima za djecu koja dolaze iz višečlanih obitelji, zatim za mogućnost postavljanja pješačkoga prijelaza na ulazu u Gradinu, za postavljanje dodatnoga broja kamera kako bi se spriječio ilegalno odlaganje otpada te za izgradnju odvojka kod TC Salona Mall. Vezano uz izgradnju spomenutoga odvojka gradonačelnik je još jednom izrazio nezadovoljstvo zbog ne realizacije toga projekta te zbog stanja na raskrižju Širina na kojemu još uvijek nisu započeli radovi.

OŠTRI DOPISI I PROSVJEDI

Uputio sam prije desetak dana oštar dopis na adresu Hrvatskih cesta, a isto sam dostavio i na znanje Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture koje je također zatražilo hitno očitovanje HC-a. Situacija je po mom mišljenju apsurdna i nimalo obećavajuća – rekao je gradonačelnik najavljujući kako će se i sam pridružiti građanima ukoliko dođe

do prosvjeda.

Jedno od pitanja postavljenih u nastavku aktualnoga sata odnosilo se na razloge nekorisćenja podzemnih garaža pored dvorane u Arapovcu. Prema gradonačelnikovim riječima Grad je nudio građanima mogućnost korišćenja garaža po simboličnim cijenama, ali nažalost s njihove strane nije bilo interesa.

Nadalje, vijećnike je zanimalo zašto se park za pse umjesto na planiranoj lokaciji na Širini uređuje na zemljištu uz Ulicu dr. Franje Tuđmana. Gradonačelnik je objasnio kako se od lokacije na Širini odustalo zbog zabrane nadležnoga Konzervatorskoga ureda Ministarstva kulture (prvotno predložena lokacija se nalazi unutar stroge arheološke zone op. ur.). Predmetna lokacija je pak odabrana zbog činjenice da se radi o zemljištu u gradskom vlasništvu koje je pak u blizini gradskoga središta te je samim time dostupno većemu broju građana.

GRADENJU 2.8 MILIJUNA EURA

Uslijedio je dnevni red sjednice, a prve dvije točke odnosile su se na prijedloge programa građenja i održavanja komunalne infrastrukture na području grada Solina za 2023. Ukupna sredstva za ostvarivanje Programa građenja komunal-

ne infrastrukture iznose nešto više 2.8 milijuna eura od kojih se preko 382 tisuće eura odnosi na gradnju nerazvrstanih cesta. Na ovom popisu našla se gradnja spojne ceste Braće Radić i Ulice Bubići, spojne ceste Ulice Stjepana Radića i Zvonimirove ulice, izgradnja druge faze Ulice nadbiskupa Ante Jurića u Vranjicu pored igrališta NK-a Omladinac, spoj ulica Put mira – Hrvatski branitelji te izgradnja odvojka Ulice dr. Franje Tuđmana.

Za gradnju javnih zelenih površina predviđeno je izdvajanja u iznosu od oko 303 tisuće eura. U planu je između ostaloga uređenje dječjega igrališta na području Libovac u Kučinama te na prostoru između zgrada na Širini, izgradnja svlačionica pored malonogometnoga igrališta uz crkvu sv. Anastazija u Svetomu Kajuu, uređenje malonogometnoga igrališta u Vranjicu, postavljanje montažnih tribina pored igrališta uz Poslovni centar u Rupotini, zatim pored igrališta u Vranjicu te izrada projekta za uređenje trim staze od Mravinaca do Majdana.

U izgradnju groblja bi se tijekom 2023. trebalo uložiti preko 631 tisuću eura kojima je obuhvaćena izgradnja novih grobnica u Kučinama i Mravincima, izgradnja nove suvremene mrtvačnice i ispraćajnog prostora na

Novomu groblju u Solinu, izrada projektne dokumentacije za uređenje Staroga solinskog groblja te izrada Web GIS aplikacije za pretraživanje i pregledavanje grobnih mjesta.

GRAĐANI PLANIRAJU PRORAČUN

U programu gradnje komunalne infrastrukture našla se i stavka participativnoga budžetiranja. Riječ je o projektu kojim se po prvi put omogućilo građanima izravno sudjelovanje u planiranju i donošenju proračuna, predlaganju određenih malih komunalnih zahvata i radova na područjima svojih mjesnih odbora, a sve s ciljem podizanja kvalitete života. Grad je omogućio građanima da putem web obrasca i e-maila ili osobnom predajom dostave prijedloge koje će obraditi stručne službe, a za ovu namjenu osigurano je 26 tisuća eura.

Prijedlogom programa održavanja komunalne infrastrukture predviđeno je izdvajanje od oko 2 milijuna eura od kojih se gotovo 714 tisuća odnosi na održavanje nerazvrstanih cesta.

SOCIJALI, KULTURI I SPORTU 3.6 MILIJUNA EURA

U nastavku sjednice predstavljene su programi javnih potreba u kulturi, sportu i socijalnoj skrbi za 2023. Za realizaciju programa javnih potreba u kulturi izdvojiti će se ukupno oko 1.1 milijuna eura, za sportske programe milijun, a za program socijalne skrbi 1.6 milijun eura.

Na dnevnomu redu sjednice našao se i zaključak o Programu rada Gradske knjižnice Solin s planom prihoda i rashoda za 2023. kojega je predstavio ravnatelj Ivan Peroš te prijedlog Zaključka o prihvaćanju Programa rada Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« Solin s financijskim planom za 2023. kojeg je predstavio ravnatelj Ustanove Tonči Čičerić dok je ravnateljica Dječjega vrtića »Cvrčak« Solin

Ostaje za nadati se kako novi gradski park za pse ne će doživjeti sudbinu prethodnoga, od njega udaljenoga tek koju stotinu metara

Anđela Biuk predstavila prijedlog Zaključka o godišnjem planu i programu rada ove predškolske ustanove za pedagošku 2022./23. godinu. Svi prijedlozi o planu rada spomenutih gradskih ustanova usvojeni su većinom glasova solinskih gradskih vijećnika.

Vijećnici su usvojili i prijedlog odluke o davanju koncesije za korištenje zaštićenoga kulturnog dobra Gašpine mlinice Obrtu za proizvodnju i usluge »Ana-M« vlasnice Ane Marušić. Koncesija se daje na rok od četiri godine, a izabrani koncesionar dužan je Gradu plaćati naknadu u iznosu od 8 tisuća kuna godišnje.

NOVA VRTIČKA USTANOVA

Sjednica je zaključena donošenjem Zaključka o osnivanju nove ustanove predškolskoga odgoja. Naime, Grad Solin je zajedno s općinama Muć, Klis i Dugopolje osnivač ustanove predškolskoga odgoja DV »Cvrčak« Solin koja u svomu sastavu ima ukupno 21 objekt s 58 odgojnih skupina i 1198 djece. Od navedenoga broja Gradu Solinu pripada 16 objekata s 896 djece. Budući je u tijeku proces razdruživanja DV »Cvrčak« Solin i DV »Maslačak« Dugopolje sukladno Odluci o podjeli ustanove i osnivanju novoga dječjeg vrtića iz ožujka 2022. Gradsko vijeće Solin je ocijenilo nužnim osnivanje nove ustanove predškolskoga odgoja koja bi obuhvatila dio postojećih objekata i skupina u kojima se obavlja odgoj i obrazovanje te skrbi o djeci rane i predškolske dobi.

JEDNOGLASNO USVOJEN TEMELJNI GRADSKI FINACIJSKI PLAN ZA 2023.

ZA IZGRADNJU DRUŠTVA I INFRASTRUKTURE

Najveće povećanje prihoda očekuje se u stavci poreza i prireza na dohodak te od komunalne naknade i komunalnoga doprinosa, a financijskim planom predviđeno je preko 7 milijuna eura za realizaciju niza projekata te za planiranje i projektiranje novih prometnica

Na 14. sjednici solinskoga Gradskog vijeća održanoj 20. prosinca, koju je vodio dopredsjednik GV-a Zdravko Perko (HDZ), jednoglasno je usvojen Proračun za 2023., prvi proračun u kojem su stavke iskazane u eurima, službenoj valuti Republike Hrvatske od 1. siječnja 2023.

Prihodi proračuna grada Solina za 2023. iznose rekordnih 25.6 milijuna eura ili 193.4 milijuna kuna, što je za 2.3 milijuna eura ili 10.4 posto više u odnosu na proračun iz 2022.

Najveće povećanje prihoda očekuje se u stavci poreza i prireza na dohodak te od komunalne naknade i komunalnoga doprinosa – rekao je gradonačelnik Dalibor Ninčević tijekom predstavljanja temeljnoga gradskog financijskog plana.

Rashodi konsolidiranoga Prora-

čuna Grada Solina za 2023. godinu planiraju se u visini prihoda u iznosu od 25.6 milijuna eura, jer se kako je istaknuto, u Proračun za 2023. neće ući ni s viškom ni s manjkom prihoda iz prethodnih godina.

Osim što je usmjeren na sve društvene skupine, brigu za obitelj, djecu, mlade, umirovljenike i potrebite, u proračunu koji se nalazi pred nama osigurana su znatna sredstva za infrastrukturu i održavanje što znači da je i komunalno razvojan – rekao je gradonačelnik dodajući kako je financijskim planom predviđeno preko 7 milijuna eura za realizaciju niza projekata te za planiranje i projektiranje novih prometnica.

NAGLASAK NA POMOĆI U OBRAZOVANJU

Značajnu stavku u proračunskim izdacima predstavlja izdvajanje

za predškolski odgoj za kojega je planirano oko 6 milijuna eura. Nadalje, za isplatu stipendija studentima i provedbu raznih socijalnih programa i pomoći građanima osigurano je 1.57 milijuna eura, za poticanje i razvoj poduzetništva 200 tisuća eura, a svakako treba istaknuti i planirano otvaranje 15 novih ureda za poduzetnike početnike.

Grad će, sukladno proračunskim planiranjima, i dalje ulagati značajna sredstva u obrazovanje. Tako su Proračunom za 2023. predviđena sredstva za rad osobnih asistenata u osnovnim školama, za sufinanciranje produženoga ili cjelodnevnoga boravka učenika te za daljnje ulaganje u izvrsnost darovitih učenika i studenata.

Proračunom su planirana i sredstva za rad sportskih, kulturnih i socijalno-humanitarnih udruga, ulaganje u sportsku infrastrukturu,

gradnju novih i rekonstrukciju postojećih igrališta te zabavnih parkova za djecu po svim mjesnim odborima.

Istovremeno planirana sredstva za vatrogasnu djelatnost iznose nešto više od 265 tisuća eura, što u odnosu na prethodnu godinu predstavlja povećanje od preko 31 tisuće eura. Naime u 2023. osigurana su sredstva za zapošljavanje dva profesionalna vatrogasca, po jedan u oba dobrovoljna vatrogasna društva, a predviđeno je i sufinanciranje zapošljavanja sezonskih vatrogasaca u visini od preko 25 tisuća eura.

KONSTRUKTIVNOST I BENEFITI VIJEĆNIČKE UNISONOSTI

Predviđa se i nastavak ulaganja te financiranja čitavog niza mjera i programa za mlade i za višečlane obitelji, a nastavlja se ulaganje u socijalne mjere i programe. Rekao bih da je ovaj proračun ambiciozan, poticajan i razvojan te socijalno osjetljiv, ali svakako i ostvariv – rekao je gradonačelnik Dalibor Ninčević upućujući zahvalu svim vijećnicima, bez obzira dolaze li iz pozicije ili opozicije, što su prepoznali sve ono što je sadržano u predloženom financijskom planu.

- Doista je zadovoljstvo vidjeti da je Proračun usvojen jednoglasno, posebno nakon iskustva kojega smo imali prošle godine, te da možemo odmah krenuti s raspisivanjem određenih nabavki i realizacijom brojnih programa i projekata – poručio je Ninčević.

PREDSTAVLJENA KONAČNA LISTA PRVENSTVA PRIKUPLJENIH ZAHTJEVA ZA KORIŠTENJE GROBNICA NA NOVOM GROBLJU U SOLINU

GROBNICE OD ŽIVOTNE VAŽNOSTI

U prostorijama Gradske uprave 19. prosinca održana je konferencija za medije na kojoj su gradonačelnik Dalibor Ninčević i upravitelj Vlastitoga pogona za obavljanje komunalnih djelatnosti Ante Parčina predstavili konačnu listu prvenstva prikupljenih zahtjeva za korištenje grobnica na Novom groblju u Solinu. Naime Grad Solin je sredinom studenoga 2022. objavio Oglas za prikupljanje zahtjeva za dodjelu na korištenje obiteljskih grobnica te objavio kriterije za njegovu provedbu.

Riječ je o grobnom polju XXIII koje je u završnoj fazi gradnje te sadrži 69 grobnica s dva, četiri ili šest ukopnih mjesta. Interes naših građana je uistinu velik što potvrđuje brojka od čak 190 pristiglih zahtjeva – rekao je gradonačelnik Ninčević dodajući kako je očito da veliki broj zainteresiranih sugrađana ovom prilikom

Važećima se smatraju jedino one prijave koje su predane putem Javnoga poziva, a zapisivanje koje se obavlja u Gradskoj upravi mimo poziva služi tek kao podloga za utvrđivanje interesa građana. Molim stoga sve one koji su zainteresirani za kupnju grobnice da prate službene natječaje te dostavljaju zahtjeve temeljem istih – poručio je gradonačelnik

nije uspio ostvariti mogućnost kupnje grobnice.

S obzirom da nismo mogli svima udovoljiti odluku smo donijeli prema definiranim kriterijima i prioritetima. Tako su apsolutni prioritet imali naši sugrađani čiji su najmiliji ukopani u zajedničkim grobnicama ili u tzv. posuđenim, odnosno tuđim grobnicama. Drugi kriterij je bila duljina prebivališta podnositelja na području Grada Solina, a dodatne bodove dobivali su i hrvatski branitelji te članovi obitelji poginuloga, zatočenog ili nestalog branitelja iz Domovinskog rata – pojasnio je gradonačelnik najavljujući kako bi se primopredaja spomenutih 69 grobnica trebala obaviti krajem veljače ili počet-

Gradonačelnik Dalibor Ninčević i upravitelj Vlastitoga pogona za obavljanje komunalnih djelatnosti Ante Parčina istaknuli su kako tijekom ove godine Grad planira izgradnju novoga grobnoga polja s ukupno 87 grobnica

kom ožujka 2023. S obzirom na iskazani veliki interes naših sugrađana odlučili smo već 2023. krenuti s izgrad-

njom novoga grobnog polja na kojemu je planirano ukupno 87 grobnica. Napomenuo bih kako su ostvareni svi preduvjeti za

njegovu realizaciju: osigurano je zemljište, napravljena projektna dokumentacija te je ishođena građevinska dozvola. Vjerujem da je to dobra vijest za sve one koji ovom prilikom nisu ostvarili pravo na kupnju grobnice – poručio je gradonačelnik te zamolio građane koji još uvijek čekaju na kupnju grobnica za razumijevanje i još malo strpljenja.

- Iskoristio bih ovu priliku da još jednom skrenem pozornost našim sugrađanima na važnost poštivanja procedure prilikom obavljanja prijave za grobnice. Naime, važećima se smatraju jedino one prijave koje su predane putem Javnoga poziva, a zapisivanje koje se obavlja u Gradskoj upravi mimo poziva služi tek kao podloga za utvrđivanje interesa građana. Molim stoga sve one koji su zainteresirani za kupnju grobnice da prate službene natječaje te dostavljaju zahtjeve temeljem istih – poručio je gradonačelnik.

M.B.J.

Sudionici studentske
radionice Mayday!
Majdan! Mayday!
u obilasku bivšega
tupinoloma u Majdanu
na samomu početku
projekta 2018.

NAKON ČETIRI GODINE OD POKRETANJA PROJEKTA U GRADU SOLINU I 28 MILIJUNA KUNA SVEČANO OTVORENO IZLETIŠTE U MAJDANU

TREĆA TOČKA NA I..ZVORU JADRA

Nakon nešto više od šest godina ustrajnoga rada sa zadovoljstvom možemo reći da smo uspješno zaključili ovaj projekt koji između ostaloga ima za cilj zaštitu i promociju endemske vrste mekousne pastrve, od milja zvane »Solinka«, koja obitava isključivo na ovomu prostoru – poručio je ravnatelj JU »More i krš« Domagoj Lažeta

Piše:
Marijana BATARELO-JELAVIĆ

U sklopu projekta u obuhvatu izletišta uređeni su brojni sadržaji

Prije službenoga otvaranja konferenciju za medije su održali Domagoj Lažeta, ravnatelj Javne ustanove »More i krš« i Marijana Žižić, pročelnica Upravnog odjela za gospodarstvo, zaštitu okoliša i europske fondove grada Solina

Solinjani i njihovi gosti od sredine prosinca mogu uživati u suvremeno opremljenom izletištu uz izvor Jadra realiziranom u sklopu projekta »Jadro izvor života«. Nositelj projekta je Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Splitsko-dalmatinske županije »More i krš«, a partneri su Grad Solin i Turistička zajednica grada Solina.

Izletište čije je uređenje stajalo gotovo 28 milijuna kuna svečano je otvoreno 15. prosinca, a netom prije službenoga otvaranja održana je konferencija za medije na kojoj su Domagoj Lažeta, ravnatelj Javne ustanove »More i krš« i Marijana Žižić, pročelnica Upravnog odjela za gospodarstvo, zaštitu okoliša i europske fondove grada Solina predstavili detalje projekta.

VIŠE OD ŠEST GODINA RADA

Svakako bih istaknuo kako je za »Jadro izvor života« bilo osigurano nešto više od 24.4 milijuna kuna bespovratnih sredstva od kojih je 80 posto, odnosno oko 19 milijuna kuna, financirano EU sredstvima iz operativnoga programa Konkurentnost i kohezija. Nakon nešto više od šest godina ustrajnoga rada sa zadovoljstvom možemo reći da smo uspješno zaključili ovaj projekt koji između ostaloga ima za cilj zaštitu i promociju emendanske vrste mekousne pastreve, od milja zvane »Solinka«, koja obitava isključivo na ovom prostoru – poručio je ravnatelj JU »More i krš« Domagoj Lažeta.

Pročelnica Marijana Žižić posebno se osvrnula na brojne sadržaje koji su u sklopu projekta »Jadro izvor života« uređeni u obuhvatu izletišta.

Posebno bih izdvojila Centar za posjetitelje koji ima uređenu multimedijalnu dvoranu, podrum s mrjestilištem mekousne pastreve te dječji kutak s interaktivnim sadržajem na temu ekologije i važnosti očuvanja prirode. U Centru je postavljen i QR kod preko kojega posjetitelji mogu reproducirati interaktivnu audio knjigu »Rijeka Jadro – na izvoru povijesti« dostupnu na hrvatskom i engleskom jeziku te prilagođenu slabovidnim i slijepim osobama. Tu je i posto-

Ravnatelj JU »More i krš« Domagoj Lažeta, župan Blaženko Boban, državni tajnik Šime Erlić i gradonačelnik Dalibor Ninčević, presijecanjem vrpce prostor su službeno proglasili otvorenim

jeći bunker iz Drugoga svjetskog rata kojega smo preuredili u interpretacijski centar mekousne pastreve s interaktivnim aplikacijama i stolom koji prikazuje tok rijeke Jadro te s posebnim »imerzivnim« prostorom s periskopom prirode i aplikacijom »hod po vodi« – rekla je Žižić napominjući da je prostor od parkirališta do centra za posjetitelje također prilagođen slabovidnim i slijepim osobama dok je osobama smanjene pokretljivosti osiguran pristup uz pomoć pozidne platforme.

IZVOR ZA DJECU I MLADE

Nakon konferencije za medije svečano je otvaranje započelo nastupima članova klape »Delmati« i Solinske mažoretkinje, a uzvanicima su se obratili solinski gradonačelnik Dalibor Ninčević, župan splitsko-dalmatinski Blaženko Boban i državni tajnik Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Šime Erlić.

Dočekali smo i ovaj dan kojemu je prethodilo puno mjeseci strpljivoga čekanja, uložena truda i uklonjenih prepreka, ali vidimo da se sve to na kraju isplatilo. Sretan sam i ponosan zbog realizacije ovoga projekta koji predstavlja dobar primjer suradnje i usklađenosti svih dionika. Cilj nam je bio zaštititi prirodno bogatstvo i bioraznolikost na izvoru rijeke Jadro te stvoriti moderno izletište. Pri tom smo uspjeli ostvariti još jedan cilj, a to je uređenje edukativnoga centra namijenjenoga djeci i mladima – istaknuo je gradonačelnik Ninčević. Oduševljenje nije krio ni župan

Blaženko Boban koji je naglasio kako realizacijom ovoga projekta Jadro postaje izvor života za mlade ljude, ne samo iz Solina, nego i iz Splita i okolice.

Ovo je uistinu predivno izletište i unatoč tome što je Javna ustanova »More i krš« nositelj projekta, Grad Solin je odradio najveći dio posla stoga im se i ovom prilikom iskreno zahvaljujem – poručio je župan Boban.

Prema riječima državnoga tajnika Šime Erlića ono što posebno veseli u ovom projektu jest činjenica da je najvećim dijelom financiran sredstvima EU-a.

Rijeka Jadro, jedan od simbola Solina, područje je iznimne prirodne ljepote, a ovim projektom pretvorilo se u atraktivan prostor društvene namjene. To je dodana vrijednost za sve stanovnike Splitsko-dalmatinske županije, ali i za turističku ponudu ovoga područja, stoga svim sudionicima projekta čestitam na uspješnoj realizaciji – rekao je državni tajnik Šime Erlić.

Novouređeno izletište blagoslovio je župnik župe Gospe od Otoka don Ante Čotić, a potom su ravnatelj JU »More i krš« Domagoj Lažeta, gradonačelnik Dalibor Ninčević, župan Blaženko Boban i državni tajnik Šime Erlić simboličnim presijecanjem vrpce ovaj prostor i službeno proglasili otvorenim.

Na izletištu su već idućega dana, 16. prosinca, održane edukativne radionice u kojima su sudjelovali učenici nižih razreda solinskih osnovnih škola dok je 17. prosinca upriličen Dan otvorenih vrata kako bi se svi zainteresirani građani mogli upoznati s bogatim sadržajem ovoga prostora.

ODRŽANA ZAVRŠNA KONFERENCIJA PROJEKTA »BIRAJ BICIKLU!«

EUROPSKE PEDALE SOLINU

Sustav javnih bicikala u Solinu je nadograđen te sada ima ukupno osam terminala: u Saloni, Vranjicu, pored dvorane na Arapovcu, u Mravincima, Kučinama, kod zgrade Gradske uprave, na izletištu Jadro i na Glorijetu. Ovom je prilikom najavljeno postavljanje dodatnih terminala u Solinu koji će poboljšati učinak od dosadašnjih 760 korisnika i 1500 najmova

U Splitu je 28. prosinca održana završna konferencija projekta »Biraj biciklu!« u kojega je kao partner uključen i grad Solin. Projekt je tijekom nešto manje od dvije godine, obuhvatio osam jedinica lokalne samouprave u kojima je do sada angažirao 47 tisuća registriranih korisnika. Točnije, na području grada Splita, koji je njegov nositelj te ostalih partnera Trogira, Solina, Kaštela, Dugopolja, Dicma, Klisa i Podstrane postavljen je 41 novi terminal s ukupno 242 bicikla, od čega 116 klasičnih i 126 električnih. Uz to izgrađene su i dvije biciklističke prometnice i pješačke staze u Splitu i Trogiru, a izrađena je i studija potencijala razvoja biciklističkih prometnica, što je temeljni dokument budućega integriranog sustava biciklističkih prometnica na ovom području. Ovaj projekt ujedinjuje mnogo komponenti modernoga dru-

tva te povezuje općine i gradove koji su dio urbane aglomeracije. Vjerujem da ćemo kroz sljedeće projekte napraviti još više biciklističkih staza te izgraditi dovoljno parkirališta kako bi se oslobodili pješački i biciklistički koridori – rekao je ovom prilikom splitski gradonačelnik Ivica Puljak.

Projekt je zaživio i u Solinu u kojemu se sustav javnih bicikala nadograđio te sada ima ukupno osam terminala: u Saloni, Vranjicu, pored dvorane na Arapovcu, u Mravincima, Kučinama, kod zgrade Gradske uprave, na izletištu Jadro i na Glorijetu – rekla je Marijana Žižić, pročelnica Upravnog odjela za gospodarstvo, zaštitu okoliša i europske fondove koja je uz ostale predstavnike projektnih partnera nazočila završnoj konferenciji u Splitu.

Ovom je prilikom najavljeno postavljanje dodatnih terminala u Solinu koji će poboljšati učinak od dosadašnjih 760 korisnika i 1500 najmova.

Što više ljudi budu koristili bicikle, a manje automobile, to će biti više prostora za biciklističke staze – poručila je pročelnica Žižić.

- Mi kao odgovorne osobe jedinica lokalne samouprave moramo oformiti tim koji će sagledati problematiku prostorno-planske dokumentacije u koju moramo uključiti i pojmove biciklističke infrastrukture poput multimodalnosti, e-mobilnosti i ostalih nužnih elemenata. U planu je i stvaranje intermodalnih čvorova. Vrlo je važno i da terminali budu blizu stanica javnoga gradskog prijevoza, kao i smanjenje onečišćenja te popularizacija prijevoza s nultom emisijom – rekla je Vedrana Franić, pročelnica Službe za razvoj grada Splita.

M. B. J.

Završna konferencija je održana u Splitu

Podjela obroka je organizirana na način da dežurni učenici dolaze po kutije u kojima su obroci te ih desetak minuta prije velikoga odmora nose u svoje učionice

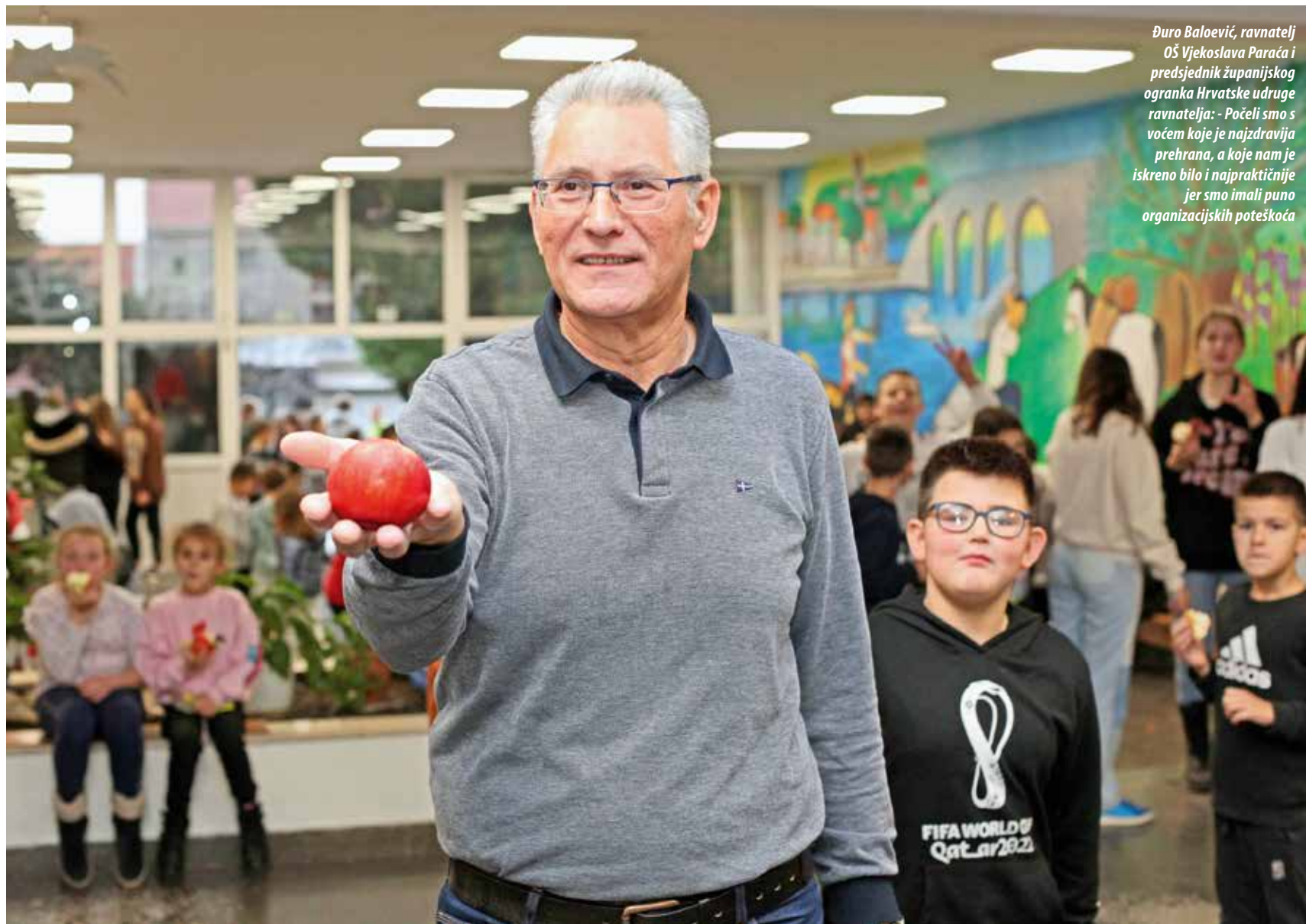

Prvoga dana podjele obroka solinski su osnovci bili oduševljeni započetom praksom

PRVI KORACI U UVOĐENJU BESPLATNIH OBROKA ZA SVE OSNOVCE

MED I MILIJEKO ZA 10 KUNA?

Organizirali smo se sukladno uvjetima u kojima radimo, a oni u našoj školi nisu adekvatni. Siguran sam da sve moje kolege ravnatelji podržavaju ovu ideju o besplatnim obrocima, ali isto tako mislim da će se složiti sa mnom da je trebalo najprije odraditi određene pripreme kako bi se ostvarili adekvatniji uvjeti za prihvata i podjelu obroka – istaknuo je ravnatelj Baloević

Đuro Baloević, ravnatelj OŠ Vjekoslava Paraća i predsjednik županijskog ogranka Hrvatske udruge ravnatelja: - Počeli smo s voćem koje je najzdravija prehrana, a koje nam je iskreno bilo i najpraktičnije jer smo imali puno organizacijskih poteškoća

Početkom drugoga polugodišta u hrvatskim se osnovnim školama počela provoditi mjera uvođenja besplatnih obroka za sve učenike od 1. do 8. razreda. Za tu je namjenu u državnomu proračunu za 2023. osiguran iznos od 550 milijuna kuna, odnosno 10 kuna dnevno za svakoga od 311 tisuća hrvatskih osnovnoškolaca.

Od Đure Baloevića, ravnatelja OŠ Vjekoslava Paraća i predsjednika županijskog ogranka Hrvatske udruge ravnatelja, doznajemo kako je protekao prvi dan podjele besplatnih obroka u školama na području grada Solina.

Tri od ukupno četiri solinske osnovne škole, OŠ don Lovre Katića, OŠ kraljice Jelene i OŠ Vjekoslava Paraća, koje pohađa oko 2 200 učenika, nemaju kuhinju i blagovaonicu tako da su učenici prvoga dana podjele besplatnih obroka dobili jabuku i klementinu. Počeli smo s voćem koje je najzdravija prehrana, a koje nam je iskreno bilo i najpraktičnije jer smo imali puno organizacijskih poteškoća. Naime sve je trebalo dogovoriti tijekom zimskih praznika u blagdanske dane, tako da smo imali vrlo malo vremena – rekao je Baloević dodajući kako će se u prvomu tjednu još jedan dan dijeliti voće, dva dana će na meniju biti integralni sendviči s namazima i povrćem, a jedan dan slanac s jogurtom.

Posebno treba voditi računa o djeci s prilagođenom prehranom, a u našoj školi su trenutačno 23 takva učenika. Oni će tijekom prvoga tjedna dobivati voćne obroke, a u međuvremenu ćemo u dogovoru s njihovim roditeljima za njih izraditi posebne jelovnike – najavio je Baloević napominjući kako je podjela organizirana na način da dežurni učenici dolaze po kutije u kojima su sortirani obroci te ih desetak minuta prije velikoga odmora nose u svoje učionice kako bi svaki učenik mogao uzeti svoj obrok.

KRATKO VRIJEME ZA ORGANIZACIJU

Organizirali smo se sukladno uvjetima u kojima radimo, a oni u našoj školi nisu adekvatni. Siguran sam da sve moje kolege ravnatelji podržavaju ovu ideju o besplatnim obrocima, ali isto tako mislim da će se složiti sa mnom da je trebalo najprije odraditi određene pripreme kako bi se ostvarili adekvatniji uvjeti za prihvat i podjelu obroka. To je posebno izraženo u našoj županiji u kojoj većina škola nema kuhinju i blagovaonicu. To je veliki problem, a rokovi su bili kratki. Mi smo uspjeli ostvariti suradnju s jednim lokalnim dobavljačem, konkretno s tvrtkom »Bakanalije« d.o.o., i dogovoriti jelovnik kojega ćemo modificirati sukladno potrebama koje u međuvremenu uočimo – rekao je Baloević napominjući kako se trenutačno radi na osnovu narudžbenica suklad-

no dnevnim potrebama te da bi se do kraja siječnja trebao objaviti javni poziv za odabir dobavljača. Naglasio bih i to da se sukladno odluci Vlade dijete koje izostane s nastave više od tri dana uklanja s liste za besplatni obrok do ponovnoga povratka u školu što znači da ćemo imati dodatnu papirologiju. Osim toga jedan od problema krije se u činjenici da Vlada predviđena sredstva isplaćuje osnivaču, u našem slučaju Županiji, a onda se ona dostavljaju dobavljačima nakon 45 do 60 dana. O tome smo već razgovarali sa županom koji je obećao uputiti određene akontacije kako nam dobavljači ne bi odustali od angažmana – rekao je Baloević.

Iz razgovora s dvjema osmašicama OŠ Vjekoslava Paraća, Larom Pereža i Lucom Kanaet, doznajemo kako su učenici oduševljeni već i samom činjenicom da imaju prilike dobiti besplatan obrok.

Ovo je dobra ideja jer dosta djece dolazi bez marende, a ovako svi dobivamo jednake obroke – istaknula je Lara.

Voljela bih da možemo dobiti tople obroke, ali znam da to nije moguće – dodala je Luce.

JEDINA ŠKOLA S KUHINJOM I BLAGOVAONICOM

Kontaktirali smo i ravnateljicu OŠ kralja Zvonimira, jedine solinske osnovne škole koja ima kuhinju i blagovaonicu.

Kod nas je znatno drugačija situacija. Angažirali smo dodatne kuharice tako da ih trenutačno imamo tri, ali obroke jednako kao i druge solinske škole dijelimo po razrednim odjeljenjima jer u blagovaonici nije moguće istovremeno poslužiti toliki broj djece. Naime imamo 520 učenika od kojih je 54 u produženom boravku i oni kao i do sada dobivaju kuhane obroke, a 56 učenika je u područnoj školi u Rupotini. Mi smo u prednosti jer sami nabavljamo namirnice, tako da su naši učenici prvoga dana dobili sendvič s purećom šunkom, sirom i krastavcima, a u blagovaonici im je posluženo voće i orašasti plodovi koje tijekom velikog odmora mogu uzeti, ovisno o tome što žele i tako će biti svaki dan. Na meniju su nam još puretina, pileći medaljoni i salata, pašteta od tunjevine, burek i jogurt te kroasan i sok. Za djecu koja su na bezglutenskoj prehrani posebno pakiramo obroke kako se ne bi kontaminirali u dodiru s ostalim namirnicama – rekla je ravnateljica Propadalo.

Iz solinskih škola u konačnici poručuju kako bi najgora inačica bila da djeca vraćaju hranu jer im se ne sviđa.

Preporučujemo da nepojedeni obrok ponesu kući ili da ga daju drugim učenicima – savjetovao je ravnatelj Baloević dodajući kako je po njegovom mišljenju, a s obzirom na sve prije spomenute uvjete, ipak napravljen korektan jelovnik.

Predsjednik Udruge Dalibor Celebić i gradonačelnik Dalibor Ninčević

GRADONAČELNIK DALIBOR NINČEVIĆ PODIJELIO BOŽIČNICE RODITELJIMA I UDOVICAMA POGINULIH HRVATSKIH BRANITELJA

PRIGODNI POKLON I SPOMEN NA ŽRTVU

Grad Solin je tijekom predblagdanskih dana darivanja upriličio dodjelu božićnica članovima Udruge roditelja poginulih branitelja. S članovima se u prostorijama Spomen sobe susreo gradonačelnik Dalibor Ninčević koji je uz prigodne

čestitke još jednom istaknuo važnost ove Udruge za Grad Solin.

Tom prilikom je roditeljima i udovicama poginulih hrvatskih branitelja uručena božićnica u visini od 500 kuna te prigodni božićni poklon.

Zahvalu gradonačelniku i

Gradu Solinu u ime svih članova uputio je predsjednik Udruge Dalibor Celebić.

- Grad Solin svojom brigom i pažnjom koju ulaže u očuvanje sjećanja na naše branitelje može biti primjer svim drugim gradovima i općinama – poručio je Celebić. M. B. J.

NAKON PANDEMIJSKE STANKE NASTAVLJEN OBIČAJ PALJENJA BADNJAKA U GRADSKOM SREDIŠTU

BAKALAR PA BADNJAK

Nakon stanke tijekom dvije pandemijske godine Grad Solin je na Badnjak nastavio s podjelom bakalara i fritula u gradskom središtu uz glorijet. Porcije bakalara dijelili su gradonačelnik Dalibor Ninčević i njegov zamjenik Ivica Rakušić, a odaziv građana je bio uobičajeno velik.

Veseli me što nakon dvije godine stanke imamo priliku ponovno se družiti s građanima. Vjerujem da će ova tradicija živjeti i dalje i da će se u nju uključiti još veći broj naših sugrađana – rekao je gradonačelnik. Badnji dan zaključen je prastarim običajem paljenja badnjaka koje je u gradskom središtu i ovoga puta popratilo mnoštvo vjernika, a među njima i gra-

donačelnik Dalibor Ninčević te župan splitsko-dalmatinski Blaženko Boban.

Molitvu pored badnjaka, simbola svjetla božićne noći i betlehemske pastirskih vatri predvodio je upravitelj praveštija i župnik župe Gospe od Otoka don Ante Čotić, a prigodnu čestitku svim solinskim građanima uputio je gradonačelnik Dalibor Ninčević. M. B. J.

Molitvu uz badnjake predvodio je upravitelj praveštija i župnik župe Gospe od Otoka don Ante Čotić

Drugi dio koncerta bio je rezerviran za najpoznatije božićne pjesme i skladbe iz filmova božićne tematike

ODRŽAN 27. BOŽIČNI KONCERT GRADSKA GLAZBE »ZVONIMIR«

SINERGIJA MLADOSTI I ISKUSTVA

Svake godine, u prigodi Božićnog koncerta Glazba odaje priznanje svojim članovima koji su višegodišnjim radom dali veliki osobni doprinos njezinom razvoju, a koji u toj godini obilježavaju jubilej članstva. Jubilarci tom prilikom primaju i posebna priznanja Hrvatskog sabora kulture

U solinskom hotelu »President« 16. prosinca održan je 27. po redu Božićni koncert Gradske glazbe »Zvonimir« koja svoje sugrađane u predblagdanskim vremenima tradicionalno daruje dobrom glazbom. Koncertom je 18. godinu za redom ravnao mo. Tonći Čičerić.

Prvi dio ove iznimne glazbene večeri bio je posvećen klasičnim plesovima, pa je tako mnogobrojna publika imala prilike uživati u zvucima Farandole, poznatog plesa iz francuske Provanse, bečkog valcera, Štrausove Vatrene polke, Mađarskog plesa, orijentalnih plesova i argentinskog tanga, a premijerno je izvedena skladba mo. Tonća Čičerića »Cossack air and dance« inspirirana ukrajinskim, odnosno kozačkim folklorom. Drugi dio koncerta bio je rezerviran za najpoznatije božićne pjesme i skladbe iz filmova božićne tematike, »White Christmas«, »Let it snow« i »Feliz navidad«, a u njihovoj izvedbi su, uz Gradsku glazbu »Zvonimir«, sudjelovali tenori Max Hozić i Saša Jakelić. Solinska Glazba, kroz koju su tijekom punih 110 godina djelovanja prošle stotine glazbara, uvijek je predstavljala sinergiju mladosti i iskustva. Tako i danas u njoj djeluje veliki broj mladih te nekoliko veterana koji svojim iskustvom doprinose kvalitetnom radu orkestra. Svake godine, u prigodi Božićnog koncerta Glazba odaje priznanje svojim čla-

novima koji su višegodišnjim radom dali veliki osobni doprinos njezinom razvoju, a koji u toj godini obilježavaju jubilej članstva. Jubilarci tom prilikom primaju i posebna priznanja Hrvatskog sabora kulture. Priznanje Gradske glazbe »Zvonimir« i brončana diploma Hrvatskog sabora kulture ovog je puta otišla u ruke predsjednika Glazbe Grga Bučana za 10 godina kontinuiranoga članstva, dok je priznanje Glazbe i srebrna diploma Hrvatskog sabora kulture uručena dopredsjedniku Luki Roguljiću za punih 20 godina glazbenoga djelovanja. Priznanja jubilarcima uručili su gradonačelnik Dalibor Ninčević i veteran Gradske glazbe »Zvonimir«, ujedno predsjednik nadzornog odbora, Fabjanko Japirko iza kojeg je čak 56 godina glazbarskoga staža. U samoj završnici koncerta mo. Tonći Čičerić, tradicionalno je predstavio mlade glazbare kojima je ovo bio prvi božićni nastup s orkestrom. Čestitke za premijerni nastup primili su: Vana Jurec, Ivana Poštenjak, Ljubica Jović, Lucija Parać, Duje Muše, Ante Katić i Andro Vučemilović. M. B. J.

ČLANOVI SOLINSKOGA DJEČJEG GRADSKOG VIJEĆA POSJETILI UDRUGU RODITELJA DJECE S POTEŠKOĆAMA U RAZVOJU »MOJE DIJETE«

HUMANA GESTA

Članovi solinskoga Dječjeg gradskog vijeća posjetili su uoči božićnih blagdana prijatelje iz Udruge roditelja djece s poteškoćama u razvoju »Moje dijete« Solin te im uručili vrijedne poklone, sklopivu strunjaču za fizioterapiju i edukativne igračke. Na ovu humanitarnu gestu potaknula ih je suradnja ove Udruge sa solinskim osnovnim školama. Naime Udruga »Moje dijete« pruža besplatne usluge logoterapije i dijagnostike učenicima triju solinskih škola koje nemaju zaposlenoga logopeda. Zahvalu malim gradskim vijećnicima uputila je voditeljica Udruge Ljubica Milković.

Hvala vam na vašoj dobroti u ime svih naših članova, a trenutačno je riječ o 215 obitelji s područja čitave Županije, te u ime čitavoga stručnog tima Udruge kojega čine fizioterapeut, radni terapeut, defektolozi, logopedi, psiholog, glazbeni terapeut i voditelj likovne radionice – rekla je Milković napominjući kako Udruga putem raznih projekata nastoji osigurati neprestani rad stručnoga tima koji provodi individualne i grupne terapije s članovima. Mali solinski vijećnici imali su prilike razgledati prostorije Udruge te doznati više o njezinu radu.

– Sretni smo što smo u ovom uistinu posebnom vremenu mogli pokloniti svojim prijateljima nešto što će im pomoći u njihovom daljnjem radu – rekli su članovi DGV-a poručujući kako ovo prijateljstvo planiraju njegovati i dalje. M. B. J.

Predstavnici Dječjeg gradskog vijeća u prostorijama Udruge

SOLINJANIMA POVELJA ZA USPJEŠNO PROVEDENU NAJ-AKCIJU

PRIZNANJE ZA KRUH I IGRE

Središnji koordinacijski odbor akcije »Gradovi i općine prijatelji djece« na svečanomu savjetovanju održanom tijekom prosinca u Zagrebu dodijelio je Gradu Solinu Povelju za uspješno provedenu Naj-akciju 2022. pod nazivom »Od šenice do pogače« – projekt očuvanja tradicije i običaja. Riječ je o akciji koju je Dječje vijeće grada Solina realiziralo u partnerstvu s udrugama »Solinjani« i »Blaca« u rujnu 2022. na solinskim Blacima. Mali gradski vijećnici tom su prilikom od članova dviju solinskih udruga koje čuvaju tradiciju svoga kraja doznali nešto više o starom običaju vršidbe žita, učili su mijesiti tijesto za pogače koje su potom pekli ispod peke, a oživjeli su i neke stare, davno zaboravljene igre.

Dodjela Povelja za Naj-akciju pokrenuta je 1999. od strane Saveza društava Naša djeca Hrvatske i Hrvatskog društva za preventivnu i socijalnu pedijatriju te Ureda UNICEF-a za Hrvatsku, a tijekom vremena pridružile su im se Udruge gradova i općina RH te Hrvatska zajednica županija.

Solin od 2015. nosi titulu Grad prijatelj djece te sudjeluje u akciji »Gradovi i općine prijatelji djece« kojom se nastoji poboljšati život djece u zajednici. Zahvaljujući brojnim projektima Dječjega gradskog vijeća Solin je do sada više puta dobio Povelju za Naj-akciju koja potvrđuje kvalitetu provedenih programa. M. B. J.

KULTURNO-UMJETNIČKO DRUŠTVO »SALONA« ODRŽALO TRADICIONALNI PREDBLAGDANSKI KONCERT

PREMA JUBILARNOJ GODINI

Među dobitnicima priznanja i brončane diplome Hrvatskog sabora kulture za 10 godina djelovanja uz Jadranku Kulašin bili su još Elvira Mijić, Zvonimir Sesartić, Marko Benzon, Ante Pekić, Jelena Mudnić i Mijo Odža. Priznanje KUD-a i srebrnu diplomu za 20 godina djelovanja dobili su Marko Boban, Gorana Vukšić i Višnja Plavšić

Članovi Kulturno-umjetničkog društva »Salona« u prosincu su održali tradicionalni predblagdanski koncert koji je nakon dvije godine stanke zbog situacije s pandemijom, okupio preko 120 izvođača iz deset aktivnih sekcija Društva.

Večer je započela predivnom novogodišnjom čestitkom iz Hrvatskog zagorja »Dobra večer, dobri ljudi«, a izveli su je

članovi folklornog ansambla, veteranske sekcije, ženske klappe i ženske vokalne skupine uz pratnju mandolinsko-tamburaškog orkestra. Uz njih ove su večeri nastupili i članovi sve tri dječje skupine te polaznici škole gitare i škole mandoline.

Okupljene je pozdravila predsjednica KUD-a Jadranka Kulašin koja se osvrnula na nastupe i aktivnosti koje su obilježile proteklu godinu te najavila obilježavanje jubilarne 80. godi-

ne postojanja Društva. Iskristila bih ovu priliku da pozovem sve naše sugrađane i drage prijatelje da nam se tijekom 2023. pridruže u obilježavanju jubilarne obljetnice tijekom koje ćemo uz već tradicionalne manifestacije, humanitarni koncert »Dobra večer, ružo moja«, svečani nastup za Dan grada i Božićni koncert, upriličiti još nekoliko priredbi, a finale proslave bit će u prosincu sljedeće godine – najavila je Kulašin kojoj je

ovom prilikom uručeno priznanje KUD-a i brončana diploma Hrvatskog sabora kulture za 10 i više godina neprekidnog bavljenja kulturno-umjetničkim amaterizmom.

Popis onih koji su dobili priznanje za višegodišnji rad i nesebično zalaganje, kao i za ljubav koju daju za očuvanje hrvatske kulturne baštine ovog je puta bio nešto duži jer protekle dvije godine zbog pandemije nije bilo dodjela.

Među dobitnicima priznanja i brončane diplome Hrvatskog sabora kulture za 10 godina djelovanja uz Jadranku Kulašin bili su još Elvira Mijić, Zvonimir Sesartić, Marko Benzon, Ante Pekić, Jelena Mudnić i Mijo Odža. Priznanje KUD-a i srebrnu diplomu za 20 godina djelovanja dobili su Marko Boban, Gorana Vukšić i Višnja Plavšić. Diplome Hrvatskog sabora kulture uručivala je predstavnica ove krovne organizacije hrvatskog kulturno-umjetničkog amaterizma Tatjana Katić.

Priznanje KUD-a za 15 godina djelovanja dobile su Mirjana Odža i Ivona Milišić, za 25 godina Nina Atлага i Mia Sesartić, za 35 godina Tatjana Boban, a za 45 godina Nenad Galić, Igor Čičerić i Nebojša Boban.

Da Društvo ima svijetlu budućnost potvrdile su ovom prilikom i jake mlade snage koje su tijekom 2020., '21. i '22. zabilježile svoje prve nastupe. To su Vedrana Katić, Mariela Dadić, Sara Pranić, Ana Dolić, Paula Milić, Petra Zečević, Ivan i Luka Mandarić, Pave Smajić, Žarko Mimica, Anđela Bodrožić, Lana Trobonjača, Jelena Marta Samardžić, Petra Zrno, Petra Dujmov i Ivan Drezga.

Za najmlađe članove KUD-a i ovog je prosinca organizirana dodjela poklona i druženje s Djedom Božićnjakom u prostorijama Društva.

Godinu za nama solinski je KUD zaključio dobrim željama i prigodnim stihovima: »U tijelu zdravlje, a u duši mir, u mislima radost, u srcu mladost, a u radu uspjeh. Pored sebe da imate drage Vam ljude i da Vam ovaj Božić jako sretan bude.« M. B. J.

DJEČJE BLAGDANSKE PRIREDBE NAKON PANDEMIJSKE STANKE

OD BOŽIĆA DO ČAROLIJE

Solinski mališani ovog su prosinca, nakon pandemijskih stanki, ponovno organizirali vesele blagdanske priredbe te tako na najbolji način zaključili godinu iza nas. Puno šušura, veselja, smijeha. šarenila i sreće obilježilo je »Božićnu čaroliju« Plesnog studija Gita upriličenu 17. prosinca u sportskoj dvorani Osnovne škole kralja Zvonimira. Plesni studio Gita predstavio se ovom prilikom sa svim uzrasnim skupinama, a kao gošće su im se pridružile članice Solinskih mažoretkinja.

Samo nekoliko dana kasnije, 20. prosinca u gradskoj sportskoj dvorani na Bilankuši, svoju su božićnu čaroliju upriličili Solinski bubamarci koji su pjesmom i plesom vratili »Snješka

Solinski bubamarci ponovno su održali manifestaciju »Snješko u Solinu«

u Solin«. Bubamarice su vrijedno vježbale kako bi pokazale svoje plesne korake, a nekima od njih ovo je bio prvi nastup.

Bubamarcima je u goste stigao Dječji vokalni ansambl »Tići s Jadr« pod vodstvom mentorice Jelene Buble, prof. pjevanja.

Njihova je priredba i ove godine bila obilježena humanitarnom notom organiziranom u sklopu akcije »Solinu s ljubav-

lju«. Tradicionalnog 16. po redu »Snješka u Solinu« prigodnim je riječima otvorio solinski dogradonačelnik Ivica Rakušić, a mališani su svojim veseljem dozvali Djeda Božićnjaka i vi-lenjake koji su zajedno s njima zaplesali u čast nadolazećih blagdana.

Svoje su sugrađane božićnom priredbom darivale i »Solinske mažoretkinje« koje su 21. prosinca na pozornici Javne ustanove u kulturi »Zvonimir« priredile čarobnu plesnu priču nadahnutu Disneyevim bajkama. Mažoretkinjama su u goste stigli Solinski bubamarci te ekipa Plesnog studija Gita, a na kraju ove bajkovite večeri zajedno su uputili prekrasnu poruku ispunjenu lijepim željama, ljubavlju, prijateljstvom i veseljem. M. B. J.

Mala Venecija
nalazi se u središtu
tranzicije teške
industrije u zelenu

Svjedoci smo nažalost nepoštivanja implementacije načela o zaštiti mora i priobalja, o onome tko ih primjenjuje, o njegovoj stručnosti i vještini. Dugogodišnja degradacija okoliša kojoj je izvrgnut Vranjic i okolna mjesta kontinuirano jača ranjivost njegovih građana ugrožavajući njihovo zdravlje, sigurnost i blagostanje. Svaka luka je drugačija i svaka će ići jedinstvenim putem kako bi postala zelenija i pametnija na svom putu kako bi smanjila emisije i poboljšala održivost svojih operacija

Piše: **Martin BILIĆ**,
mag. ing. nav. traff.
Fotografije: **Privatni album,**
Solinska kronika

VRANJIC I VRANJIČKO PROIBOALJE U SUVREMENIM EKOLOŠKIM POGLEDIMA

ZELENA LINIJA U POMORSKOJ INDUSTRIJI

More kao najveći i najjeftiniji prijevozni put predstavlja jednu od najvažnijih uloga u svjetskom gospodarstvu. Povećanje brodske industrije u zadnjih pola stoljeća za sobom nosi sve veće probleme onečišćenja okoliša. Razvojem svjetskoga gospodarstva, a samim time i pomorske industrije povećava se potreba za zaštitom okoliša. Najveći izvor zagađenja s broda predstavljaju ispušni plinovi, kemikalije, fekalije, kruti otpad, biocidne prevlake i balast.

Međunarodna pomorska organizacija, IMO - (International Maritime Organization) donijela je niz konvencija i protokola kojima je cilj zaštita mora i priobalja. Neke od najznačajnijih su Međunarodna konvencija o sprječavanju onečišćenja s broda - MARPOL 73/78, Međunarodna konvencija o nadzoru i upravljanju brodskim balastnim vodama i talozima iz 2004. i Međunarodna konvencija za sigurno i okolišno prihvatljivo recikliranje brodova iz 2009. Republika Hrvatska i nadzorna ministarstva prihva-

tili su načela IMO rezolucije o zaštiti mora i priobalja. Održivi razvoj se pojavio kao vodeći princip dugoročnog globalnog razvoja. Gospodarski razvoj, društveni razvoj i zaštita okoliša tri su temeljna stupa održivoga razvoja. Koncept održivoga razvoja istaknut je u međunarodno preuzetim hrvatskim obvezama prvenstveno onima iz »Agende 2030 za održivi razvoj« koji je Republika Hrvatska potpisala 2015.

Uvođenjem AIS (Automatic Identification System), RH je po-

krila praćenje brodova prilikom ulaska u Jadran kroz Otrant i nametnula obvezu sektorskoga javljanja Nacionalnoj središnjici za spašavanje i traganje (Maritime Rescue Coordination Center) u Rijeci.

Plan intervencija kod iznenadne onečišćenja mora u Republici Hrvatskoj, mjesta i luke zakloništa... su još jedan od pokazatelja primjene načela o zaštiti mora i priobalja. U korak s legislativom nažalost svjedoci smo nepoštivanja načela implementacije i zanemarivanja ekološke komponente

Stoljetna industrijalizacija obale i priobalja ostavila je neizbrisiv trag

Sjeverna luka zadnjih godina radi punim kapacitetom

Može li Sjeverna luka krenuti putem modela »Zelene luke« u cilju minimiziranja i kvalitete lučkih operacija?

Jadrana koji mora biti ispred svih naših ciljeva.

»GREEN LINE«

Pomorska industrija i brodske kompanije okreću se ekološki prihvatljivom »zelenom« pomorstvu u svrhu smanjenja utjecaja broda na okoliš. Osim brodova i morske luke su jedan od glavnih pokretača pritiska na okoliš, posebno zbog činjenice da se većina morskih luka i terminala nalazi u blizini urbanih područja. Većina lučkih sustava koristi zastarjelu tehnologiju

za mjerenje potrošnje energije i zbog navedenih činjenica ne doprinosi energetske učinkovitosti, zaštiti okoliša i održivom razvoju. Stoga je cilj luke da se razviju tehnološka poboljšanja u svrhu energetske učinkovitosti. Ključno pitanje ekološke luke je pronaći ravnotežu između ekoloških, društvenih utjecaja i ekonomskih interesa. Predviđa se da će ekološka luka postati temelj razvoja luka u budućnosti. Jedan od ciljeva ekoloških luka jest stvaranje dobrog ekološkog okruženja i visoke ekonomske učinkovitosti

u luci. Kako bi se postigao navedeni cilj, potrebno je osigurati korištenje obnovljivih izvora za lučke aktivnosti, ili provođenje održive prakse kao što je recikliranje i ponovno korištenje tih materijala. Jasno je da luke imaju odgovornost prema svom okolišu i da se potrebno upravljanje lukom treba pobrinuti za učinkovitu logistiku i operacije. Dok u prošlosti zaštita okoliša nije bila problem, danas luke diljem svijeta smatraju sprječavanje onečišćenja svojim prvim ciljem, posebno kod uvoza/izvoza rasutoga tereta (ugljen,

žito, željezna ruda, gnojivo, itd.). Problemi se mogu pojaviti tijekom utovara ili istovara, ali i ako je materijal potrebno uskladištiti u lučkoj zoni. Kako bi se postiglo smanjenje emisija, prvi bi korak mogao biti korištenje ekološki prihvatljive opreme za rukovanje u rasutom stanju. Izrada strategije »Green Ports« pružit će priliku da se objedine svi izazovi i prilike koje se odnose na poboljšanje održivosti poslovanja. Zahvaljujući istraživanju i razvoju u zelenoj tehnologiji, mogu se dizajnirati i proizvoditi strojevi, koji uključuju soficirane mjere kontrole prašine, koji mogu postići najviše ekološke standarde. Istraživanja su pokazala da se emisije CO2 u blizini luke javljaju samo zbog lučkih aktivnosti i ukoliko se žele poboljšati bit će potrebna interakcija između lučkih i unutarnjih aktera. Ekološke inicijative na razini EU potiču institucije na što brži ulazak u »zelenu tranziciju« kako bi se pozicionirali na tržištu prometnih usluga u pomorskom prijevozu. Uvođenje koncepta »Zelene luke« nije samo zaštita okoliša već i postizanje boljih uvjeta rada, poboljšanja kvaliteta morskih lučkih usluga, čime se morske luke pozicioniraju konkurentnije na tržištu.

Široka svijest o klimatskim promjenama, potreba za većom sigurnošću i zaštitom u lučkim operacijama, ali i utrka za većom logističkom učinkovitošću doveli su do pojave brojnih digitalnih inicijativa i projekata diljem svijeta. Udruga MEDports koja danas okuplja 23 velike mediteranske luke koje predstavljaju više od 70% ukupnog prometa na Mediteranu okuplja danas predstavnike međunarodnih institucija, stručnjaka za pomorski promet i lučke djelatnosti koji usavršavaju svoje znanje kroz konkretna svjedočanstva, promišljanja o korištenju obnovljivih izvora energije u luč-

kim poslovima i aktivnostima, Digitalizacija i automatizacija lučkih operacija i aktivnosti, uspostava Sustava upravljanja energijom/okolišem, primjena najboljih praksi vodećih luka u pitanjima zaštite okoliša,... neke su od mjera za uspostavu budućih održivih morskih luka.

MOŽE LI SJEVERNA LUKA BITI »GREEN PORT«?

Svjedoci smo nažalost nepoštivanja implementacije načela o zaštiti mora i priobalja, o onome tko ih primjenjuje, o njegovoj stručnosti i vještini. Dugogodišnja degradacija okoliša kojoj je izvrnut Vranjic i okolna mjesta kontinuirano jača ranjivost njegovih građana ugrožavajući njihovo zdravlje, sigurnost i blagostanje. Svaka luka je drugačija i svaka će ići jedinstvenim putem kako bi postala zelenija i pametnija na svom putu kako bi smanjila emisije i poboljšala održivost svojih operacija. Može li Sjeverna luka krenuti putem modela »Zelene luke« u cilju minimiziranja i kvalitete lučkih operacija? Prvi i najvažniji korak je pokrenuti projekt rekonstrukcije i obnove tehnološki zastarjele infrastrukture, što bi se pozitivno odrazilo i na lokalnu zajednicu.

Naime Sjeverna luka zadnjih godina radi punim kapacitetom, posebno treba istaknuti rast izvoza željezne sirovine i rasutoga tereta. Studija o utjecaju na okoliš Sjeverne luke na lučkom području Vranjičko-solinog bazena pod upravom Lučke uprave Split jedan je od temeljnih dokumenata nacionalne ekološke politike s kojom bi konačno započela implementacija načela o zaštiti mora i priobalja. Inicijative i Udruge pozivaju na ujedinjenje svih subjekata i sudionika u pomorskoj i okolišnoj djelatnosti u cilju postizanja sinergije u očuvanju naslijeđa i odgovornosti za more i okoliš. Stalnim praćenjem svjetskih dostignuća na polju zaštite i spašavanja, davanjem najsuvremenijih rješenja, upornim zalaganjem moramo zaštititi naše more i okoliš od svih sektora koji na njega djeluju kako bi osigurali Hrvatskoj dugoročnu izglednu budućnost.

Tehnologija i ljudski um ne poznaju granice, stoga je vrijeme za promjene u svrhu spasa našega planeta i naše budućnosti. Život nam se sastoji od odluka, a svakodnevnim pametnim, ekološki prihvatljivim odlukama pozitivno utječemo na očuvanje prirode i čovjekova okoliša, najviših vrednota ustavnoga poretka Republike Hrvatske. Nikada ne zaboravimo na ekološku komponentu Jadrana koji mora biti ispred svih naših ciljeva, za one koji su ga čuvali, za nas koji ga uživamo i za one koji će doći.

Nagrađene okućnice idealno se uklapaju u solinski blagdanski izričaj

ODABRANE NAJLJEPŠE OKIĆENE KUĆE I OKUĆNICE U BOŽIĆNOM BLAGDANSKOM VREMENU

NOVO VRIJEME, NOVI OBIČAJI

Najbolje okićenu kuću i okućnicu prema mišljenju povjerenstva imao je Danijel Grubišić iz Svetoga Kaja. Sudjelovanje u natječaju bilo je uspješno i za Željenu Salapić kojoj je pripalo drugo mjesto, dok je treće mjesto osvojila Marijana Škarpa. Posebno priznanje i prigodni poklon TZ-a Solin uručen je Ivi i Ani Čapaliji za iznimno gostoprimstvo i kontinuirano sudjelovanje u natječaju

U organizaciji solinske Turističke zajednice u prosincu je treću godinu za redom, upućen Javni poziv na natječaj za najljepše blagdanske okićenu kuću i okućnicu na području grada Solina. Ideja o pokretanju ovog poziva rodila se tijekom pandemije kada zbog propisanih mjera nismo bili u prilici javno se okupljati i održavati adventske manifestacije – rekla je direktorica TZ Solin Jelena Stupalo dodajući kako joj je bio cilj potaknuti Solinjane da dodatno ukrase svoje kuće i okućnice kako bi stvorili posebno blagdanske ozračje na području svoga grada. Nakon zaprimljenih prijava formirano je povjerenstvo koje je obišlo sve kandidate te odlučilo o pobjednicima, a nagradu za najbolje okićenu kuću i okućnicu te poklon bon »Tommya« u iznosu od 1 000 kuna dobio je Danijel Grubišić iz Svetoga Kaja koji je u

Uz tradicionalne ukrase u solinskim domovima u zadnje su vrijeme sve popularniji razni noviteti

Dobivene nagrade i priznanja sudionicima su dodatni poticaj da i u idućim godinama nastave s uređenjem

svom domu, ali i u vrtu stvorio pravu božićnu priču.

Danijel se sa suprugom Danielom prije šest godina iz Splita preselio u Solin gdje je nastavio obiteljsku tradiciju izrade velikih božićnih jaslca.

Već dugi niz godina uz kićenje bora, za koje je zadužena supruga, izrađujemo jaslce koje su poprilično velike i koje su u prvom redu moj zadatak – govori Danijel koji je svoj Betlehem sa Svetom obitelji obogatio nizom detalja: potočićem i selom s kamenim kućicama, crkvom i zvonikom, mlinicama, pekarnicama, špiljama i brojnim drugim sadržajima za čiju je izradu koristio razne prirodne i umjetne materijale.

Potočić sam izradio od betona, špilje od lancuna umočenih u beton, tu su još stiropor, kamenčići, žice i tkanina, grane bajama te velike količine mahovine. Detalje pripremam tijekom cijele godine, a samo postavljanje jaslca traje po nekoliko dana – kazuje Danijel koji i drugima nesebično pomaže u izradi jaslca pa tako već petnaestak godina uređuje jaslce u župi na Mejašima i u kapelici Sveti križ na Dračevcu.

Osim uređenju doma Grubišići veliku pažnju poklanjaju i uređenju okućnice pa su tako u vrt ispred kuće postavili na stotine svjećica i prigodnih dekoracija kojima su zaokružili svoju božićnu priču.

Prijatelji su me dugo nagovarali da se prijavim na natječaj i sad mi je drago što sam ih poslušao jer sam zaista presretan zbog ovog priznanja – iskreno govori Danijel dodajući kako je nagrada posebno razveselila njegovo troje djece 11-godišnju Anni, 6-godišnjeg Danija i malenog Andija koji ima tek godinu i četiri mjeseca.

Sudjelovanje u natječaju bilo je uspješno i za Željenu Salapić kojoj je pripalo drugo mjesto i poklon bon u iznosu od 500 kuna u Jadro – vrtnom centru, dok je treće mjesto i poklon bon Emmezete u vrijednosti od 300 kuna osvojila Marijana Škarpa. Posebno priznanje i prigodni poklon TZ-a Solin uručen je Ivi i Ani Čapaliji za iznimno gostoprimstvo i kontinuirano sudjelovanje u natječaju.

Suprug i ja uživamo u stvaranju božićne priče koja me nakratko vrati u dane djetinjstva, u svijet bezbriznosti u kojem smo svi povezani, u svijet bez rata, bolesti i tegoba. Svaka kuglica i svaka lampica za mene predstavlja jedan poseban doživljaj – rekla je Ana koja se zajedno sa suprugom prije četiri godine doselila u Solin iz Švicarske u kojoj je provela preko tri desetljeća.

Dodjeli nagrada, upriličenoj u hotelu President, nazočio je i gradonačelnik Dalibor Ninčević koji je zahvalio Turističkoj zajednici na pokretanju ovoga natječaja, ali i svima onima koji su se u njega uključili.

M. B. J.

UM NE POZNAJE PREPREKE

Oduvijek sam bio zaljubljen u pisanu riječ i ona me doslovno pratila čitavi život jer sam radni vijek proveo kao grafičar strojoslagar. Radio sam u nekadašnjoj Vojnoj štampariji u Lori, a poslije u Sveučilišnoj tiskari. Volio sam svoj posao pa sam tako 1971. otvorio privatnu tiskaru, ovdje u kući u Svetom Kaju. Jedva sam dobio dozvolu, jer nije u to vrijeme bilo lako otvoriti nešto svoje

Razgovarala:
Marijana BATARELO-JELAVIĆ
Fotografije: **Jakov TEKLIĆ**

Naš sugrađanin 80-godišnji umirovljenik Ante Katić, dobio je prije desetak godina priznanje Doma »Zvonimir« za najvjernijega posjetitelja solinskih kulturnih događanja. Gotovo da nije bilo koncerta, izložbe ili promocije koju nije popratio sve dok ga zdravstveni problemi prije nekoliko godina nisu vezali uz kuću.

Noge me više ne služe – govori nam šjor Ante kojega smo posjetili u njegovom obiteljskom domu u Svetom Kaju.

'Htio ne htio' morao sam se pomiriti sa sudbinom. Sad ono što ne mogu noge nadoknađuje glava koja me srećom još uvijek dobro služi – vedro će naš sugovornik dodajući kako se sada intenzivnije posvetio svom dugogodišnjem hobiju, čitanju i sakupljanju tiskovina.

Oduvijek sam bio zaljubljen u pisanu riječ i ona me doslovno pratila čitavi život jer sam radni vijek proveo kao grafičar strojoslagar. Radio sam u nekadašnjoj Vojnoj štampariji u Lori, a poslije u Sveučilišnoj tiskari. Volio sam svoj posao pa sam tako 1971. otvorio privatnu tiskaru, ovdje u kući u

Danas na primjer malo tko čita novine u tiskanom izdanju, mladi samo gledaju vijesti preko interneta, a ja još uvijek volim imati novinu u rukama. Čitam sve od Slobodne Dalmacije preko Hrvatskog tjednika i Glasa Koncila do Solinske kronike

Svetom Kaju. Jedva sam dobio dozvolu, jer nije u to vrijeme bilo lako otvoriti nešto svoje. Uvjet je bio da imam svoj katalog slova kako bi bili sigurni da neću koristiti ona s posla. Iste godine sam iz Londona nabavio stroj za termotisak ili reljefni tisak kojega u to vrijeme nitko drugi na ovim prostorima nije imao – prisjeća se šjor Ante ističući kako je uglavnom izrađivao menije za restorane, pozivnice za vjenčanja i osmrtnice.

OSMRTNICE I PISANA RIJEČ

Osmrtnice su predstavljale velik dio moje djelatnosti i po njima sam bio poznat u Dalmaciji. Naime u to vrijeme se obavijest o nečijoj smrti stavljala na stabla, stupove i oglasne ploče i kad bi netko umro za vikend ili u vrijeme blagdana jedino se kod mene mogla izraditi takva osmrtnica jer sam uvijek radio, u svako doba dana i noći. Taj se običaj uglavnom izgubio kao i mnogi drugi. Danas na primjer malo tko čita novine u tiskanom izdanju, mladi samo gledaju vijesti preko interneta, a ja još uvijek volim imati novinu u rukama. Čitam sve od Slobodne Dalmacije preko Hrvatskog tjednika i Glasa Koncila do Solinske kronike koju pratim od prvog broja i uvijek je pro-

čitam od prvoga do zadnjeg slova – govori nam šjor Ante koji nakon čitanja novine pohranjuje u svoju kućnu arhivu koja je danas poprilično velika. Evo ovdje imam Slobodnu Dalmaciju iz travnja 1985. i Glas Koncila iz 1993. – pokazuje nam dok izvlači primjerke iz kutija punih novina.

PUTOVANJA I »ANALOGIJA«

Osim novina čuvam programe i kataloge s predstava i izložbi, a čuvam i račune pa tako imam račun iz dućana iz 1971. Posebno sam volio skupljati programe putovanja koja su mi nekad, također, bila velika ljubav. Dok je moja supruga Ivanka bila živa zajedno smo putovali, u to vrijeme uglavnom preko sindikata, a poslije sam išao sam s udrugom umirovljenika ili preko agencije. Putovao sam po čitavoj Hrvatskoj, ali i izvan granica Lijepe naše. Tako sam bio u Albaniji, na Kosovu, u Crnoj Gori, Makedoniji, Bosni i Hercegovini, Sloveniji, Mađarskoj, Češkoj, Slovačkoj, Poljskoj, Italiji, Austriji, Francuskoj, Andori, Monaku i Španjolskoj. Svaki mjesec sam u kasu odvajao od plaće, a poslije od penzije, simbolični iznos namijenjen putovanjima. Danas o tome svjedoče fotografije koje sam radio is-

Osim novina čuvam programe i kataloge s predstava i izložbi, a čuvam i račune pa tako imam račun iz dućana iz 1971. Posebno sam volio skupljati programe putovanja koja su mi nekad, također, bila velika ljubav

Isključivo slušam gramofonske ploče i ne znam ni sam koliko ih imam. Najstarija je iz 1960., na njoj je festival San Remo, a najmlađa je iz 1988.

ključivo s analognim fotoaparatom, evo i sad mi je tu pri ruci i film je još u njemu. Foto albuma imam toliko da im ni sam više ne znam broja, ali svaki je sortiran i na svakom piše koje fotografije su u njemu i kad su nastale – s ponosom će naš sugovornik pokazujući nam nekoliko foto albuma u kojima čuva drage uspomene.

Nikad nisam volio ovu digitalnu tehnologiju. Mislim da sam među rijetkima koji se još uvijek radije koristi telefonom nego mobitelom. Imam ja mobitel jer ne može se danas bez njega, ali i dalje radije zovem na kućni telefon. Imam i svoj imenik kojega sam ispisivao zadnjih 60 godina. Nažalost puno brojeva više nije u funkciji – s nostalgijom će šjor Ante otkrivajući nam još jednu veliku ljubav, onu prema glazbi. Isključivo slušam gramofonske ploče i ne znam ni sam koliko ih imam. Najstarija je iz 1960., na njoj je festival San Remo, a najmlađa je iz 1988. – pokazuje nam hrpu vinila dok uz lagano pucketanje s gramofona dopiru hitovi Splitskog festivala iz 1971.

Mnoštvo je priča koje 80-godišnji Ante čuva u svojim uspomenu, a posebno mjesto zauzimaju one vezane uz godine provedene u streljaštvu koje je bilo njegova velika ljubav i kojim se bavio od 1957.

Još uvijek pratim sve što se događa u našem Streljačkom klubu i vidim da danas imaju svu modernu tehnologiju koju mi nekada nismo imali. Sami smo nosili mete i postavljali ih. Čini mi se da je to imalo neku posebnu draž ili je razlog to što sam tada bio mlad – s osmijehom će dodajući kako svakako na kraju mora reći i to da se nakon svakog putovanja uvijek rado vraćao kući u svoj Solin, u svoj Sveti Kajo, u blizinu Salone koja zauzima posebno mjesto u njegovu srcu i uz koju ga također vežu lijepa sjećanja. Sve je to još uvijek živo u šjor Antinim uspomenu i u arhivi koju će ostaviti na čuvanje sinu i unucima.

Naime u Solinu, najmlađem gradu u državi prijeko su potrebni novi kvadrati, parkirališna mjesta i poslovni prostori, a ne toliko stara stabla. Ukoliko i postoji nekakva šteta u uklanjanju ovoga stoljetnoga stabla za nju treba kriviti sve nas Solinjane, poglavito angažirane u institucijama koje su ovakve spomenike solinske svakodnevice mogli na vrijeme zaštititi, odnosno potaknuti nadležne institucije na njihovu zaštitu

Piše: **Mario MATIJEVIĆ**

NEDAVNO UKLANJANJE STOLJETNOGA STABLA U SOLINSKOM GRADSKOM SREDIŠTU POTIČE NA RAZMIŠLJANJA

STABLA I SOLINSKI PANJEVI

Nedavno je u strogom gradskom središtu uz starijim Solinjanim poznatu Turudićevu gomilu posječeno stablo stoljetne kostele *Celtis australis* L. Stablo reklo bi se ni po čemu bitno, značajno ni posebno, štoviše sličnih dvadesetmetarskih orijaša po solinskomu gradskom središtu i okolnim naseljima ima još nekoliko. Potez je to za kojega nipošto ne treba kriviti investitora novogradnje koja niče tamo gdje je prije gotovo jednoga stoljeća niknulo i raslo stablo kostele. Naime u Solinu, najmlađem gradu u državi prijeko su potrebni novi kvadrati, parkirališna mjesta i poslovni prostori, a ne toliko stara stabla. Ukoliko i postoji nekakva šteta u uklanjanju ovoga stoljetnoga stabla za nju treba kriviti sve nas Solinjane, poglavito an-

gažirane u institucijama koje su ovakve spomenike solinske svakodnevice mogli na vrijeme zaštititi, odnosno poraditi na njihovoj zaštiti.

»DOSADNA« POVIJEST

Najmlađemu gradu koji pršti od povijesnih svjedočanstava na svakom svom koraku zaista najmanje treba još jedan živi spomenik »dosadne« povijesti. Koga bi uostalom zanimalo da je jedno stablo svjedočilo još od 1900 i neke preobrazbi sela uz Jadro u današnji grad, velikim povijesnim otkrićima Slavne Salone i kraljevskoga Solina, dočekalo i s ovoga svijeta otpratilo naraštaje Solinjana, preživjelo ratove, povijesne poplave i suše... zaista »dosadna« povijesna priča. Štoviše možda je u ovome vidu, zakonom zaštićeni stoljetni

močvarni čempres na Širini sasvim dovoljan za grad na Jadru. Prezentiran javnosti, domaćoj i turističkoj na specifičan način, predmet i nadahnuće brojnih školskih projekata solinskih osnovaca možda je Čempres iscrpio ovu temu i postao pomalo »dosadan«.

Dok čitavi zapadni svijet u svakodnevno rastućim energetskim krizama stremi očuvanju svega zelenoga u našem, najmlađemu gradu još je na snazi »kašnjenje« u ovom smislu. Zapadno europski gradovi, a kojima su se odavno priključili i mnogi u Domovini odavno su shvatili prirodno-okolišnu važnost starih stabala uviđajući u njoj i one obrazovno-turističko-ekonomske dobrobiti. Ubrzo su tako brojni shvatili kako se stara, povijesno važna stabla moraju očuvati

kako zbog njihova kulturološkoga i povijesnog značaja, a tako i zbog velikog ekološkog doprinosa i krajobrazne vrijednosti. Takva stara stabla nerijetko se nalaze upravo u urbanim sredinama te im osviještene zajednice pristupaju na poseban način s visokom razinom brige.

STARIJE JE »ZELENIJE«

Nadalje, nebrojene su studije čiji su rezultati dostupni u bespućima svemrežja (interneta) ukazala kako velika i starija stabla rastu daleko brže i time mnogo bolje te učinkovitije apsorbiraju ugljični dioksid nego mlađa, manja stabla, pobijajući dosadašnje stajalište da se rast usporava kako drvo stari. Počevši od istraživanja Helen Pearson objavljenih davne 2003. u časopisu *Nature* pa sve do najnovijih koja su vodili znanstvenici iz Američkoga geološkoga zavoda ispitivano je skladištenje ugljika na razini pojedinačnih stabala, a ne samo šuma. Nalazi ovih istraživanja ukazali su na vrijednost velikih, starijih stabala, a kojih je značajno manje, kao važnih apsorbira ugljika. Prije su znanstvenici razmišljali o velikim starim stablima samo kao o skladištima ugljika. Međutim najnovija istraživanja potvrđuju da stara, velika stabla ne samo da pohranjuju puno ugljika, nego ga i sekvstriraju (zadržavaju) više i brže od manjih stabala ističu znanstvenici. Osim ovoga prirodno-ekološkoga vida velikih i starih stabala neki su gradovi diljem Domovine uspješno prepo-

Maslina
u Kaštel
Štafliću

znali i druge potencijale svojih stoljetnih orijaša. Zanimljivo, svrsishodno i nadahnjujuće pogledati u životne priče nekih od njih koji su uspjeli izbjeći sudbinu Turudićeve kostele.

KAŠTELANSKA MASLINA

U Kaštel Štafliću već više od 1500 godina raste maslina Olea Europea, Stara maslina i li Mastrinka. Ovo najstarije poznato stablo u Hrvatskoj zaštićeno je spomenik prirode s krošnjom od 130 četvornih metara, šupljeg i kvrgavog debla, dandanas daruje grane za suvenire, listove za čaj i plodove za ulje. Maslina je istinski simbol Kaštela, nadahnuće je umjetnicima, znanstvenicima, dom životinjskom svijetu.

GUPČEVA LIPA

Gupčeva lipa nalazi se neposredno do mjesne crkve Sv. Jurja u Gornjoj Stubici i jedini

Gupčeva lipa u Gornjoj Stubici

je živi svjedok seljačke bune iz 1573. Ispod njezinih grana je prema narodnoj predaji seljački vođa Ambroz (Matija) Gubec okupljao svoje istomišljenike i ustanike.

Gupčeva lipa danas ima visinu od 9 metara, opseg njezina debla iznosi gotovo 5 metara, a prsni promjer 1,57 metara. Starošću i dimenzijama, karakterističnim izgledom, impozantnim granama i izbojcima, lipa predstavlja prirodnu rijetkost. Zbog svoje povijesne važnosti 1957. je proglašena spomenikom prirode i stavljena pod zaštitu države te je zaštićeni spomenik kulture.

HRAST GALŽENJAK

U Stubičkim toplicama godine 1965. zakonom je kao spomenik prirode i rijedak primjerak drveća zaštićen hrast Galežnjak. Prema narodnoj predaji star je više od 400 godina i uz Gupčevu lipu, koja se nalazi u obližnjoj Gornjoj Stubici, svjedok je burnih događaja s kraja 16. stoljeća. Za razliku od Gupčeve lipe kod koje su se seljaci okupljali i razgovarali, hrast Galženjak svjedoči o tužnim događajima. Na njega su, prema narodnoj predaji, obješeni zarobljeni puntari nakon bitke kod Stubičkih Toplica 9. veljače 1573. kojom je u krvi okončana velika Seljačka buna pod vodstvom Matije Gupca.

BELINA LIPA

U naselju Visoko u varaždinskoj županiji nalazi se stablo lipe

Belina lipa u
naselju Visoko

koju je prema legendi zasadio hrvatsko-ugarski kralj Bela IV. Arpadović kada je davne 1242. bježao pred Tatarima u Dalmaciju, zbog čega je lipa dobila naziv Belina lipa. O legendarnoj lipi je nepoznati pjesnik ispjevao pjesmu, a pod njezinom su se krošnjom odvijali svi važni događaji iz okolnog kraja.

Lipa je kao rijetki primjerak drveća 1966. proglašena spomenikom prirode.

U vrijeme zaštite bila je visine 20 metara, s opsegom debla od gotovo devet metara odnosno prsnog promjera od 2.8 metara.

Stablo joj je danas djelomično odumrlo, zbog čega joj je krošnja reducirana, a ostatak debla učvršćen vezovima. Ubraja se među najstarija stabla u Hrvatskoj, a pod zaštitom je i zbog svojeg velikog kulturno-povijesnog značaja.

PLATANE U TRSTENOM

Nedaleko od jadranske magistralne ceste u Trstenom rastu dva izuzetno velika i stara stabla platana visoka oko 50 metara s opsegom debla u prsnoj visini oko 12 metara, procijenjene starosti oko 400 godina. Obzirom na dimenzije i sta-

Platane u Trstenom dosežu visinu od 50 metara

Slum na Čičariji već pola tisućljeća resi »Lepa lipa«

rost, ova fiziološki vitalna stabla predstavljaju objekt velike znanstvene vrijednosti. Stabla je iz Male Azije donio i zasadio kapetan Florio Jakoba Antunova. U Trsteno je donio 5 mladih biljaka i zasadio ih uz izvor vode.

Dva su stabla preživjela do današnjih dana, ne samo zahvaljujući klimi i izvoru žive vode, nego i kulturnom ozračju tadašnjeg povijesnog razdoblja, te skrbi stanovništva koje je oporučno ostavljalo osim materijalnih dobara i skrb za platane.

Zaštićene su u kategoriji spomenika parkovne arhitekture – pojedinačno stablo, rješenjem Narodne Republike Hrvatske, Zavod za zaštitu prirode od 24. siječnja 1951. godine.

LEPA LIPA

Istarsko selo Slum na Čičariji već 500 godina dom je »Lepe lipe« stabla koje je u središtu mjesta uz crkvu svetoga Mateja gotovo pola tisućljeća središte života, okupljanja, druženja i trgovanja. Pretpostavka je da je lipa s opsegom krošnje od oko 50 metara najstarije stablo istarskoga poluotoka, kao velika turistička atrakcija potaknula je nadležne institucije da se pozabave njezinom zaštitom kao spomenika prirode.

OPATIJSKI CEDAR

U Parku sv. Jakova od 1886. raste atlaski cedar koji je sa svojih 25 metara visine nezaobilazni dionik stoljetnoga opatijskog perivojnog naslijeđa i svjedok njezina razvoja. Cedar raste u zaštićenom opatijskom Perivoju mladenaca te je više od stoljeća nezaobilazan motiv na fotografijama s opatijskih vjenčanja.

NAJSTARIJA MEDULINKA

Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode Dubrovačko-neretvanske županije, u svom hvalevrijednom projektu Hrvatsko stablo godine, od 2017. organizira i provodi nacionalno natjecanje u suradnji s Fakultetom šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatskim šumama d.o.o. te Hrvatskim agrometeorološkim društvom. Godine 2020. u izboru Stabla godine u Hrvatskoj koji je pobjedu je odnijela 115-godišnja kostela iz Medulina te je predstavljala Hrvatsku na izboru za Europsko stablo godine. Stoljetna istarska orijašica, dimenzijama nešto manja od eutanazirane solinske sestre ponosno je središte ovoga istarskoga mjesta, svjedok vremena, razvoja običaja, kulture i povijesti.

Hrvatsko stablo godine 2020. tek je nešto starije od eutanaziranoga solinskoga stabla

PREDSTAVLJEN 199. SVEZAK IZ BIBLIOTEKE ZNANSTVENIH DJELA SPLITSKOGA KNJIŽEVNOGA KRUGA »STUDIJE O RANOM SREDNJOVJEKOVLJU«, AUTORA ŽELJKA RAPANIĆA, A KOJE JE PRIREDIO PROF. DR. SC. IVAN BASIĆ

ERUDITSKA KONTEKSTUALIZACIJA

Nije bilo jednostavno izabrati iz bogatoga opusa one radove koji bi na najbolji način predstavili stvaralaštvo profesora Rapanića koji je producirao ukupno oko tri stotine bibliografskih jedinica. Iz tih tri stotine izabrati one najzanimljivije nije bio nimalo zavidan zadatak. Ovo je jedna vrsta hrestomatije, zbirke najvažnijih tekstova istraživača koji je ostavio dubok trag i kojemu ćemo dug početi vraćati tek sada nakon njegove smrti

Nakon pozdrava koji je u ime Fakulteta uputio prodekan doc. dr. sc. Vedran Barbarić novu publikaciju su predstavili prof. dr. sc. Mladen Ančić, dr. sc. Danijel Džino, izv. prof. dr. sc. Ivan Josipović te priređivač prof. dr. sc. Ivan Basić

Piše: **Mario MATIJEVIĆ**
Fotografije:
Filozofski fakultet u Splitu

Atrij splitskoga Filozofskog fakulteta sredinom prosinca ugostio je nazočne na predstavljanju 199. sveska iz Biblioteke znanstvenih djela splitskoga Književnoga kruga pod naslovom »Studije o ranom srednjovjekovlju«, kapitalnoga djela na gotovo 700 stranica autora Željka Rapanića, a koje je priredio prof. dr. sc. Ivan Basić. Najnoviju publikaciju priređivanje koje je odobrila obitelj pokojnoga autora i zdušno popratila samo predstavljanje, a tiskanje koje su financijski poduprli Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Grad Split i Javna ustanova u kulturi Zvonimir Solin javnosti su predstavili prof. dr. sc. Mladen Ančić s Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru, dr. sc. Danijel Džino s Odjela za povijest i arheologiju na sveučilištu Macquaire u Australiji, izv. prof. dr. sc. Ivan Josipović s Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru te priređivač prof. dr. sc. Ivan Basić. Nakon pozdrava koji je u ime Fakulteta uputio prodekan doc. dr. sc. Vedran Barbarić predstavljanje je moderirao prof. dr. sc. Josip Vrandečić. Uvodni dio predstavljanja prof. dr. sc. Mladen Ančić započeo je

govorom o životu i djelu Željka Rapanića koji je prema njegovim riječima iza sebe ostavio važan i neizbrisiv trag. Predstavljajući članke koji su vezani uz epigrafiku i reviziju povijesnoga i arheološkog rada prof. Ančić je istaknuo kako se radi o ukupno sedam članaka objavljenih u razdoblju od 35 godina.

ISKORAK JEDNOGA ČOVJEKA

- Ono što je zajedničko ne samo tim člancima nego čitavomu Rapanićevu opusu jest erudicija, duboko poznavanje materijala o kojem se govori i u konačnici ono što je danas već rijetkost, duboko poznavanje jezika na kojima su napisani spomenici o kojima se radi. U ono vrijeme kada je bio u zenitu svoje aktivnosti, latinski jezik je bio vrsta egzotike, čovjek bi očekivao da je danas situacija nešto bolja, no danas je još gore. Danas ljudi koji se bave tim poslom često ne znaju latinski jezik, a bez toga nema onoga što je osnovna kvaliteta njegova rada i što je dalo težinu zaključcima do kojih je dolazio. Njegovo dobro poznavanje jezika i erudicija zapanjujuća je za one okolnosti u kojima je Željko Rapanić živio i djelovao. Danas biti erudit znači sjediti u sobi, bilo gdje od Mrduše Donje do New Yorka i jednim klikom dolaziti do stvari, informaci-

ja. U ona doba stvari se jako teško dobivalo i zapravo je zapanjujuće što je sve Željko bio u stanju predočiti i pokupiti znanje koje je zatim oblikovao u radove. Ono što je meni uvijek ostalo u sjećanju i fascinantno jest dimenzija koje nema u ovoj knjizi, a koju moram svakako spomenuti. Njegov običaj objavljivanja tekstova u ondašnjem dnevnom tisku. To je nešto što iz današnje perspektive izgleda zaista zapanjujuće. Današnjega dnevnog tiska u biti nema, realno on ne postoji, a kamoli da će još objavljivati tekstove toga tipa kakvi su se objavljivali. Smatram da je ovih nekoliko riječi dalo dojam o općem kontekstu djela koje je ostavio iza sebe i onoga što je sabrano u ovoj knjizi. Naravno ova knjiga radova sama po sebi ne vrijedi bez konzultacije njegovih knjiga koje je napravio i za koje su predradnje zapravo bili članci koji su ovdje sabrani. Sjećam se tako kakvo je »otkriće« bilo, još prije nego sam ga upoznao, njegovo predromaničko doba u Dalmaciji. Fascinantan način i promjena diskursa uopće o tom predmetu, način na koji je on predstavio taj svoj materijal. Dao je ono što bismo danas rekli društveni kontekst umjetnosti ranog srednjeg vijeka. Nešto što do tada nitko zapravo nije ni pomišljao

da bi trebalo raditi, barem što se tiče našega hrvatskog prostora. Prve radnje stoga su bile upravo ovi članci u kojima se s jedne strane govori o velikim epigrafskim spomenicima. Svijest o tome da te stvari treba staviti u širi društveni kontekst onog doba. Njegov članak o natpisu na sarkofagu kraljice Jelene je fascinantan stoga što iskače iz matrice dotadašnjega pisanja gdje se te stvari čitaju doslovno. Tada se naime razvija čitava teorija kako je kraljica Jelena bila jako dobra jer je vodila računa o udovicama i siročadi. Željko je to zapravo obradio na posve nov način tumačeći da je riječ o formularičnome govoru toga doba i da to treba razumijevati na taj način. Skinuo je dakle onu, da to tako kažemo, auru romantičarskoga pristupa gdje se tekst čita doslovno i stavio ga u njegov stvarni kontekst. Istu je stvar napravio i s natpisima iz Branimirova doba, a kojih je poslije došlo još više. Pitanje koje je ostalo pronalaskom ovih novih natpisa, kolega Basić je uspio riješiti svojim predgovorom. Ako uzmete čitati ove članke prije toga morate pročitati predgovor koji stoji jer on daje suvremeni kontekst onoga što je nastajalo prije 35, 40 godina jer su neki od tih tekstova sada i stariji od 40 godina. To je golem protok vremena,

a golema je i produkcija koja je u međuvremenu nastala. Bez obzira na to kada netko želi istraživati to doba mora krenuti upravo od ovih tekstova jer su oni na neki način bili prekretnica u pristupu problemima i to je ono najvažnije i ono što u njima treba vidjeti. Takav je slučaj sa svim radovima do ovoga posljednjega o čuvenom teologu Gottschalku koji je bio na dvoru kneza Trpimira i koji je ostavio nekoliko rečenica o tome svom boravku, a koje su bile izazvale silnu produkciju i interpretacije. Rapanić je taj koji je te interpretacije na pravu mjeru sveo svojim člankom pokazavši još nešto što je postalo tečevina današnje matice znanstvenog istraživanja. Ono što je ključna stvar, tekstovi, odnosno rečenice koje nas zanimaju imaju svoj kontekst, cjelovito djelo. U našoj historiografiji, znanosti, povijesti umjetnosti pa i u arheologiji zapravo se bio izgubio taj osjećaj da svaki komadić teksta koji nama treba, ima neki svoj širi kontekst i da se značenje onoga što želimo izvući ili dobiti iz nekoga teksta ne može dobiti bez poznavanja cjelovitoga konteksta. Upravo je na ovom primjeru i pokazao da rečenice koje govore o Dalmaciji u biti imaju puno jasnije značenje kada se uzme u obzir ono što je napisano prije i nakon toga. To je

nešto što je možda jedna od najvrjednijih stvari koje se mogu nabrojiti u doprinose njegove djelatnosti. Obratanje pozornosti na širi kontekst teksta koji se proučava. Ovo što je Rapanić postigao s tekstom o Gottschalku i što je postignuto izložbom o Karolinzima je zapravo vratilo, da tako kažem, povijesnu znanost u Hrvatskoj na tračnice stvarne znanosti. Bez toga konteksta nemoguće je razumjeti o čemu se tu radi.

Ono čime ću zaključiti je tadašnji strahoviti doprinos koji je došao, da tako kažem, čak i s ruba ukupne akademske zajednice, iz jednoga grada koji u to vrijeme nije imao duboku tradiciju humanističkih disciplina. Štoviše tu još više začuđujuće činjenica da je jedan čovjek svojim radom uspio napraviti takav iskorak prema onome što je bila tradicija istraživanja matice na tim područjima – zaključio je prof. Ančić pozivajući one malobrojne zainteresirane da posegnu za novom Rapanićevom publikacijom.

GENIJALNOST KONTINUITETA

Dr. sc. Danijel Džino u uvodnom dijelu svoga izlaganja napomenuo je kako osobno nije imao priliku upoznati Željka Rapanića, ali ono o čemu je govorio je njegov velik utjecaj, upravo zbog pogleda na određene situacije, odnosno kompleksni period hrvatske povijesti. Dr. sc. Danijel Džino osvrnuo se tako na radove u novoj knjizi koji se odnose na kontinuitet između kasne antike i ranoga srednjeg vijeka na Jadranskoj obali.

- Rapanić je dao prilog proučavanju kontinuiteta u kasnoantičkom salonitanskom ageru koji dolazi iz njegova poznatoga referata iz 1976. i riječ je o jednom od vjerojatno najrevolucionarnijih radova koji su napisani u tom dobu. Prije ovoga referata koji je objavio na engleskom i kasnije hrvatskom jeziku percepcija događanja iz početaka sedmoga stoljeća je bila vrlo jednostavna. Dolaze horde Gota, Avara i Slavena i jednostavno preplavljuju čitavo područje Dalmacije, obale itd. Samim time ta percepcija koja dolazi iz čitanja pisanih izvora utjecala je u mnogome i na arheologiju, zbog toga što su arheolozi nekoliko godina prije ovoga referata kretali od pretpostavke da je Salona uništena 614. Samim time pretpostavljalo se da tu više ničega nije bilo. Rapanić međutim izlazi s vrlo zanimljivom idejom, idejom koju će generacije arheologa i povjesničara kasnije prihvatiti, a to je da vidimo određenu vrstu kontinuiteta u području oko Salone, od Trogira do Splita. Ta kasnoantička prošlost nije izbrisana, nego ona i dalje nastavlja živjeti kroz takozvana »mračna vremena« sedmoga i osmoga stoljeća. Samim time on uzima neke stvari, kao primjerice

kontinuitet sakralnih objekata, kao polaznu točku i dolazi do vrlo zanimljivih zaključaka koji su za ovaj dio između Trogira i Splita krucijalni jer je on prema Rapaniću zadržao kontinuitet s kasnoantičkim vremenom sve do devetoga stoljeća. Kada sam prvi puta čitao taj rad to je bilo otkriće, jer netko misli nešto drugačije. Rapanić se naravno vratio tim svojim idejama u jednome od svojih posljednjih radova, onome iz 2016. o propasti Salone. Mi naime iz historiografije, povijesti i arheologije prošloga stoljeća imamo percepciju da je Salona izgorjela u plamenu barbara koji su dolazili sa sjevera. Ono što radi Rapanić je vrlo precizno sećanje svih poznatih vrela da bi se došlo do zaključka da zapravo nemamo potporu za takvu ideju. Slijedeće generacije arheologa i povjesničara su to prihvatile i danas otvorenije govorimo o napuštanju Salone, o iseljavanju iz toga grada prije negoli o njegovom uništenju i njegovom kraju. Jedan od početnih radova koji je također vrlo bitan je kontekst, a to je pregled dugog trajanja nazvan »Od grčkih kolonista do franačkih misionara«. Rapanić je naime sudjelovao u vrlo značajnom projektu izložbe »Hrvati i Karolinzi« iz 2000. Sudjelovao je u projektu generacije mlađih autora, a sam je došao iz starije generacije. Njegov uvod i priprema terena za ideje koje će kasnije izraziti znanstvenici, dao je pregled kulturne povijesti dalmatinskog i hrvatskog prostora od kraja prapovijesti do srednjega vijeka, neprocjenjiv su doprinos. Riječ je o jednoj od najboljih sinteza koje sam čitao na takvu tematiku, a sintetski radovi su nemogući bez ogromnoga znanja i suverenoga vladanja tim kompleksnim materijalom.

Poleogeneza je jedna od omiljenih tema Željka Rapanića. Razmišljanja o nastanku gradova na istočnom Jadranu prostor je u kojemu on uzima baklju od Mate Suića i prenosi je na rani srednji vijek u proučavanju oblikovanja, nastanka života gradova. Riječ je o nečemu čime se struka, u izuzetku Suićeve knjige koja ne ide u srednji vijek nego završava s kasnom antikom, nije bavila. Gledajući u globalu moramo ovaj Rapanićev odnos između kasne antike i srednjega vijeka prepoznati u njegovu doprinosu formiranja koncepta »mekoga« prijelaza iz antike u srednji vijek. Prije njega to ne postoji jer je bio oštri prijelaz te se sve završava dolaskom Slavena. Počinje novo društvo i nova povijest. Kod Rapanića vidimo drugo, on podvlači taj prijelaz, značaj udjela starije, antičke kulture u srednje-

Željko Rapanić
studije o ranom
srednjovjekovlju

mu vijeku. Prenošenja i nasljeđivanja antičkih i kasnoantičkih Dalmatinaca na one koji su ovdje živjeli u srednjem vijeku, govorili doduše drugim jezikom, imali svoju kulturu, ali koji su polazili od istih ishodišta.

U svakom slučaju zaključno govoreći ovdje imamo kolekciju izuzetnih radova koji trebaju naravno biti sagledani u kontekstu, osobito u kontekstu njihova utjecaja na kasnije generacije, promatranja nekih temelja na kojima gradimo ono što danas razmatramo i diskutiramo – zaključno je rekao dr. sc. Danijel Džino.

U SUVREMENIM ZNANSTVENIM OKVIRIMA

Govoreći o zadnjem dijelu knjige izv. prof. dr. sc. Ivan Josipović istaknuo je kako se po glavnom sadržaju poglavlja mogu okarakterizirati kao dominantno povijesno-umjetničke, ako je takva uska specifikacija uopće pogodna za radove Željka Rapanića.

- Unatoč činjenici da je po svojoj diplomu prvenstveno bio povjesničar umjetnosti, budući da je na zagrebačkom Filozofskom fakultetu 1956. diplomirao baš povijest umjetnosti koja se prema tadašnjem studijskom programu slušala objedinjeno sa studijem povijesti većina Rapanićevih radova nastalih tijekom njegove plodonosne 40 godišnje karijere karakterizira čvrsta prožetost više povijesnih znanosti i srodnih im pomoćnih disciplina, arheologije, povijesti, povijesti umjetnosti, epigrafike, filologije, onomastike. Budući da su u poglavljima iz treće, epigrafske cjeline kao i u posljednja tri poglavlja iz zadnje, šeste cjeline, već nešto kazali moji prethodnici preostaje mi ukratko predstaviti Rapanićeve tekstove u kojima je ponajprije raspravljao o datiranju važnih primjera dalmatinske predromaničke arhitekture, zatim onima u kojima se javio okvir nastanka većine srednjovjekovnih spomenika u svoj njihovoj ukupnosti, te konačno o radu u kojemu je zajedno s Dušanom Jelovinom predstavio rezultate

revizijskog istraživanja iz 1972. na Gospinu Otoku u Solinu i interpretaciju tamošnjega arhitektonskoga kompleksa.

U četvrtoj cjelini nalaze se dva Rapanićeva rada napisana krajem devedesetih godina prošloga stoljeća, a oba imaju isti podnaslov »De ecclesiis datandis«, te se kako sam Rapanić naglašava trebaju tretirati kao jedna tematska cjelina, a što je u ovoj knjizi i urađeno. U prvom od njih autor obrađuje problematiku izvora za datiranje šesterolisne predromaničke crkve svete

Marije u Trogiru.

U radu pak o spomenicima tzv. »Nepotpune biografije« što je sintagma koju je sam Rapanić dovtljivo smislio za skupinu predromaničkih spomenika za koje su još uvijek nepoznati svi ključni podatci autor spominje nekoliko primjera različitih djela npr. sarkofag splitskoga nadbiskupa Ivana, Višeslavova krstionica itd. Ali ipak težište stavlja na tri primjera iz predromaničkoga razdoblja, a to su ostatci crkve nepoznatoga titulara na lokalitetu Lopuška glavica u Biskupiji kod Knina, zatim crkva Svete Marije na lokalitetu Crkvina u istom selu, te konačno crkva svete Marte u Bijaćima kod Trogira. Kritizirajući dalekosežne zaključke koje su u pogledu tih građevina iznosili pojedini autori na temelju nepotpune, a samim time i neprikladne dokumentacije Rapanić se založio za napuštanje zastarjelih i neprovjerenih podataka i narativa, držeći da oni trebaju biti zamijenjeni rezultatima nekih budućih revizijskih arheoloških istraživanja i na njima temeljenim novim interpretacijama. Ponajbolji Rapanićevi radovi nalaze se u idućoj, petoj cjelini, a njih karakterizira minuciozno sagledavanje društveno-povijesnih okvira u kojima su nastali spomenici hrvatske predromaničke umjetnosti. U pitanju su tri rada nastala od početka osamdesetih do sredine devedesetih godina dvadesetog stoljeća u kojima autor raspravlja o načinu djelovanja i porijeklu klesarskih radionica, etničkoj pripadnosti graditelja i umjetnika, utjecajima na formiranje cjelokupnoga ranosrednjovjekovnoga umjetničkoga stvaralaštva, nužnoj isprepletenosti odnosa između naručitelja, planera i izvršitelja u uspješnoj realizaciji složenih graditeljskih i svih ostalih umjetničkih ostvarenja kao čina zavjetnoga poklona, te konačno o ranokršćanskoj baštini kao važnom stratumu na kojem je iznikla umjetnička baština, ali i kulturno civilizacijski okvir za razvitak srednjovjekovnoga društva koje pokazuje izrazitu naklonost, ali i rekao bih određeno

no strahopoštovanje prema tekovinama i sačuvanim umjetničkim dostignućima prethodnoga, prosperitetnijeg razdoblja.

Naširoko razglabajući o okolnostima i društvenim okvirima hrvatske predromaničke Rapanić je u tim svojim radovima savršeno nadopunjavao spoznaje do kojih su dolazili povjesničari, arheolozi i povjesničari umjetnosti njegove i nešto mlađe generacije, a koji su svoj fokus prvenstveno stavljali na konkretnu, formalno deskriptivnu i stilsku analizu samoga umjetničkog spomenika, a manje na šire sagledavanje okolnosti i uvjeta u kojima su oni nastajali.

Iako se manje bavio arheološkim poslom u užem smislu riječi, tj. iskopavanjima, zaštitnim istraživanjima i rekognosciranjima terena iznimno je važan prvi Rapanićev članak iz šeste cjeline ove knjige inače pisan u koautorstvu s Dušanom Jelovinom, a u kojemu on iznosi rezultate revizijskih istraživanja arhitektonskoga kompleksa na Gospinu Otoku u Solinu. U tom radu iz 1977. autori kritički sagledavaju u literaturi iznesena gledišta o tom važnom lokalitetu za hrvatsku ranosrednjovjekovnu povijest s kompletnim stanjem koje su zatekli provodeći sondažna iskopavanja na terenu, nudeći pritom svoju novu interpretaciju sakralnoga kompleksa. U njoj su opovrgli dotad prihvaćeno Dyggveovo mišljenje o postojanju dvojnih crkava, gemina posvećenih svetom Stjepanu i svetoj Mariji, ponudivši interpretaciju prema kojoj je na Gospinu Otoku postojala tek jedna predromanička građevina desetoga stoljeća s kraljevskim mauzolejom u predvorju, a koja je najvjerojatnije bila posvećena svetom Stjepanu, dok je titular svete Marije tek u 14. stoljeću iz crkve na solinskom lokalitetu Gradina prešao na otočić na rijeci Jadro. Bez obzira što se u novijim radovima opet aktualiziralo pitanje postojanja gemina na Otoku Rapanićevi i Jelovini zaključci ne mogu biti olako odbačeni jer se suprotstavljena mišljenja prvenstveno oslanjaju na sekundarni izvor iz znatno mlađega vremena dok njihova stajališta proizlaze iz prvorazrednih provedenih arheoloških istraživanja, prvih i za sada jedinih nakon onih Bulićevih s kraja 19. i Dyggve-Karamanovih iz sredine prve polovine 20. stoljeća.

Zaključno gledajući knjigu kao cjelinu mogu reći da ona u potpunosti opravdava ideju njezina priređivača da na jednom mjestu okupi najznačajnije radove zaslužnoga istraživača hrvatskog ranog srednjovjekovlja čija je blaga pojavnost u živom sjećanju svih onih koji su ga poznavali. Posebno treba istaknuti i pohvaliti iscrpan uvodnik u ovu knjigu iz pera njezina urednika i priređivača Ivana Basića koji je akribično

komentirajući svaku od ukupno 20 Rapaničevih rasprava uložio znatan trud da njegov znanstveni opus bude sagledan u okvirima suvremenih znanstvenih spoznaja čime im je, rekao bih, dao novi život, ali i sve nas upozorio na nezaobilazno mjesto Željka Rapanića u našoj medievistici. Kada se prethodno navedenome nadoda činjenica da je u pripremi ove knjige na poticaj priređivača, koji im je ujedno bio nastavnik na izbornom kolegiju, sudjelovalo i devet studentica i studenata povijesti, nema razloga sumnjati da će brojne spoznaje, zaključci i još uvijek otvorena pitanja koja je Rapanić iznosio i postavljao, a koji su publiciranjem ove knjige ponovno aktualizirani biti ubaštinjeni u budućim naraštajima arheologa, povjesničara i povjesničara umjetnosti, koji će ih zasigurno dodatno vrednovati i reinterpreterati, a možda na njih ponuditi i suvisle odgovore koji zasad na neki način izmiču našim mogućnostima.

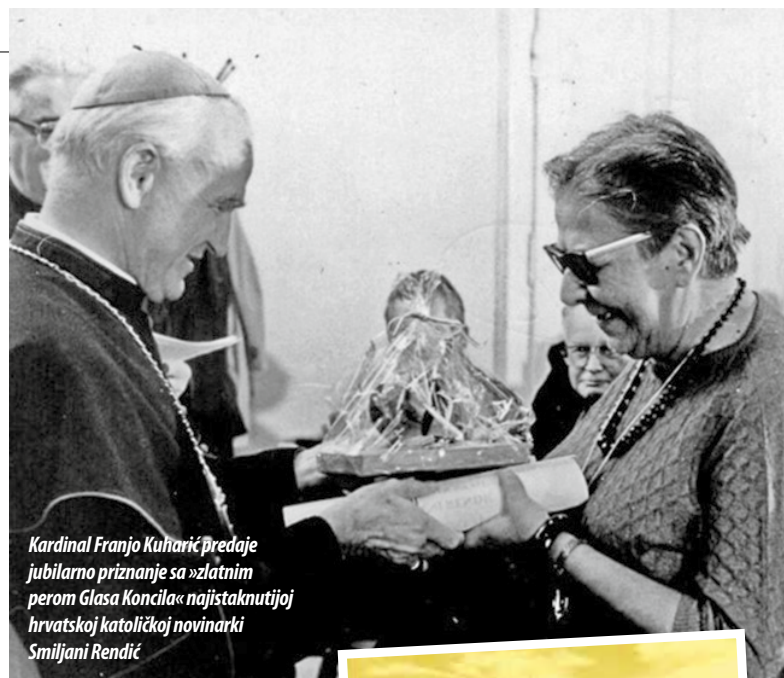
NAJVAŽNIJE OD NAJVAŽNIJEG

Obraćajući se nazočnima na samomu kraju predavljanja prigodnim se riječima obratio i priređivač hvale vrijedne publikacije prof. dr. sc. Ivan Basić.

- Ova knjiga je imala zanimljivu povijest, nastala je kao rezultat kolaborativnoga rada na diplomskom studiju Odsjeka za povijest ovoga fakulteta u ak. god 20/21. studenti su se spremno odazvali mome prijedlogu da se kolegij odradi na način da se u konačnici stvori jedna vrsta »čitanke« najvažnijih radova, najvažnijega istraživača toga kolegija. Nije bilo jednostavno izabrati iz bogatoga opusa one radove koji bi na najbolji način predstavili stvaralaštvo profesora Rapanića koji je producirao ukupno oko tri stotine bibliografskih jedinica. Iz tih tri stotine izabrati one najzanimljivije nije bio nimalo zavidan zadatak. Ovo je jedna vrsta hrestomatije, zbirke najvažnijih tekstova istraživača koji je ostavio dubok trag i kojemu ćemo dug početi vraćati tek sada nakon njegove smrti. Književni krug u Splitu kao jedna od najvažnijih udruga humanista od sedamdesetih godina naovamo se spremno odazvao i na prijedlog da se tako sabrani radovi ukoriče u jednu knjigu, a k tome je objavljena i kao gotovo jubilarni 199. svezak najuglednije biblioteke te udruge, a to je biblioteka znanstvenih djela. Dužnost mi je zahvaliti i recenzentima knjige, profesoru emeritusu Jakšiću i Anti Miloševiću. Uz zahvalu obitelji pokojnoga profesora Rapanića koja je blagonaklono i zdušno prihvatila tiskanje njegovih radova u svemu ovome kazao bih zaključno da se nadam da će i buduće generacije, shvatiti vrijednost tih radova – zaključio je prof. dr. sc. Ivan Basić.

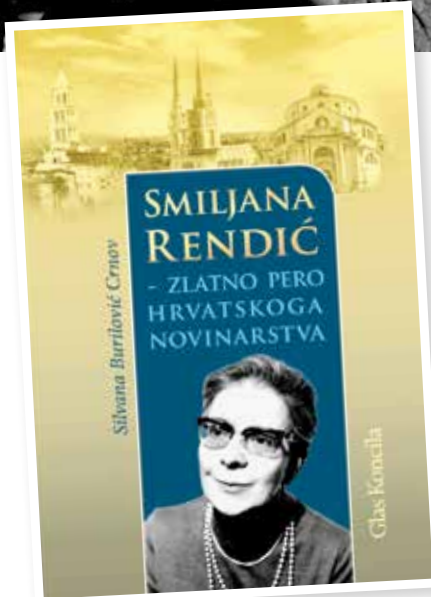
Smiljana Rendić u društvu najistaknutijih hrvatskih teologa

Kardinal Franjo Kuharić predaje jubilaro priznanje sa »zlatnim perom Glasa Koncila« najistaknutijoj hrvatskoj katoličkoj novinarki Smiljani Rendić

PREDSTAVLJENA KNJIGA »SMILJANA RENDIĆ: ZLATNO PERO HRVATSKOGA NOVINARSTVA« AUTORICE DR. SC. SILVANE BURILLOVIĆ CRNOV, PRVE KNJIGE U BIBLIOTECI »ZNAMENITI KATOLIČKI NOVINARI«

»A KRIŽ JE, KAŽU, VAGA SVEGA SVIJETA«

Knjiga »Smiljana Rendić: zlatno pero hrvatskoga novinarstva« na 157 stranica, a kroz šest poglavlja donosi njezin životopis i bibliografiju, domagojsku duhovnu formaciju i hrvatsko nacionalno usmjerenje, novinarsko i književno ostvarenje, praćenje i analizu II. vatikanskog koncila, odnos prema autoritetu te osvrst na nerazumijevanje njezina rada i uloge vjernika laika

Uz autoricu, knjigu su predstavili glavni urednik Glasa Koncila Branimir Stanić, tajnica Hrvatskog društva katoličkih novinara Marija Belošević, prof. dr. sc. don Mladen Parlov i književnica Zdenka Čorkalo

Tekst i fotografije: **Kristina BITANGA/ smn.hr**

Knjiga »Smiljana Rendić: zlatno pero hrvatskoga novinarstva« autorice dr. sc. Silvine Burilović Crnov, prve knjige objavljene u novopokrenutoj biblioteci »Znameniti katolički novinari« koja je zajednič-

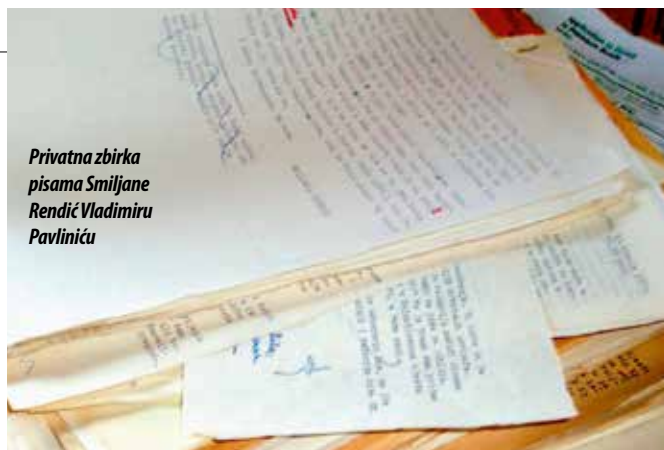
ki projekt Glasa Koncila i Društva hrvatskih katoličkih novinara, svečano je predstavljena 12. siječnja 2023. u Splitu. Uz autoricu, knjigu su predstavili glavni urednik Glasa Koncila Branimir Stanić, tajnica Hrvatskog društva katoličkih novinara Marija Belošević, prof. dr. sc. don Mladen Parlov i književnica Zdenka Čorkalo.

O Smiljani Rendić (1926.-1994.), znamenitoj novinarki i književnici, istaknutoj laikinji Crkve u Hrvatskoj tijekom i nakon Drugog vatikanskog koncila koja se s pravom može svrstati među prvakinje hrvatskog katoličkog novinarstva, došli su čuti mnogi pa je Galerija 'Vinko Draganja' dominikanskoga samostana bila dupkom ispunjena.

OBOGAĆENJE CRKVE I DRUŠTVA

Glavni urednik lista »Glas Koncila«, kojega je Smiljana Rendić s nekolicinom svećenika stvorila, g. Branimir Stanić rekao je kako glavni cilj ove knjige, koja obiluje zanimljivim informacijama, nije otkriti sve o Smiljani Rendić nego približiti

Privatna zbirka pisma Smiljane Rendić Vladimiru Pavliniću

Uredništvo Glasa Koncila 1964. Rendić, Pavlinić, Kustić, Ladika

njen genijalan lik kojem Crkva u Hrvatskoj, Glas Koncila i katoličko novinarstvo duguju mnogo. U ovoj knjizi možete doživjeti Smiljanu Rendić ne samo kao važnu ličnost 20. stoljeća nego doista kao izuzetnu i snažnu ženu. Ovo nije priča o junakinji našeg doba koja je bila siromašna dok je nisu otkrili te nije postala svjetski poznata bogatašica. Ona je ostala siromašna do kraja života i u tom svom siromaštvu učinila je nevjerovatne stvari. Iz vlastite bijede obogatila je ne samo Crkvu u Hrvatskoj nego i čitavo hrvatsko društvo – naglasio je Stanić.

Nadalje podsjetio je na njezin progon i osudu koju je morala prolaziti ne samo zbog političkog članka za koji je osuđena »zlazak iz genitiva ili drugi hrvatski preporok« već zbog toga što je bila katolička novinarka u ona teška vremena. Pohvalio je temeljitu analizu arhivske građe te opširnost razgovora koje je sa Smiljaninim suvremenikima obavila autorica te zaključio da Smiljana Rendić svima u domovini i Crkvi može biti uzor i nadahnuće.

PRIJEKO POTREBNA KNJIGA O SNAŽNOJ I JAKOJ ŽENI

Tajnica Hrvatskoga društva katoličkih novinara Marija Belošević izrazila je radost što će zahvaljujući ovoj knjizi veći broj ljudi čuti za Smiljanu Rendić koja na najbolji mogući način podcrtava važnost vjernika laika, žena u Crkvi. Istaknula je kako od nje mogu učiti svi, a napose novinari, jer su njezin život i rad svjedočanstvo promicanja objektivnosti, istine, moralne odgovornosti za napisanu riječ, hrvatskog jezika, povijesti, kulture i domoljublja.

Profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu dr. sc. don Mladen Parlov rekao je kako je važno da postoje knjige kao ova koje će neke osobe i događaje izvući iz tame prošlosti i zaborava jer osobe kao što je Smiljana Rendić doista je vrijedno osvjetliti jer su dali

veliki doprinos hrvatskoj kulturi, novinarstvu i Crkvi.

Ona je bila snažna i jaka žena koja, iako nije imala zaštitu, nikada nije htjela odstupiti od svojih uvjerenja te je i u najtežim razdobljima sačuvala svoje dostojanstvo. Bila je žena erudiktinja koja je uvijek radila na svom znanju te je, iako nije imala fakultetsko obrazovanje, dobro govorila i pisala nekoliko svjetskih jezika te bez poteškoća ulazila u duboke teološke rasprave. Bila je vaticanistica koja je, iako nikada nije napustila Jugoslaviju, duboko poznavala život unutar vaticanskih zidina kao nitko u našem narodu prije ni poslije nje. Izrazito je voljela židovski narod jer je Isus po tijelu bio Židov te je temeljito poznavala njihovu povijest, kulturu i religiju. Bila je zauzeta vjernica laikinja koja je silno voljela Katoličku crkvu i hrvatski narod – naglasio je don Mladen Parlov. Čestitajući autorici na izvrsnoj knjizi Parlov je iznio nadu da će joj ovo biti prva u nizu knjiga.

ŽRTVA KOMUNISTIČKOG PROGONA

Književnica i doktorica Zdenka Čorkalo istaknula je kako je zahvaljujući ovoj knjizi, Smiljana Rendić rođena po drugi put. Posvjedočila je kako je na svojoj prvoj godini studija medicine u Rijeci upoznala Smiljanu Rendić, družila se s njom i u tim susretima nikada nije osjetila neosunčanu stranu njezine stvarnosti. Približivši okupljenima povijesni kontekst njenog djetinjstva, mladosti i odrasle dobi rekla je kako je u svojim nastojanjima oko istine grubom silom zastavljana i ponižavana do mjere koja je svakako imala namjeru promijeniti njezin katolički i nacionalni svjetonazor.

Autorica nije imala lagan posao jer je trebalo pronaći i pročitati tisuće pisama, polemika i osvrta, trebalo je ne učiniti propust u izboru i trebalo se moći odvojiti od primjedbi kojih ima koliko i poznavatelja Smiljane Rendić dok je bila živa. Snagom prvorazrednog interpreta autorica je ušla u Smiljanin lik i u likove koji su o njoj govorili, nije dodavala svoje mišljenje nego je sve pročitano zaoblila, u intelektualnom i emocionalnom nadahnuću povezala vjerno i logično, kao da čitajući tekstove gledamo paralelno i film o njima

Autorica nije imala lagan posao jer je trebalo pronaći i pročitati tisuće pisama, polemika i osvrta, trebalo je ne učiniti propust u izboru i trebalo se moći odvojiti od primjedbi kojih ima koliko i poznavatelja Smiljane Rendić dok je bila živa. Snagom prvorazrednog interpreta autorica je ušla u Smiljanin lik i u likove koji su o njoj govorili, nije dodavala svoje mišljenje nego je sve pročitano zaoblila, u intelektualnom i emocionalnom nadahnuću povezala vjerno i logično, kao

da čitajući tekstove gledamo paralelno i film o njima. Knjiga se lagano čita, što je zasluga autorice, a teško pamti, za što se pobrinula sama Smiljana koja je enciklopedijskim znanjem i toplinom prema najmanjima, najslabijima, dala na znanje tko ju je obdario svime što je imala – zaključila je Zdenka Čorkalo.

VJERNICA, TEOLGINJA, NOVINARKA

Autorica knjige dr. sc. Silvana Burilović Crnov pojasnila je kako se s mišlju i djelom Smiljane Rendić susrela prije nešto više od 11 godina te se u njoj probudio poticaj da istraži ono što je još uvijek nepoznato i otme zaboravu ono što je nepravdno u nj gurnuto. Godine istraživanja njene bogate pisane ostavštine kojoj pripadaju nekoliko knjiga, stotine objavljenih članaka u crkvenom i svjetovnom tisku te obilna privatna korespondencija izrodile su doktorskom disertacijom »Smiljana Rendić: katolička novinarka i pratiteljica Drugog vaticanskog koncila«. Istaknula je kako je to istraživanje bilo velika i zahtjevna zadaća, ali i privilegij te radost i dar. Ova knjiga rasterećena je znanstvenoga aparata i svjedoči o hrabroj i odlučnoj, osebujuj i borbenoj ženi, vjernici laikinji i vaticanistici, višedesetljetnoj hrvatskoj novinarki i književnici, ali i o vremenu u kojemu je djelovala, pisala, živjela svoj vjernički i nacionalni identitet ne odričući se istine, ne bježeći od poteškoća i nepravdi na koje je nailazila. Zbog svega spomenutog i zbog cjelokupnog njezina doprinosa hrvatskom društvu, kulturi, jeziku, a osobito Crkvi i hrvatskom katoličkom novinarstvu nadam se da će djelo Smiljane Rendić biti vrednovano onako kako ona to zaslužuje, da će ova knjiga i njezina promocija biti poticaj tome da će se njezino djelo jednom sabrati u sveske, prevesti na strane jezike, biti tema znanstvenih skupova i simpozija, da će se organizirati Dani Smiljane Rendić, a svakako je zaslužila da nagrada hrvatskih katoličkih novinara nosi njezino ime – istaknula je autorica.

DRUGO VRIJEME, SLIČNI PROBLEMI

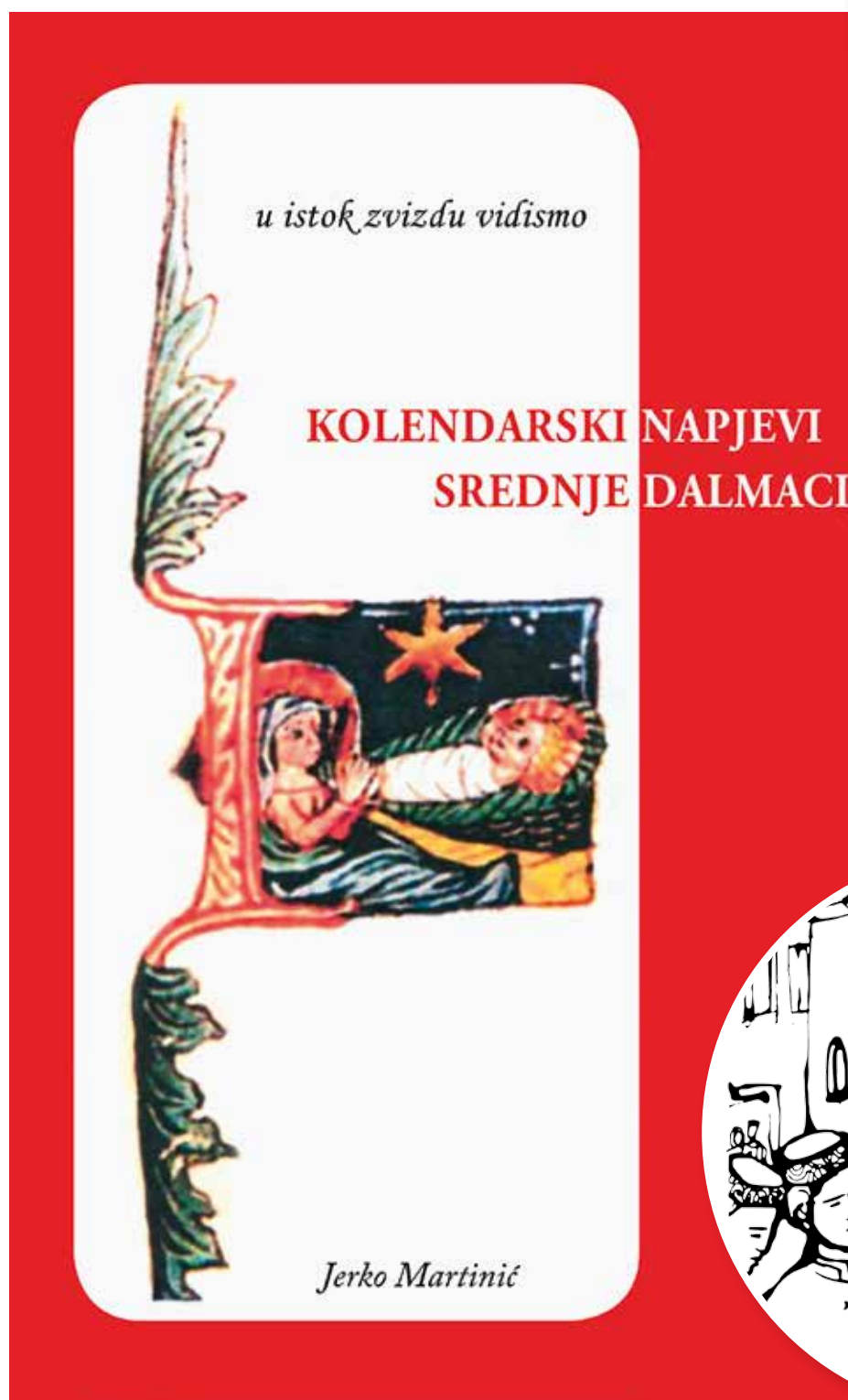
Aktualizirajući pak knjigu, odnosno čitavo životno djelo Smiljane Rendić te sagledavajući ga u današnjemu kontekstu autorica je istaknula teškoće s kojima se susretala, a koje su u konačnici formirale genijalan um Smiljane Rendić. Propatila je kao katolička novinarka laikinja. Nije joj bilo lako kao ženi u muškom patrijarhalnom mentalitetu, ni kao laikinji u kleričkomu svijetu. Smiljana nije završila teologiju, ali je dobro poznavala i od nje se kao takve

intelektualke često tražilo suglasje više nego kritičko promišljanje. S velikom radošću pratila je Koncil i Crkvena zbivanja i željela je biti interpretatorica a ne samo kroničarka. Pratila je ne samo teološka kretanja u Crkvi, nego i filozofska, kulturološka i politička gibanja u domovini i svijetu. Njezini tekstovi bili su djelomično cenzurirani iz različitih razloga. Zato je Smiljana pisala pisma odgovornima u Crkvi, intelektualnoj crkvenoj i društvenoj eliti, u kojima je najizvornije iznosila svoje mišljenje. Teme u pismima bile su raznovrsne, pa čak i u samome jednome pismu obrađuje više tema: teološke, biblijske, povijesne i eklesiološke te književne rasprave. Njezina pisma sadržavaju dragocjene uvide u svu složenu problematiku prihvaćanja ili prikrivenog odmaka od Drugoga vaticanskog koncila, ali i svega onoga što ju je mučilo te brojne biografske podatke. Preslike pisama je sačuvala, nazivala ih je feljtonima i smatrala ih je najboljim što će od nje u prozi ostati. Bez tih pisama nemoguće ju je upoznati – istaknula je autorica, osvrćući se tako i na nadahnjujući moment u oblikovanju ove knjige.

Već u prvom dubljem susretu s mišlju i djelom Smiljane Rendić vidjela sam da kao vjernica laikinja, znanstvenica, novinarka stojim pred nečim velikim i vrijednim svakoga truda. Učila sam iz svakoga njezinoga teksta i svake crtice njezina života. Povezala nas je ista ljubav prema neprolaznim vrijednostima: ljubav prema Bogu, Crkvi, Svetom pismu, hrvatskome narodu, povijesti, kulturi i jeziku, čovjeku, učenju i pisanoj riječi. Živjele smo u različitim vremenima, ona je imala egzistencijalnih problema jer je sudski kažnjena i prisilno umirovljena. Teško je dolazila do knjiga i informacija. Čeznula je za slobodom izražavanja i hrvatskom samostalnošću. Zaključila bih da je hrvatski katolički novinar i vjernik laik lakše biti danas, zahvaljujući svemu što je Smiljana Rendić dala hrvatskome narodu i Crkvi.

Knjiga »Smiljana Rendić: zlatno pero hrvatskoga novinarstva« na 157 stranica, a kroz šest poglavlja donosi njezin životopis i bibliografiju, domagojsku duhovnu formaciju i hrvatsko nacionalno usmjerenje, novinarsko i književno ostvarenje, praćenje i analizu II. vaticanskog koncila, odnos prema autoritetu te osvrtna nerazumijevanje njezina rada i uloge vjernika laika. Knjigu su recenzirali prof. dr. Danijel Labaš, prof. dr. Marko Trogrlić i prof. dr. Jerko Valković. Zahvaljujući Glasu Koncila, Hrvatskom društvu katoličkih novinara i svima koji su dali doprinos nastanku ove knjige, autorica je na poseban način na podršci zahvalila svojoj obitelji.

O SOLINSKOJ KOLENDRI IZ KNJIGE POZNATOG ETNOMUZIKOLOGA JERKA MARTINIĆA »U ISTOKU ZVIDZU VIDISMO – KOLENDARSKI NAPJEVI SREDNJE DALMACIJE«

»MEĐU LJEPŠIM KOLENDRAMA U DALMACIJI«

»Uz brojne i od davnine u svojoj specifičnosti prisutne slične napjeve i običaje iz mjesta južne Dalmacije od Dubrovnika do Korčule kao i s druge strane od Šibenika, Zadra, Kvarnera do Istre, ne spominjući pritom i ostala područja Hrvatske, kolendarska baština svih tih naših prostora, bogatstvom i stilskim specifičnostima svojih melodijskih verzija, nedvojbeno zavrjeđuje više pozornosti i brige«

Ilustracije: Josip Boteri Dini, 2015.

Godine 2015. u nakladi solinskoga »Zvonimira« poznati hrvatski etnomuzikolog Jerko Martinić izdao je knjigu »U istoku zvizdu vidismo – Kolendarski napjevi srednje Dalmacije« u kojoj je istaknuo kako »uz brojne i od davnine u svojoj specifičnosti prisutne slične napjeve i običaje iz mjesta južne Dalmacije od Dubrovnika do Korčule kao i s druge strane od Šibenika, Zadra, Kvarnera do Istre, ne spominjući pritom i ostala područja Hrvatske, kolendarska baština svih tih naših prostora, bogatstvom i stilskim specifičnostima svojih melodijskih verzija, nedvojbeno zavrjeđuje više pozornosti i brige.«

Govoreći nadalje o nužnosti očuvanja i nastojanima oživljavanja tradicije Martinić isitiče: »Nisu li možda u kontekstu modernijeg načina življenja slučajno zastali ili poprimili tek sporadične pojave nekadašnjih uobičajeno-tradicijskih tijekova? Neovisno o odgovorima na ta i slična pitanja ostaje nada, posebno u slučaju nepovoljnih konstatacija, kako bi upravo kroz sve ovdje predstavljeno nostalgičan osvrt na prošlost, mogao pokrenuti inicijative za budućnost. Daljnji kontinuitet tih negdašnjih tradicijskih navika, bez obzira na sve novonastale socio-ekonomske, kulturne i općenito s raznovolikih gledišta nastale promjene, bio bi jedini jamac očuvanja ovoga vrijednog i specifičnog dijela naše kulturne baštine, za koji se ipak odsad možemo nadati, i to na temelju svega ovdje iznesenog, da ga u buduću neće moći lako zaobići ili ostaviti po strani, nikakva, pa ni manja domaća ili strana specijalizirana muzička izdanja.«

Martinić tako u uvodnomu dijelu knjige pojašnjavajući razvoj kolendarske tradicije i važnost iste u hrvatskom kulturno-baštinskom kontekstu, obrađujući mjesta uz Split posebnu pažnju posvećuje Solinu i solinskim napjevima. Slijedom toga u nastavku teksta nakon Martinićeva uvodnoga dijela donosimo i njegov dio posvećen Solinu.

U ISTOKU ZVIDZU VIDISMO

»Došli smo vam kolendati i nazvat vam dobre dneve, dobre dneve od Božića«, stihovi su koji vjerno izražavaju smisao običaja, prema kojima se u mjestima srednje Dalmacije, kao i nekih drugih područja, odlazilo već od davnine kroz božićno vrijeme i u večernjim satima od kuće do kuće »nazvati« kolendom nadolazeći svečani dan; redovito i najčešće pojedinim bolje stojećim mještanima. Termin kolenda nastao je vjerojatno prema latinskoj riječi

calendae (kalende – prvi dan u mjesecu), prema kojoj su se u ovim krajevima za običaje kolendanja ili kolendranja, u vrijeme neposredno prije i poslije Nove godine, ustalili raznoliki nazivi: kolede, kolende, kolen-dre, kolijende, koleje i sl.

O nastanku takvih običaja, raznolikim nazivima kao i značenjima termina koleda, kolenda, kolendra, koliendra i sl., te zavisno o teritorijalnoj pripadnosti i drugim sličnim, kao i općenito o njihovom povijesnom kontekstu od poganstva kroz kršćanstvo, mnogo je toga napisano.

Nedvojbeno je da su kole(n) darski napjevi ovih prostora bili od uvijek usko povezani s božićnim vremenom, doduše ne kao liturgijski i paraliturgijski, nego jednostavno (uz božićne dane) kao izvancrkveni. Događalo se ipak u pojedinim mjestima da neki crkveni božićni napjev, kao primjerice onaj na tekstu Kad se Bog čovik učini, »prijeđe« među kolendarske, čime se jasno potvrđuje uzajamna povezanost božićnih unutarnjih i kolendarskih vanjskih manifestacija. Kolendari su redovito podijeljeni u manje grupe sastavljene od dječaka, mladića ili starijih, nekad i jednih i drugih zajedno, odlazili pred kuće pojedinih mještana, najčešće u predvečerje Nove godine i Tri kralja, (redovito) pjevajući bez instrumentalne pratnje uz svjetlo feralića ili neke druge svjetiljke.

Moglo se dogoditi da nekad i negdje pjevaju uz pratnju lire ili lirice, poslije harmonike, gitare pa i kontrabasa, u nadi da će im domaćin otvoriti vrata (što je gotovo uvijek bio slučaj) i nagraditi ih novčano ili jelom: kolačima, smokvama, narančom i sl. U prošlim vremenima, kad su ljudi u svemu oskudijevali, bilo je to posebno važno. S razlogom su stoga kolendari birali pravac svojih odredišta; kole(n) dali su najčešće pred kućama onih koji su im bili u stanju nešto ponuditi, pa se na takve prigode čekalo s nestrpljenjem.

ISTRAŽIVAČI I POVIJESNO SITUIRANJE

Neki od naših istraživača, etnomuzikologa i muzikologa, pokušavali su kroz prošlo stoljeće kolendarske običaje i napjeve povijesno situirati i proučavati: jedni zapisivanjem gdje i kada je to moguće bilo; drugi (poslije) posredstvom novijih tehničkih dostignuća, snimanjem i transkripcijom.

Među prvospomenute spadao bi svakako poznati skladatelj i melograf Vladoje Bersa. Zapisivao je najredovitije samo melodiju kolenda, pridodavajući ponegdje nekoj od njih i pratnju tercnog paralelizma. Nešto poslije (1920./1921.)

Niko Kalogjera jednako tako zapisuje i objavljuje nekoliko »kolendra« u nastavcima pod naslovom »Pučko crkveno pjevanje u Splitu«, ne precizirajući pritom jasno kojem bi dijelu grada ili kojoj župi one pripadale.

Antonin Zaninović (1879. – 1973.) nezaobilazno je ime, koje u takvom kontekstu treba sa zahvalnošću citirati, ne samo zbog njegovog predanoga istraživačkog rada u odnosu na kolende iz raznih mjesta ovog područja, nego također i onih iz drugih područja Hrvatske.

Uz djelatnost i dostignuća ovih do sad spomenutih melografa želim napomenuti da je poslije tijekom svojih istraživanja, a na zahtjev Staroslavenskog instituta u Zagrebu, etnomuzikolog Vinko Žganec (1890. – 1976.) uspio 1957. i 1959. snimiti uz ostalo i nekoliko veoma zapaženih kole(n)da s otoka Hvara, kao i jednu u gradu Rogiriu.

Jednako tako, u sklopu proučavanja muzičke tradicije otoka Braća, Dunja Rihtman-Šotrić zajedno s Jerkom Bezićem, tadašnjim voditeljem Instituta za narodnu umjetnost u Zagrebu, uspijeva(ju) 1969. godine snimiti u nekim bračkim mjestima veći broj kolenda.

SOLINSKI NAPJEVI

I sâm sam par godina poslije (1970. – 1975.) pokušao kroz projekt sustavnog snimanja svih još tada dostupnih glagoljaško-pučkih napjeva iz mnogih mjesta srednje Dalmacije, uključiti i kolendarske, posvuda gdje su oni još bili u primjeni ili kojih su se pjevači dobro sjećali. Svaki put kad su na upit »koju kolendu znate« bili u stanju jedan takav napjev spontano i bez »traženja« otpjevati, snimao sam ga sa zadovoljstvom. I doista, u dvadeset i dva (od trideset i jednog) tada u istraživanje uključenih mjesta, bili su još u sjećanju pjevača prisutni i kraćim komentarom popraćeni brojni kolendarski napjevi. Upravo te napjeve, uz što veći (mogući) broj njima odgovarajućih pratećih tekstova i pojedinosti u odnosu na izvedbu, predstaviti ću ovdje uz kraću analizu transkribirane, kako se s jedne strane, u slučaju da se u današnje vrijeme više ne pjevaju, ne bi zaboravili te s druge strane, da bi ih se moglo s onima koji su već prije bili zapisani, lakše uspoređivati.

Nakon što su se solinski pjevači pri snimanju 1974. predstavili svojim brojnim glagoljaško-pučkim napjevima, među kojima i svojom poznatom »Starom solinskom misom«, kad su na red došle kolende, zastali su na kratko »tražeći« se u svojoj intonaciji. Vjerojatno je tada već bio kod njih zastao običaj kolendranja, iako, sasvim

NAKON PANDEMIJSKE STANKE NASTAVLJEN OBIČAJ KOLENDRANJA PO SOLINSKIM NASELJIMA

ISUS SE RODI U LAMOTINI I U RUPATINI

Love godine na Stipandan Turistička zajednica grada Solina, uz Pučke pivare, Udruge Solinjani i Grad Solin, nakon dvije godine stanke zbog pandemije korona virusa, nastavila božićno kolendranje, koje je prema pričama iz knjige »Solin sve u šešnest« autorice Mije Sesartić pokrenula direktorica Turističke zajednice Jelena Stupalo. Pivali su Solinjani prije kolendru po kućama i dvorima svojih sumještana, zaželjeli bi im tako puno zdravlja, mira i blagostanja.

Zapivali su tako kolendari, pod paskom solinskih Pučkih pivara, u dvije obitelji, jedna u Rupotini ili po domaću Rupatini, a druga u Ninčevićima, odnosno Lamotini.

Kolendralo se tako kod obitelji Ljiljane i Marinka Bobana pok. Vicana u Rupatini, a u Lamotini, se zapivalo pred kućom Harija Ninčevića i supruge Egidije i zatim nastavilo u kući uz pismu i čakulu, naravno uz domaće specijalitete! Kolendra počinje »Lipa grana od orija faljen Isus i Marija!... Dobra večer Bog da, vrime ga je zvati. Pa i našem Marinku razgovore dati« a završava »Tri ti vrila priko kuće vrila! Prvi uja! Drugi vina! Treći Božjeg mira! Sinove ženija! Čeri udava! Bog ti dava sa svi strana!« Čestitari su prozvali pismom domaćine po imenu, poželjeli im zdravlja, ljubavi, mira i

pune konobe, a direktorica TZ-a Jelena Stupalo darovala im je, između ostaloga i naranču, a u ime Udruge Solinjani predsjednica Hela Milišić još domaćih kolača i suvenira udruge.

– Lijepo je vidjeti da se ovako običaji čuvaju pa ćemo i ubuduće to zdušno podržavati – rekao je i solinski dogradonačelnik Ivica Rakušić, a u njegovom naručju je na kolendranju bio i njegov maleni, petomjesečni Toma.

– Ideja je došla nakon što sam u knjizi »Solin sve u šešnest« pročitala kako je to nekoć u Solinu bilo u vrime oko Božića. Trudimo se ove lijepe običaje oživiti, i ne samo kolendranje, već i druge programe vezane uz baštinu, jer i domaći i strani turisti, kada negdje dođu, vole vidjeti kako narod živi, osjetiti taj duh, tako da ovakve i slične programe namjeravamo nastaviti – poručila je Jelena Stupalo, dok su obitelji Boban i Ninčević srdačno dočekali i ugostili čestitare i poručili

su kako im je čast što su mogli biti domaćini ovakvoga događanja i kalendarima poželjeli sve najbolje.

Obitelji domaćina Marinka i Harija, s djecom, unucima i ostalom obitelji, su čestitare srdačno dočekali ispratili i poručili su kako im je čast što su baš oni bili domaćini ove godine u očuvanju solinske baštine, i poželjeli da se tradicija nastavi.

Ove godina čestitari su prvi put posjetili Rupatinu i Ninčeviće »Lamotine«, a ranijih godina posjetili su obitelji u Centru Solina (Boško Milanović, Ante Pleština, Ivica Limić, Željko Grubišić, Dinko Marković, Tomislav Poljak, Milivoj Delale, Zoran Ninčević), Priko Vode (Tonko Podrug i Fabjanko Japirko), Svetom Kajju (Ivica Vukšić i Marinko Grubić), u Strani (Ivica Bubić), u Poljaka (Ivica Čerina).

Miro PODRUG /Udruge Solinjani/

je sigurno bio u prošlosti dio njihova uobičajenog repertoara: bilo to u božićne dane (Božić, Stipan, Ivan, Mladenci), ili na Mlado lito i Tri kralja, s manjim varijacijama na već u okolnim mjestima poznatom »pripovijedajućem« tekstu s uvodnim stihom »Lipa grana od orija«.

*Došli smo vam kolendratu,
Ove svece čestitati,
Na dobro vam doša Božić,
Po Božiću sveti Stipan,
Po Stipanu sveti Ivan,
Po Ivanu svi Mladenci,
Po Mladincim Mlado lito,*

*Rodilo vam ulje, žito,
A najviše karagača,
Neka vam je puna bačva,
Niz Kaštela redom sela,
Poznajju vas sva vlastela,
Niz Kaštela guste grane,
Poznajju vas na sve strane,
A u Splitu mladi momci,
Poznajju vas svi trgovci,
Da si i ti čovik pravi,
Među ljudim odabrani,
Pred kućom vam zelen bor,
Za nj privezan vranac konj,
Ti, Marija, ne bud' lina,
Podigni se sa komina,
Donesi nam bocu vina,
Nemoj vodna nego cila,*

*Neka nam je družba mirna!
Otvorajte armerune,
i vadite botiljune!
Otvorajte škafetine,
Izvadite baškotine!
Ne čin' te nas ovdj stati,
Prid poštenim vašim vratim,
Di nas bura, kiša mlati.
Za obači vaše kuće,
Razdrli smo par obuće.
Z' ovaj trud i našu muku,
Dat ćete nam jednu tuku.
A sad, Bože, budi hvaljen,
S Marijom Divom uvik. Amen.
S Marijom Divom i Divicom,
I nebeskom cesaricom,
i nebeskom cesaricom!*

Nogometaši
Solina započeli
su pripreme na
Poljudu

SUPERSPORT PRVA NL – NK SOLIN: DRUGOPLASIRANI PRVOLIGAŠ SOLIN ZAPOČEO PRIPREME

TRENER TONI GOLEM POVEO MODRE S JADRA, ALI NA POLJUDU!

Solinjani su odradili prvi trening na pomoćnom igralištu HNK Hajduk s umjetnom travom na Poljudu, a tamo će se zadržati nekoliko dana zbog natopljenoga terena pokraj Jadra

Priradio: Miro Podrug

Solinsko
nogometno
igralište vapi
za temeljitom
obnovom

Drugoplasirani nogometni prvoligaš Solin pod paskom glavnoga trenera Tonija Golema, u ponedjeljak, 9. siječnja započeo je pripreme za drugi dio sezone. Toni Golem i njegov pomoćnik Zoran Roglič, te trener vratara Hrvoje Višić i kondicijski trener Tomislav Lozić, odradili su prvi trening

na pomoćnom igralištu HNK Hajduk s umjetnom travom na Poljudu, a tamo će se zadržati nekoliko dana zbog natopljenoga terena pokraj Jadra. Nakon okupljanja prigodno su se igračima obratili predsjednik kluba Miroslav Delić i sportski direktor Vik Lalić, te se nakon toga trener i pomoćnici s igračima, koji su bili na raspolaganju uputili na tre-

ning, na teren i teretanu. Treneru Golemu na raspolaganju su: vratari A. Topić i Kargotić, te igrači Tomić, Pekić, Džaja, Buljan, Markota, D. Topić, Puljić, Ninčević, Klarić, Kušeta, Mamić, Kačunko, Blagajić, Chinedu, Nimely, Maganjić i Vodanović. U rad su uključeni i juniori Šego (vratar), Budimir, Majdov i Kuvacić, te kade-

ti Paul Vranjičić i Luka Bašić. Opravdano su izostali Marko Novak-Stanko, te juniori D. Brajković i M. Tokić. Jedino je klub sporazumno napustio krilni napadač Reanato Babić. - Šest tjedana priprema je dovoljno do prve utakmice drugog dijela prvenstva, 18. veljače kada smo domaćini BSK-u. Dogovoreno je i šest pokusnih utakmica sa Splitom, Dugopoljem, Zadrom, Posušjem i Hrvacama, a prva je sa Uranijom 18. siječnja u Solinu – rekao je Vik Lalić, sportski direktor NK Solin.

RASPORED PRIJATELJSKIH UTAKMICA:

Solin, srijeda, 18. siječnja: NK Solin – NK Urania.
Split, subota, 21. siječnja: RNK Split – NK Solin.
Dugopolje, subota, 28. siječnja: NK Dugopolje – NK Solin.
Zadar, utorak, 31. siječnja: HNK Zadar – NK Solin.
Međugorje, subota, 4. veljače: HŠK Posušje – NK Solin.
Hrvace, subota, 11. veljače: NK Hrvace – NK Solin.
Redoslijed Supersport Prve NL, nakon 17. kola: 1. Rudeš 36, 2. Solin 28, 3. Cibalia 28, 4. Vukovar 1991 24(-1), 5. Dugopolje 24(-1), 6. Orijent 21(-1), 7. Dubrava Tim kabel 20, 8. Kustošija 20, 9. Jarun 20, 10. BSK Bijelo Brdo 18 11. Croatia 18(-1), 12. Hrv. dragovoljac 12.

NK SOLIN: SKUPŠTINA KLUBA PRIHVATILA PLAN I PROGRAM PREDSEDNIKA MIROSLAVA DELIĆA

SOLINJANI I DRUGI DIO PRVENSTVA DOMAĆINI U DUGOPOLJU!

Infrastruktura ne zadovoljava potrebe Kluba. Stoga je jedan od primarnih zadataka izgradnja novih terena na kojima bi se odvijali trenajni procesi svih uzrasnih kategorija. Osnovna djelatnost kluba je nogomet, pa je sportski segment najznačajniji stvaratelj vrijednosti kluba. Zadatak svih drugih segmenata kluba je biti potpora sportskom dijelu

Priredio: **Miro Podrug**

Dok Modri s Jadra, pod paskom trenera Tonija Golema Splićanina sa zagrebačkom adresom, nakon završetka jesenskog dijela prvenstva Prve NL zimuju na drugom mjestu s 28 osvojenih bodova kao i trećeplasirana Cibalijska, 28. prosinca 2022. održana je Redovna sjednica Skupštine NK Solin. Klupski cilj je nastaviti još jače, premda ćemo i drugi dio prvenstva zbog rekonstrukcije stadiona Pokraj Jadra kako stvari stoje biti domaćini u Dugopolju.

Predsjednik kluba Miroslav Delić i trener Toni Golem dobro surađuju u Solinu

Ova Redovna sjednica Skupštine sazvana je na osnovu članka 15. Statuta NK Solin. Sukladno članku 18. Statuta, Skupština kluba je usvojila plan rada i financijski plan za slijedeću kalendarsku 2023. na prijedlog predsjednika kluba Miroslava Delića.

- NK Solin želi afirmirati svoje mjesto u hrvatskom nogometu, prvenstveno putem organizacijskog dijela te putem sportskih rezultata. U natjecanjima Hrvatskog nogometnog saveza i Nogometnog saveza Splitsko-dalmatinske županije tijekom 2023. odigrat će između 280 do 300 utakmica, što je i organizacijski i financijski vrlo zahtjevno. Klub želi nastaviti svoj napredak s omladinskom školom, što je preduvjet kvalitetnoj produkciji perspektivnih igrača. Trenutno u Školi nogometa trenira oko 300 djece. Jačanje omladinske

škole i praćenje mladih talenata mora biti osnova napretka Kluba – rekao je predsjednik kluba Miroslav Delić, te je naglasio važnost poboljšanja uvjeta rada kluba i poboljšanje upravljačke strukture:

- Infrastruktura ne zadovoljava potrebe Kluba. Stoga je jedan od primarnih zadataka izgradnja novih terena na kojima bi se odvijali trenajni procesi svih uzrasnih kategorija. Osnovna djelatnost kluba je nogomet, pa je sportski segment najznačajniji stvaratelj vrijednosti kluba. Zadatak svih drugih segmenata kluba je biti potpora sportskom dijelu. Upravljačka struktura i način upravljanja je vrlo bitan segment svake organizacije pa bi stoga i taj segment našega kluba trebalo unaprijediti kako bi donošenje odluka bilo brže i učinkovitije.

Predsjednik Delić je u kratkim crtama predočio plan i program kluba kroz pet glavnih točaka:

- 1. SENIORSKA MOMČAD** – ne samo zadržavanje statusa u 1. NL već plasman u gornjem dijelu tablice. Uključivanje nadarenih igrača iz omladinskog pogona u seniorsku ekipu, te promoviranje istih kroz utakmice.
- 2. OMLADINSKI POGON** – zadržavanje kadeta i pionira u prvoj HNL, te ulazak juniora u isti rang natjecanja. Razinu organizacije i rada u omladinskom pogonu podići na višu razinu. Potpisati stipendijske ugovore sa nadarenim igračima iz Omladinskog pogona.
- 3. IZMJENITI STRUKTURU UPRAVLJANJA KLUBOM** – izmijeniti strukturu Izvršnog odbora, smanjiti broj članova Izvršnog odbora, te uključiti članove Gradske vlasti Solina.

4. DALJNJE POBOLJŠANJE INFRASTRUKTURE – dovršetak rekonstrukcije stadiona te pripreme za izgradnju dodatnih pomoćnih terena

5. NASTAVAK ISPUNJAVANJA SVIH TRAŽENIH KRITERIJA – iz pravilnika o licenciranju svih traženih kriterija iz Pravilnika o licenciranju HNS-a, i zadržavanje razine dosadašnjih postupaka licenciranja.

Nakon što su igrači i struka proslavili dobru jesen i otišli na zasluženi odmor, trener Solina Toni Golem je rekao:

- Nakon temeljite analize cilj je ostvaren, biti u vrhu, igrati prepoznatljivu igru, svaku utakmicu ići na pobjedu, i to s pet do sedam mlađih igrača uvijek u sastavu. Rudešova prednost od osam bodova nije nedostižna. Kako se uzme, jer puno bodova je još u igri. U drugom dijelu nas čeka pet utakmica iz druge etape i jedanaest utakmica treće, ukupno 48 bodova. Rudeš je potvrdio ulogu favorita, jer ima najširi igrački kadar. Šest tjedana priprema je dovoljno do prve utakmice drugog dijela prvenstva, 18. veljače domaćini smo BSK-u. Zasižno velikih promjena u igračkom kadru neće biti. Biti će i malih korekcija postojećeg sastava. Zasižno dobra vijest je, Tvrtko Buljan se se nakon operacije trbušnog zida u desetom mjesecu uključio u pripreme od prvog dana – rekao je Golem.

NOGOMET: ODRŽAN 4. MEMORIJAL PETAR KALINIĆ KLIJA

POBJEDNIK SPLITSKI HAJDUK S MAKSIMALNIM UČINKOM

U organizaciji škole nogometa NK Solin »Tonči Boban – Bebi« održan je četvrti po redu memorijalni međunarodni U-16 »Petar Kalinić Klija« Solin 2022. Nakon dvogodišnje stanke zbog pandemije ove godine nastupila su četiri kluba, HNK Hajduk (Split) i domaćin NK Solin, te dva kluba iz Ukrajine FC Karpaty (Lviv) i FC Shakhtar (Donetsk). Turnir

je odigran na pomoćnom gradskom stadionu s umjetnom travom u Vranjicu, jer su tereni u Solinu i Mravincima bili poplavljeni zbog obilnih kiša!

Pobjednici su kadeti splitskoga Hajduka s maksimalnim učinkom, tri pobjede i gol razlika, 16:0! Najboljim igračem je proglašen Zvonimir Hrastović igrač Hajduka, najbolji vratar je Rostislav Baglay (Shakhtar), a

najbolji strijelac je Matej Radačić (Solin).

REDOSLIJED: 1. HNK Hajduk, 2. FC Shakhtar, 3. NK Solin, 4. FC Karpaty.

REZULTATI:

1.kolo: Solin – FC Shakhtar 2:3, Hajduk – FC Karpaty 6:0.

2.kolo: Shakhtar – Hajduk 0:5, Karpaty – Solin 0:4.

3.kolo: Shakhtar – Karpaty 0:7, Solin – Hajduk 0:3.

M. P.

Plakat Memorijala Petar Kalinić Klija

Sudionici košarkaškog turnira na Bilankuši »Solinska dica«

Antonio ŠERIC

KOŠARKA: ODRŽAN TRADICIONALNI BOŽIĆNI KOŠARKAŠKI TURNIR »SOLINSKA DICA«

OBITELJSKO VESELJE

U gradskoj sportskoj dvorani Bilankuša u organizaciji KK Solin i ŽKK Salona organiziran je još jedan uspješan tradicionalni Božićni košarkaški turnir »Solinska dica«. Puno utakmica, natjecanja i nagrada, kako za roditelje tako i za djecu.

POREDAK: 1. Ekipe crnih, 2. Ekipe plavih, 3. Ekipe crvenih, 4. Ekipe bijelih

DOBITNICI POJEDINAČNIH NAGRADA:

Rita Šantić najbolja igračica turnira, Ante Kušeta najbolji strijelac turnira, Nino Roko Podrug najbolji šuter stariji dječaci, Antea Udovičić najbolja šuterica starije cure, Frane Podrug najbolji šuter dječaci početnici, Nika Carević najbolja šuterica

cure početnice.

DOBITNICI EKIPNIH NAGRADA:

Obitelj Oršulić, najbolji šuterski par cure (roditelj + dijete), Obitelj Galić najbolji šuterski par dječaci (roditelj + dijete).

- Presretni smo. Ispunjena dvorana veseljem, ispunjeno srce i najljepši uvod u blagdansko vrijeme pred nama. Veliko hvala curama iz ŽKK Salone Marini Katić i Sari Brdar, našim trenerima Hrvoju Oršuliću i Ljubi Šamadanu, svim roditeljima koji su doprinijeli organizaciji, te hvala i našim donatorima Pekara »Flora«, Konoba – pizzeria »River« i Konoba – pizzeria »Gurman« što su stali uz našu djecu! – rekao je Mirko Podrug, tajnik KK Solin. **M. P.**

TENIS: SOLINSKI TENISKI KLUB »DALMACIJACEMENT« OSTAJE U DRUGOJ LIGI

PRVA LIGA I DALJE CILJ

U posljednjem kolu 2. Hrvatske teniske lige, seniorski sastav »Dalmacijacementa« iz Solina, pobjedom nad TK Prečko 5:2, osigurao je prvo mjesto u skupini. Tenisači »Dalmacijacementa« Matthias Uwe Kask, Zdravko Divić, Robert Raguž, Niko Knezović, Duje Janjić i Stjepan Šiško izborili su doigravanje protiv Varteksa iz Varaždina za ulazak u 1. Hrvatsku ligu

Tenisači TK Dalmacijacement na kraju prošlogodišnje sezone

Tenisači TK »Dalmacijacement« iz Solina, pod paskom trenera Duje Janjića i Alena Bekavca ove godine nisu uspjeli izboriti višu razinu natjecanja i spremaju se za novu sezonu u Drugoj HTL. Nakon što su osvojili prvo mjesto u svojoj skupini Druge HTL u doigravanju za plasman u Prvu HTL izgubili su na svojim terenima u Solinu od Varteksa iz Varaždina, inače drugoplasiranoga kluba iz

druge skupine, rezultatom 4:3! U Prvu HTL su se plasirali TK Varteks i TK Split 1950.

U posljednjem kolu 2. Hrvatske teniske lige, seniorski sastav »Dalmacijacementa« iz Solina, pobjedom nad TK Prečko 5:2, osigurao je prvo mjesto u skupini. Tenisači »Dalmacijacementa« Matthias Uwe Kask, Zdravko Divić, Robert Raguž, Niko Knezović, Duje Janjić i Stjepan Šiško izborili su doigravanje protiv Varteksa iz Varaždina za ulazak u 1. Hrvatsku ligu. Susret se igrao u Solinu, 8. lipnja 2022. Premda su igrali na svojim igralištima solinski tenisači se nisu uspjeli vratiti u elitni hrvatski teniski razred, novi prvoligaši su Varaždinci!

- U drugoj ligi natjecanje je organizirano u dvije skupine po šest klubova, u viši rang ulaze dvije momčadi nakon doigrava-

nja, križanjem parova prvi protiv drugoplasiranog iz druge skupine. Nažalost ove sezone nismo uspjeli, premda sam mišljenja da imamo dobru momčad. Izgubili smo od Varteksa, a odluka je pala u jednom meču parova na kraju. Inače igra se pet singl mečeva i dva meča parova. Za 2023. godinu je plan ulazak u Prvu ligu. Treniramo i radimo na pojačanjima do početka lige u svibnju mjesecu – rekao Duje Janjić, aktivni igrač, trener seniora i svih natjecatelja u TK »Dalmacijacement«.

Sastav »Dalmacijacementa« u prošloj sezoni: Zdravko Divić, Matthias Uwe Kask, Stjepan Šiško, Robert Raguž, Ivan Mimica, Duje Janjić, Marin Bosančić, Toni Šundov, Marino Anđelić i Niko Knezović. Trenerski tandem čine Duje Janjić i Alen Bekavac. **M. PODRUG**

JUDO – JK SOLIN: JOŠ JEDAN USPJEH JUDAŠA SA BILANKUŠE!

LARA CVJETKO BRONČANA NA MASTERSU U IZRAELU

Zahvaljujući 21-godišnjoj natjecateljici judo kluba Solin Lari Cvjetko Hrvatska je i imala svojeg predstavnika na postolju u kategoriji do 70kg. Članica judo kluba Solin pokazala je još jednom spremnost i koncentraciju u borbi za broncu protiv puno iskusnije predstavnice Nizozemske Kim Polling

Drugi dan Svjetskog judo mastersa u Jeruzalemu ponovno je ponudio svoj dio spektakla i ono najbolje od juda, kakvog mi volimo. Natjecale su se četiri kategorije, žene - 63kg i 70kg te muškarci - 73kg i 81kg, kategorije koje su uvijek vrlo iščekivane kako u javnosti tako i u struci. Nitko nije bio razočaran.

Zahvaljujući 21-godišnjoj natjecateljici judo kluba Solin Lari Cvjetko Hrvatska je i imala svojeg predstavnika na postolju

Trenner Dragan Crnov i judašica Lara Cvjetko

u kategoriji do 70kg. Članica judo kluba Solin pokazala je još jednom spremnost i koncentraciju u borbi za broncu protiv puno iskusnije predstavnice Nizozemske Kim Polling, koja je i ovaj put bila bolja od dvostruke svjetske prvakinje, naše Spličanke Barbare Matić.

- Borba za broncu mi je bila dosta veliki izazov jer je Polling zaista veliko ime u judu, ali iako sam gubila s dvije opomene uspjela sam se vratiti u borbu i baciti ju u zlatnom bodu. Ovo mi je prvi nastup na mastersu i ujedno prva medalja, vrlo sam ponosna na današnji ishod najviše zato što mi je to druga velika medalja u karijeri nakon SP-a. Puno mi znači da sam ova-ko završila ovu sezonu, da sam

pokazala sebi i drugima da ovo mogu ponoviti. Sada mi slijede bazične klupske pripreme i nakon nove godine već trening kamp u Austriji s reprezentacijom nakon čega slijedi nastavak sezone – rekla je Lara Cvjetko. Zadovoljan je bio i njezin klupski i reprezentativni trener Dragan Crnov, te je rekao:

- Prvi nastup na mastersu, prva medalja, izuzetno sam ponosan na cijelu 2022. Zaokružio sam četiri velike medalje, prvo medalja na EP za seniore s Anom Viktorijom Puljiz i Mediteranske igre. Nakon toga Larino finale na SP i danas bronca na mastersu. Ostali smo fokusirani nakon duge i teške sezone, žao mi je poraza u četvrtfinalu danas, međutim to je judo, to je sport. Lara je jako mlada djevojka i pred njom je velika budućnost. Sretan sam jako radi nje! Sada slijedi kratak odmor i nastavljamo već s bazičnim pripremanjima. Uz brončanu medalju, Cvjetko se ovom medaljom izborila i za novih 900 bodova na svjetskoj rang ljestvici. **M. P.**

Josip Sikavica i Petar Gorša najbolji na Grand Prixu u Beogradu i Osijeku

Marta Zeljković (treća s lijeva)

STRELJAŠTVO – SD DALMACIJACEMENT:

SOLINSKI STRIJELCI OSVOJILI MEDALJE GRAND PRIXU U BEOGRADU I OSIJEKU

POTVRDA KVALITETE

Zlatom na oba Grand Prix se okitio Petar Gorša, srebrom Josip Sikavica, srebro je upucala pištoljem Anna Čukušić u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji, a brončane medalje u Osijeku su osvojile puškom Marta Zeljković a pištoljem Matea Omazić

Priredio: **Miro PODRUG**

Strijelci i streljačice solinsko-ga »Dalmacijacementa« su izvrsno završile prošlu godinu, osvojili su medalje na

jakim međunarodnim natjecanjima, 11. i 12. prosinca na Grand Prixu u Beogradu, te na Božićnom turniru i Grand Prixu u Osijeku, 17. i 18. prosinca 2022. Zlatom na oba Grand Prix se okitio Petar Gorša, srebrom Josip Sikavica, srebro je upucala pištoljem Anna Čukušić u juniorskoj i seniorskoj konkurenciji, a brončane medalje u Osijeku su osvojile puškom Marta Zeljković a pištoljem Matea Omazić. Odlično su i prvog dana pucali svi spomenuti, kao i ostali članovi solinske ekipe, predvođene trenerom i izbornikom Sinišom Vitezom.

REZULTATI U BEOGRADU 1. DANA MEĐUNARODNOG NATJECANJA:

Seniorni puška: 1. Petar Gorša 632,0,..., 5. Josip Sikavica 625,2. **Seniorka puška:** 1.

Tarr Vivien (HUN) 630,3,..., 11. Marta Zeljković 825,5,..., 17. Amadea Urbas 624,0. **Seniorni pištolj:** 1. Damir Mikec (SRB) 586,..., 9. Ivan Petričević 567,..., 13. Željko Posavec 564. **Seniorka pištolj:** 1. Zorana Arunović (SRB) 585,..., 16. Anna

Čukušić 550.

GRAND PRIX – BEOGRAD (2.DAN)

Seniorni puška: 1. Petar Gorša 629,2, 2. Josip Sikavica 624,9 (oba DC),... **Seniorka puška:** Tanja Rizova (BUL) 630,1, 9. Marta Zeljković 624,4,..., 21.

Anna Čukušić u Beogradu (prva s lijeva)

Amadea Urbas 621,4. **Seniorni pištolj:** 1. Damir Mikec 582,..., 14. Ivan Petričević 565,..., 23. Željko Posavec 559. **Seniorka pištolj:** 1. Zorana Arunović (SRB) 587, 2. Anna Čukušić 563.

REZULTATI BOŽIĆNOG KUPA U OSIJEKU, 1. DAN

Seniorni puška: 1. Petar Gorša (DC) 632,0,..., 8. Josip Sikavica 625,3. **Seniorka puška:** 1. Dorina Toma (HUN) 629,5,..., 4. Marta Zeljković (DC) 627,0. **Seniorni pištolj:** 1. Damir Mikec (SRB) 585,..., 6. Ivan Petričević (DC) 569. **Seniorka pištolj:** 1. Zorana Arunović (SRB) 587, 4. Marta Omazić (DC) 558. **Juniorka pištolj:** 1. Miriam Jako (HUN) 574, 2. Anna Čukušić (DC) 548.

GRAND PRIX OSIJEK, 2.DAN

– 1. Petar Gorša (DC) 629,0, 2. Josip Sikavica (DC) 626,2. **Seniorka puška:** 1. Teodora Vukojević (SRB) 628,3, 3. Marta Zeljković (DC) 627,0,..., 10. Amadea Urbas (DC) 623,8. **Seniorka pištolj:** 1. Zorana Arunović (SRB) 581, 3. Matea Omazić 565 (DC), 4. Anna Čukušić 567 (DC).

BOKS: ODRŽAN PROFESIONALNI BOKSAČKI SPEKTAKL U SOLINU

LUKA PLANTIĆ OSVOJIO WBC INTERKONTINENTALNI POJAS PRVAKA!

Velika boksačka priredba je održana u GSD na Bilankuši u subotu 17. prosinca u Solinu. Gledatelji su vidjeli više vrhunskih profesionalnih mečeva i najteži meč u karijeri hrvatskog olimpijca Luke Plantića.

Hrvatski olimpijac i reprezentativac Luka Plantić (25), bivši juniorski prvak Europe i osvajač brončane medalje na ovogodišnjem Europskom prvenstvu u Erevanu je pred svojim navijačima boksao svoj četvrti profesionalni meč protiv iskusnog Armenca Khorena Gevora (42). WBC Silver pojas Luka je osvojio protiv Armenca odlukom sudaca u 10 rundi. Armenac je do tada

Luka Plantić je na Bilankuši zaslužio priželjkivani WBC pojas

bio 55. na Box Recovoj ljestvici i u svojoj karijeri je 17 puta slavio nokautom! Prisjetimo se Luka Plantić je u istoj dvorani prošlog ljeta nokautom u četvrtoj rundi u supersrednjoj kategoriji slomio iskusnog, vrhunskog južnoafričkog borca

Ryna Liebenberga, nositelja Silver WBC pojasa, prekaljenog ratnika s više od 30 profesionalnih mečeva (22 pobjede, 14 nokautima)!

- Nakon deset rundi, jednoglasnom odlukom sudaca ostvario sam pobjedu, zaslužno. Sada

Luka Plantić sa organizatorima i sponzorima na Bilankuši

kada su se dojmovi donekle slegli želio bi ovom prilikom zahvaliti svim ljudima koji su mi svo ovo vrijeme pružali podršku i vjerovali u mene. Hvala svima koji su nas podržali prisustvom u dvorani na Bilankuši, sponzorima, te na kraju i cijelom mom timu, odnosno

obitelji jer bez njih sve ovo ne bi bilo moguće – izjavio je Luka Plantić, te je naglasio: - Sljedeći dvoboj je na rasporedu 4. veljače 2023. u Hamburgu. Supersrednja kategorija, borba na osam rundi. Idemo do vrha!

M.P.

LJEKOVITO BILJE I BILJNI PRIPRAVCI

VITAMIN C I NARANČE

Antioksidacijsko djelovanje vitamina C je njegova bitnija biološka funkcija jer ima sposobnost redukcije slobodnih radikala u manje štetne neaktivne oblike. Na taj način djeluje i u zaštiti organizma kao vrlo dobar antioksidans. Djeluje i na redukciju ferične oblike željeza u feroznu obliku, što je važno za poticanje njegove apsorpcije u crijevima

Piše: **dr. sc. Olivera CRMARIĆ**

Višestruka je uloga vitamina C u brojnim biološkim procesima u organizmu, njih više od 300. Djeluje kao snažan imunostimulator i važan je čimbenik u borbi protiv virusnih i bakterijskih infekcija. Kao antioksidans snažno djeluje na neutraliziranje štetnih slobodnih radikala, čisti organizam od toksina i teških metala, pomaže u neutralizaciji potencijalno štetnog nitrozamina iz suhomesnatih proizvoda, a pomaže i kod apsorpcija željeza iz hrane.

Poznato je da je bitan u procesu zacjeljivanja rana, jer djeluje na sintezu kolagena, prirodnoga proteina koji je neophodan za strukturu i regeneraciju kože, mišića, kostiju, tetiva i ligamenata.

Dokazan je doprinos vitamina C zdravlju zuba i desni, sprečavanju krvarenja desni, kao i pozitivno djelovanje na dobre bakterije u našim crijevima. Djeluje i kao prirodni antihistaminik te ima značajnu ulogu protiv alergija. Zajedno s folnom kiselinom i vitaminom B12 sudjeluje u proizvodnji crvenih krvnih stanica

koji prijenose kisik iz pluća u sve dijelove tijela.

Vitamin C je vrlo bitan za biosintezu kolagena »in vivo« jer djeluje kao kofaktor za enzime prolin hidroksilaza i lizin hidroksilaza. Ovi enzimi na aktivnim mjestima imaju željezo, pa u odsutnosti vitamina C molekule kolagena nisu dovoljno hidroksilirane pa su kolagenska vlakna krhka, nisu dovoljno čvrsta. S obzirom na to da je kolagen temeljni protein vezivnoga tkiva, nužan za izgradnju i zaštitu krvnih žila, za kosti, zglobove i mišiće, velika je važnost vitamina C za zdravlje istih.

Vitamin C sudjeluje u sintezi hormona nadbubrežne žlijezde jer je bitan za sintezu enzima dopamin-β-hidroksilaza i pretvaranje dopamina u noradrenalin. Također je važan za stvaranje kolesterola u jetri i njegovu pretvorbu u žučne kiseline jer potiče normalnu razinu kolesterola i LDL kolesterola u krvi.

Vitamin C sudjeluje u pretvorbi aminokiseline triptofan u serotonin, prijenosnik živčanih porudražaja s brojnim funkcijama u živčanom sustavu.

Antioksidacijsko djelovanje vitamina C je njegova bitnija biološka funkcija jer ima sposobnost redukcije slobodnih radikala u manje štetne neaktivne oblike. Na taj način djeluje i u zaštiti organizma kao vrlo dobar antioksidans. Djeluje i na redukciju feričnih oblika željeza u ferični oblik, što je važno za poticanje njegove apsorpcije u crijevima. Oksidacijski procesi slobodnih radikala su kada reagiraju s biološkim molekulama u organizmu (proteinima, nukleinskim kiselinama, staničnim lipidima) te na taj način mogu izazvati njihova oštećenja. Protiv ovakvih štetnih djelovanja reaktivnih molekula stanice se bore pomoću antioksidansa, a jedan od njih je vit C. Čisti vitamin C je prvi put izoliran je 1928., bijela je i kristalična krutina, jako dobro topiv u vodi. Iako ga biljke i većina životinja mogu sintetizirati iz glukoze, primati i čovjek nemaju enzim gulonolaktoksidazu, bitan za završnu sintezu vit C pa ga u organizam unose hranom.

VAŽNOST PRIRODNOGA VITAMINA C

U današnje vrijeme na tržištu se nude brojni preparati, čistih vitamina, minerala ili aminokiselina. Međutim, iako su strukturno kemijski jednaki, prednost se ipak daje prirodnim vitaminima koji imaju bolju biološku aktivnost u organizmu. Biljke koje stvaraju vit C nemaju samo askorbinsku kiselinu već biljni ekstrakti osim prirodnoga vitamina C u sastavu imaju i druge korisne sastojke kao polifenole, bioflavonoide, rutin, tirozinazu, koenzime. Svi zajedno imaju sinergijsko djelovanje s vitaminom C i imaju veće pozitivne učinke na organizam od kemijski čiste dobivene askorbinske kiseline. Činjenica je da postoje razlike i u samoj apsorpciji sintetski dobivenih vitamina i njihova iskoristivost u organizmu od onih koji se unose hranom. Razlog tome, a moram to naglasiti još jednom, je da konzumacijom voća, povrća i općenito ne previše obrađivane hrane, po mogućnosti iz poznatog uzgoja, bez prevelikog korištenja pesticida, mi ne unosimo izolirane vitamine, već cijele kombinacije vitamina, minerala, koenzima i enzima koji

omogućavaju optimalnu iskoristivost u tijelu. Samim tim veće su blagodati i djelovanje na naš organizam od takve prehrane, nego od konzumacije brze hrane s dodatkom vitaminskih i inih dodataka prehrani.

NARANČA – CITRUS SINENSIS L. PORODICA RUTACEAE

Zimzeleno stablo naranče je pravi ukras svakoga vrta, sa svojim sjajnim listovima, mirisnim cvjetovima i plodovima. Najčešće je visoko do 5 metara iako može izrasti do 12 metara. Deblo je razgranato s bodljikavim granama. Listovi su izmjenično postavljeni na krilatim peteljka, sadrže žlijezde koje su bogate eteričnim uljem, veliki su do 10 cm, kožasti, zimzeleni, sjajni i glatki. Cvjetovi su bijeli i mirisni s 5 latica, a plod je okrugla mesnata i velika bobica, ukusan i sočan, podijeljen u kriške, sa žućkastom ili crvenkastom korom. Stablo naranče u povoljnim uvjetima može godišnje dati do 1000 plodova, rodnost je tijekom sto godina, a može doživjeti starost do 500 godina. Prema rodnosti naranča spada u vrh rodni voćaka. Ističu se Citrus sinensis - slatka naranča, Citrus aurantium - seviljska, kiselica naranča, Citrus bergamia - bergamot, od kojega se priprema eterično ulje bergamota koje je vrlo djelotvorno u kozmetici i aromaterapiji. Sok naranče je po okusu slatkasto - kiselkast, a pH mu je 2,5 - 3.

Naranče se konzumiraju svježe, kao desert, dodatak voćnim salatama te kao sok. Konzumacija naranče ima brojne blagodati za organizam, a poznato je da djeluje ljekovito kod različitih funkcionalnih poremećaja organizma. Djeluje na smanjivanje viška želučane kiseline, potiče rad želuca i crijeva kojih istovremeno čisti, a djeluje pročišćavajuće i na cijeli organizam osobito na jetru i krv. Naranča također djeluje kao laksativ, pobuđujući rad i pražnjenje crijeva.

Još od davnina sok od naranče služio je za čišćenje organizma, kako od prisutnih otrova, tako i od prevelike količine hrane regulirajući probavu. Sok naranče sadrži vit. C, eterično ulje, gorke kiseline, tanin, kalij, hesperidin, gorki glikozin, kristalni glikozid, te jabučnu i limunsku kiselinu, zatim pektin, sluz i ostale tvari a ima samo oko 100 kalorija.

U narančama kao i u ostalim agrumima nalazi se obilje flavonoida, kojih je najviše zastupljeno u kori. Kako su flavonoidi poznati kao izvrsni antioksidanti konzumiranjem bijele kožice koja je s unutrašnje strane kore ploda, najzastupljeniji je naringin, možemo izrazito pomoći tijelu da se bori protiv najrazličitijih bolesti. Prema brojnim

Naranče se konzumiraju svježe, kao desert, dodatak voćnim salatama te kao sok. Konzumacija naranče ima brojne blagodati za organizam, a poznato je da djeluje ljekovito kod različitih funkcionalnih poremećaja organizma. Djeluje na smanjivanje viška želučane kiseline, potiče rad želuca i crijeva kojih istovremeno čisti, a djeluje pročišćavajuće i na cijeli organizam osobito na jetru i krv

istraživanjima naringin i srodni citrusni flavonoidi mogu popraviti oštećenja DNK koja vode do nastanka raka. Istraživanja na miševima su pokazala da je naringin stimulirao jetru da potroši višak masnoće i vrati pretile miševe na normalnu težinu, da je normalizirao razinu kolesterola i triglicerida te spriječio inzulinsku rezistenciju i normalizirao metabolizam glukoze krvi. Na taj način naranče pomažu i srcu i smanjuju rizik od srčanih oboljenja, povećavaju dobar kolesterol u krvi a djeluju i na smanjivanje krvnog tlaka.

Naranče kao i limun i mandarine mogu usporiti znakove starenja jer su bogate vitaminom C koji pak neutralizira štetne radikale da oštećuju stanice. Naranče su bogate i antioksidantom be-

ta-cryptoxanthin, pigmentom koji im daje sjajnu boju, a za koji se pokazalo da pomaže i bolesnicima od raka pluća.

Kora naranči je bogat izvor pektina koji se ekstrahiraju i koriste za zgušnjavanje primjerice marmelade. Iz kore se prešanjem dobiva narančino ulje koje je poznato da pomaže u održavanju drvenog namještaja te zajedno sa drugim uljima iz citrusa za uklanjanje masnih mrlja i za pranje ruku. U zadnje vrijeme sve češće se eterično ulje naranče koristi za masaže ili pripremanje kozmetičkih proizvoda. Osim vrlo ugodnog mirisa ima povoljno djelovanje na kožu, ali i cijeli organizam. Poznato je da djeluje regenerirajuće na stanice kože, smiruje upale, a djeluje i tonizirajuće, baktericidno i fungicidno. Naravno se preporučuje za njegu masne kože, jer ugodno zateže, sužava pore, te umanjuje mogućnost nastanka akni. Kod masaža na organizam djeluje prirodno antidepresivno i umirujuće te pomaže kod nesanicije, stvarajući osjećaj ugodnosti. Za dobivanje eteričnoga ulja najčešće se uzgaja i koristi bergamot koje se proizvodi hladnim prešanjem kore ploda. Ovo je ulje bogato sastojcima: alfa pinen, alfa bergamoten, geraniol, geraniol acetat, limonen, linalil acetat, linalool, mircen, nerol...

Dokazano je da je ulje bergamota djelotvorno sredstvo za liječenje depresije i anksioznosti, suzbija umor, poboljšava disanje i potiče krvotok. Ulje bergamota djeluje na način da uravnotežuje i jača živčani sustav, djelujući blagotvorno na centre za regulaciju raspoloženja.

Zbog iznimno ugodnoga mirisa često se upotrebljava u kozmetičkim preparatima.

Cvjetovi naranče su medonosni i svojim nektarom i mirisom privlače pčele, a narančin med okusom podsjeća na naranču. Čaj od cvjetova naranče liječi prema pučkoj medicini neurozu i nesaniciju, kao i dječju uznemirenost. Listovi naranče pogotovo gorke, stari su pučki lijek, za liječenje nervoze, depresije, tjeskobe, histerije, epilepsije, nesanicije kao i za snižavanje tjelesne temperature i znojenja. Čaj od listova liječi i nervozni želudac a odstranjuje i nametnike-gliste iz crijeva. Čaj se naravno pije s dodatkom meda. Cvijet naranče se tradicionalno povezuje sa dobrom srećom i u nekim je zemljama popularan kao ukras buketima na vjenčanjima.

Iznimno je važno naglasiti da se sva ova ljekovita svojstva odnosno najviše na čiste i neprskane naranče tako da svi koji u svom vrtu imaju stabla agruma imaju i povlasticu uživanja u iznimno zdravoj voćki te korištenja listova, cvjetova i kore ploda kao ljekovite dodatke svojoj prehrani. Za čaj od listova naranče potrebna je žličica listova naranče, 2,5 dl kipuće vode i žličica meda. Usitnjene suhe listove naranče prelijte kipućom vodom. Pokriveno ostaviti 10 do 15 minuta. Čaj zasladite medom.

PADALINE

U mjesecu studenome 2022. u Solinu na području Gornje Rupotine pala je 181 litra kiše po četvornome metru.

Najčešće epidemije su izazvane virusom gripe tipa A, a javljaju se svake 2 do 3 godine, a pandemije svakih 10 do 15 godina. Epidemije izazvane virusom B su rjeđe, a ponavljaju se svakih 5 do 6 godina i manjih su razmjera. Postoje tri tipa virusa gripe A, B, i C

Piše: prim. mr. sc. **Katica OBRADOVIĆ**, dr. med., spec. pedijatar

PEDIJARIJA

GRIPA (INFLUENCA) KOD DJECE

I ove godine nam stiže gripa tijekom prosinca, siječnja i veljače pa sve tamo do ožujka. Svake godine od gripe obole milijuni ljudi svih dobni skupina, a veliki broj su djeca.

Gripa je akutna infektivna bolest dišnog sustava u kojoj su uz respiratorne izraženi i opći simptomi: visoka vrućica, jaka glavobolja, bol u zglobovima i mišićima. Gripa je akutna, lako prenosiva, po tijeku teška i kratkotrajna zarazna bolest koju uzrokuju virusi gripe.

Gripa je svakome dobro poznata bolest, jer se javlja često, obično epidemijski (u obitelji, vrtiću, školi, gradu), a povremeno i pandemijski (zahvaćeno je više zemalja i kontinenata).

Od 1510. zabilježena je i opisana 31 pandemija. Najpoznatije i za povijest značajne pandemije gripe su pariška od 1890. do 1900., španjolska od 1918. kada je od gripe umrlo 20 milijuna ljudi, do 1946. azijska gripa od 1957. i posljednja hongkonška gripa od 1968.

Najčešće epidemije su izazvane virusom gripe tipa A, a javljaju se svake 2 do 3 godine, a pandemije svakih 10 do 15 godina. Epidemije izazvane virusom B su rjeđe, a ponavljaju se svakih 5 do 6 godina i manjih su razmjera. Postoje tri tipa virusa gripe A, B, i C. Kako je imunitet gripe tip specifičan, preboljenje bolesti uzrokovane jednim tipom ne pruža zaštitu od drugog tipa virusa, što znači da preboljenje gripe tipa A, ne daje zaštitu od gripe tipa B ili C.

PRIRODNI IZVOR INFEKCIJE GRIPE JE ČOVJEK

Gripa kod djece je u većini slučajeva samoizlječiva bolest s blagom ili srednje teškom kliničkom slikom. Ali može izazvati teške komplikacije i posljedice za zdravlje i daljnji razvoj djeteta. Epidemija gripe obično počinje u kasnu jesen ili ranu zimu, traje 6 do 8 tjedana. Uzročnik gripe su virus influenza A koji se javlja svake godine u zimskim mjesecima

cima i izaziva epidemiju gripe, virus influenza B uzrokuje epidemiju gripe svakih 5 do 6 godina i brojem oboljelih nikada ne dosegne epidemije koju uzrokuje virus A. Virus C uzrokuje male epidemije, ograničene na obitelj ili kolektiv, a bolest više podsjeća na običnu prehladu. Bolest se brzo širi, kapljičnim putem i bliskim kontaktom. Najugroženija su mala djeca koja nemaju dovoljno razvijen imunostimulirajući sustav i nisu ranije bila u kontaktu s virusom. Predškolska i školska djeca u bliskom su kontaktu s drugom djecom, te se gripa brzo širi u jaslama, vrtićima, školama. Prosječno godišnje od gripe oboli 1 od 10 odraslih, te 1 od troje djece. Školska djeca i adolescentni su najveći izvor širenja virusa gripe, a vjerojatnost da školsko dijete oboli od gripe je 3 do 4 puta veća nego u odraslih. Iz te se skupine virus brzo širi prema starijim i mlađim dobnim skupinama.

Oko 50% školske i predškolske djece godišnje oboli od gripe. Od gripe će oboljeti i njihovi roditelji te braća i sestre. Trećina njih će potražiti medicinsku pomoć što znatno povećava broj ambulantnih posjeta i broj hospitalizacija. Širenje virusa gripe pogoduje i trajanje izlučivanja virusa gripe u sekretima gornjih i donjih dišnih putova, katkad i dulje od tjedan dana. Kod imunološki osjetljivije djece s težim oblicima bolesti naročito donjih dišnih putova (upale pluća, bronhitis) izlučivanje virusa može potrajati i tjednima. U zimsko doba cirkulira veći broj raznih respiratornih virusa osim virusa gripe. Tako da može doći

do koinfekcije gripe s drugim virusima što otežava bolest.

KLINIČKA SLIKA GRIPE

Inkubacija gripe traje 1 do 3 dana. Bolest u nekomplikiranih slučajeva traje 5 do 7 dana. Trajanje febriliteta dulje od 7 dana kao i pojava simptoma drugih organskih sustava upućuje na komplikacije. One su češće u djece s kroničnim bolestima poput astme, prirodnih srčanih grešaka, plućne hipertenzije, kronične bubrežne bolesti, kronične bolesti jetre, kronične metaboličke bolesti uključujući i šećernu bolest, hematološke i maligne bolesti, psihomotoričke retardacije, konvulzivnih poremećaja, neuromuskularnih bolesti. Vrućicu iznad 37,5 °C ima 95% oboljele djece, iznad 38°C ima 88% djece, iznad 39°C ima 40%, a iznad 40°C ima 15% oboljele djece. Curenje nosa je prisutno kod 75% djece, kašlje 85% djece, grlobolju ima 40% djece, glavobolju ima 30% oboljele djece, bol u mišićima ima 10% djece, proljev i povraćanje ima 8% djece, poremećaj općeg stanja (loše osjećanje, malaksalnost) ima 10% oboljele djece, laringitis ima 7%, konjunktivitis 10% i akutnu upalu srednjeg uha ima 15% oboljele djece. U male djece jedini znak gripe može biti vrućica. U dojenčadi mlađe od 6 mjeseci simptomi gripe su netipični (poremećaj svijesti, sindrom sepsa, prestanak disanja, konvulzije), te je kod njih potrebno isključiti meningitis, bakterijemiju i sepsu.

KOMPLIKACIJE GRIPE

Komplikacije su posljedica izravnog učinka virusa - primar-

ne komplikacije ili bakterijske superinfekcije – sekundarne komplikacije. Komplikacije su najčešće na dišnom i središnjem živčanom, sustavu. Najčešća bakterijska komplikacija gripe kod djece je akutna upala srednjega uha, a kod veće djece sinusitis. Upala pluća se javlja kod 3% djece oboljele od gripe. Najčešći razlozi hospitalizacije su upale pluća, sumnja na sepsu, febrilne konvulzije koje se javljaju u 20% djece s gripom. Najteža komplikacija gripe je virusna upala pluća koja ima i najveću smrtnost. Djeca otežano i ubrzano dišu, koža je plavičasta, siva, blijeda, konfuzna su, pospana, iritabilna, odbijaju piti i jesti, dehidrirani su, pojavi se osutak. To su znakovi da se radi o teškoj bolesti djeteta te ga treba odmah odvesti u bolnicu. Treba imati na umu da djeca s teškom bolešću nemaju povišenu temperaturu katkad su i pothladjeni. Taj je simptom češći kod male djece naročito dojenčadi. Ostale teže komplikacije gripe su upala skeletnoga mišića, upala srčanoga mišića, perikarditis, encefalopatija. Posebno teška komplikacija gripe, ali vrlo rijetka je Reyov sindrom (encefalopatija i zatajenje jetre) koji se povezuje s influencom B, varicelama, te u djece koja su uzimala andol (acetilsalicilnu kiselinu) za snižavanje vrućice.

Djeca mlađa od godine dana, te ona s kroničnim bolestima dišnog sustava i neuromuskularnim bolestima mogu imati teške komplikacije gripe. Dijagnozu gripe treba nastojati potvrditi virološkim pretragama iz krvi naročito kod hospitalizirane djece s

upalom pluća, kod djece s vrućicom.

Sprečavanje gripe je najučinkovitije cijepljenjem. Mogu se cijepiti djeca iznad 6 mjeseci života. Djeca mlađa od šest mjeseci su najslabije zaštićena protiv gripe. Izvjesnu zaštitu od gripe toj djeci mogu pružiti samo majčina protutijela koja su prenesena preko placente za vrijeme trudnoće, bilo da je majka kao trudnica preboljela gripu ili se cijepila protiv gripe. Cijepljenje protiv gripe nije obavezno cijepljenje u našoj zemlji. Cijepljenje se preporučuje kod djece koja imaju neku kroničnu bolest prvenstveno plućnu; astmu, obstruktivni bronhitis, a i kod drugih kroničnih bolesti od kojih djeca mogu bolovati.

Liječenje se najprije provodi simptomatski mirovanjem, pijenjem dosta tekućine, snižavanjem povišene tjelesne temperature fizikalnim mjerama i antipireticima najčešće paracetamolom i ibuprofenom. Terapija antivirusnim lijekovima je najučinkovitija ako se započne unutar 48 sati od početka bolesti. Ona je indicirana kod one djece kod koje se očekuje komplicirani tijek bolesti, kod djece s kroničnim bolestima. Ona ublažava simptome, skraćuje trajanje bolesti i smanjuje rizik od komplikacija. Takva djeca su pod nadzorom infektologa.

Najveći broj zdrave djece gripu preboli u blažem obliku. Visoku temperaturu imaju do sedam dana. Kašlju, šmrcaju liječe se simptomatski i ozdrave. Cjepiva protiv gripe i preboljenje gripe ne stvaraju zaštitu protiv gripe koja dolazi slijedeće godine. Zato se svake godine treba cijepiti.

TOP LISTA ZA 2022. GODINU

Priredio: Jure BENZON

Pogled unatrag na podatke o čitanosti knjiga tijekom 2022. godine u Gradskoj knjižnici Solin govori nam o čitateljskim preferencijama Solinjana u prošloj godini, ali nam isto tako može poslužiti kao i preporuka za dobru knjigu u novoj godini.

NAJČITANIJE U 2022. GODINI

BELETRISTIKA

1. *Mračna kći* / Elena Ferrante
2. *Nizozemska kuća* / Ann Patchett
3. *Priča o jednoj obitelji* / Rosa Ventrella
4. *Pčelar iz Alepa* / Christy Lefteri
5. *Otok nestalih stabala* / Elif Shafak
6. *Sanatorij* / Sarah Pearse
7. *Zahvalnosti* / Delphine de Vigan
8. *Žetva zlata* / Tessa Afshar
9. *Djevojka iz močvare* / Delia Owens
10. *Mala oaza u Kabulu* / Deborah Rodriguez
11. *Kuća za ptice* / Eva Meijer
12. *Svjetonik* / Michael David O'Brien

Leda, rastavljena profesorica srednjih godina, ostala je sama nakon što su joj kćeri otišle k ocu u Toronto. Odlučila je otići na ljetovanje u mjestašce na Jonskome moru i predma se sprema na razdoblje nelagodne samoće i nostalgije za kćerima, neočekivano uživa u osjećaju potpune slobode. Svakodnevno odlazi na plažu, a tamo joj pažnju zaokuplja mlada majka, Nina, koja se predano bavi svojom kćeri u pratnji velike i bučne obitelji. Nakon jednog naoko sitnog događaja, Ledu preplavljaju sjećanja na teške i nekonvencionalne odluke koje je donosila kao majka, a koje su joj odredile život. »Mračna kći« slojevita je meditacija o majčinstvu, snažna priča o podvojenim osjećajima koje gajimo prema svojoj djeci te izniman pokušaj definicije ženskog iskustva, slobode, odgovornosti, žudnje i zadovoljstva.

PUBLICISTIKA

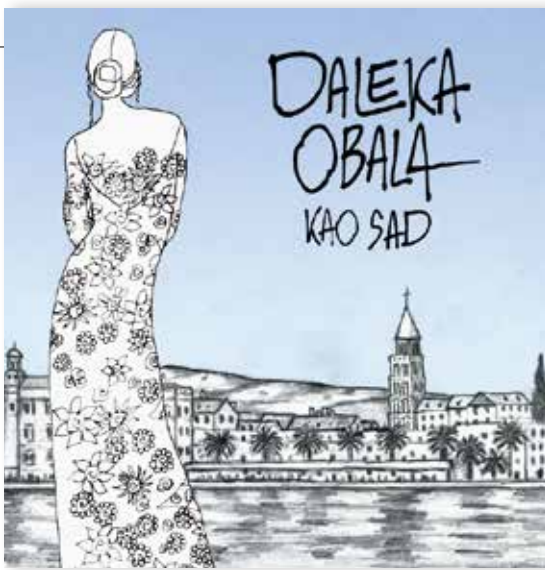
1. *12 pravila za život: protuotrov kaosu* / Jordan B. Peterson
2. *Čovjekovo traganje za smislom* / Viktor E. Frankl
3. *Pet jezika ljubavi: tajna ljubavi koja traje* / Gary Chapman
4. *Granice* / Henry Cloud, John Townsend
5. *Ne brinite se tjeskobno ni za što* / Max Lucado
6. *Metoda Wim Hof: aktiviraj svoj puni potencijal* / Wim Hof
7. *Sve je rješivo* / Marie Foreleo
8. *Ne postoji neposlušno dijete* / Kate Silverton
9. *Unfu*k yourself = Sredite se* / Gary John Bishop
10. *Izbor: priča o nadi, snazi i oprost* / Edith Eva Eger
11. *Kad tijelo kaže ne: cijena skrivenog stresa* / Gabor Mate
12. *Riječi nade: 150 meditacija utjehe i ohrabrenja* / Padre Pio

Poznati klinički psiholog Jordan B. Peterson u ovom svjetskom bestselleru odgovara na najteža životna pitanja povezujući istine drevnih tradicija sa zapanjujućim otkrićima najnovijih znanstvenih istraživanja. U ovoj knjizi iznimne snage pronaći ćete 12 vrlo jednostavnih, ali dubokih i mudrih pravila koja će vam pomoći da dovedete svoje misli, svoju osobnost i svoj dom u red te da radeći na vlastitom poboljšanju ujedno poboljšate i cijeli svijet. Pišući s puno humora Peterson nam donosi zanimljivu i edukativnu knjigu punu iznenađujućih zaokreta – uči nas zašto ne smijemo prigovarati dječacima i djevojčicama dok se skejtaju po ogradama, zašto one koji olako kritiziraju čeka teška sudbina te zašto uvijek trebamo pogladiti mačku kada je sretno na cesti. Kako nas živčani sustav jastoga može poučiti o tomu kakav stav tijela moramo zauzeti (ispravite leđa!) i kako da postignemo uspjeh u životu? Kojim strašnim putovima ljudi kroče kada postanu ogorčeni, osvetoljubivi i arogantni? Zašto trebamo vlastitu kuću dovesti u red prije nego što počnemo kritizirati druge?

BELETRISTIKA ZA DJECU I MLADEŽ

1. *Gregov dnevnik: raspad sistema* / Jeff Kinney
2. *Najgora djeca na svijetu* / David Walliams
3. *Harry Potter i kamen mudraca* / Joanne K. Rowling
4. *Priče s plaže Pauline P.* / Sanja Polak
5. *Tom Gates je totalni zakon: (ali ne baš u svemu)* / Liz Pichon
6. *Maša i izlet* / Sanja Pilić
7. *Čovpas: gospodar buha* / Dav Pilkey
8. *Pet prijatelja: u krijumčarskom gnijezdu* / Enid Blyton
9. *Darcy Burdock* / Laura Dockrill
10. *Samo ne Ivy Pocket* / Caleb Kriss
11. *Ljeto za pamćenje* / Miro Gavran
12. *Upravljač za ljude* / David Baddiel

Gregov dnevnik: Raspad sistema petnaesti je nastavak među djecom iznimno popularne serije knjiga o urnebesnim događajima Grega Heffleyja. Kad se Greg Heffley i njegova obitelj zapute na ljetovanje koje kane provesti kampirajući u prirodi, nadaju se da ih čeka pustolovina života. No svi im planovi padnu u vodu nakon što zaglibe u kampu koji se nipošto ne bi mogao nazvati ljetnim rajem. Za Heffleyjeve kola doista krenu nizbrdo nakon proloma oblaka. Dok bujica sve više raste, moraju se zapitati može li se njihovo ljetovanje još nekako spasiti – ili su im već potonule sve lađe.

SOLINSKI MOZAIK POP-KULTURE

Piše: Dinko FAZINIĆ

PLOČA:

DALEKA OBALA

»KAO SAD«

»Bog mi je dao prirodnost i neposrednost. Tu laži nema. Ljudima baš ne možeš prodat rog za sviću.« Jakša Kriletić

Jordes

Recenziju novoga albuma Daleke obale namjerno sam započeo dijelom razgovora koji sam ovo ljeto vodio s novim pjevačem Jakšom Kriletićem Jordesom u njegovoj Lumbardi na otoku Korčuli. Namjerno sam to napravio jer najveća nepoznanica prije objave novoga albuma bila je kako zamijeniti legendarnoga Bana, a ne »pucati sebi u noge«. Napokon, album »Kao sad« ugledao je svjetlo dana i zvuči vrlo uvjerljivo. Mnoge svjetske skupine koje su nakon odlaska originalnih vođa pokušale vratiti komadiće magije nekim drugim, nerijetko čak i kvalitetnijim vokalnim solistima, završile su porazno. Najveći razlog leži u naglašenom kopiranju nekoga od karizmatičnih vokala. Upravo zbog toga razloga Obala je uspjela izbjeći naglašenu zamku i ponuditi zanimljiv glazbeni uradak. Iako Jakša glasom podsjeća na Bana, ne izgleda kao njegova kopija jer ima bogomdan prirodan talent »nepodnošljive lakoće« ulaska pod kožu bez pretencioznoga glumatanja. Čovjek kojemu vjerujete. I ne samo to, Jakša se okurao u autorskom izričaju što je rezultiralo jednim od najboljih ovogodišnjih singlova, »Ni ti, a ni ja«. Dakle, kopije nema, ovo je nova Daleka obala i zato mi se čini ime albuma »Kao sad«, odlično pogodnim.

Uvodna »Jedan cvijet« odmah strši kao radijski favorit koji je gitarist Jadran obogatio odličnim solom. Naslovna »Kao sad« ponudit će nam prekrasnu baladu koja je potvrdila Jakšine vokalne sugestivnosti na tragu dalmatinskog Toma Waitsa, Tome Bebića. Kad joj pridodamo i upečatljivu solo dionicu na saksofonu dobit ćemo jednu od ponajboljih pjesma u bogatoj karijeri skupine. »Lipi dani« prikazuju Hrepu kao autora osunčanih harmonija čijoj smo glazbenoj raskoši svjedočili i u projektu The Obala. U svojstvu pratećega vokala, pojavljuje se supruga Antonija, sukreatorica zajedničkog blues projekta Sunnysiders. Kao bubnjar, Zoki je skloniji žesćim ritmovima koji krase »Wonderland«. »Ni ti, a ni ja« koju smo već prije spomenuli, laganica obogaćena pomalo iznenađujućim gudačkim minijaturama i Jakšinim saksolom. Pjesma koju ćete teško čuti bez da tražite repete. »Nevina kurva« kratka je, ali iznimno šarmantna i zarazna pjesma. Potpisuje je dobra duša Daleke obale i pomalo povučeni Jadran Vušković kao i narednu, angažiranu i ništa lošiju »U reggaeu je spas«. Hrepina »Fališ Mi«, na prvu mi je bila solidna pjesma i ništa više. Greška, svakim novim slušanjem vrijednost pjesme je rasla i potvrdila moju zabludu. »Rođendan, Božić i Nova Godina« Zokijevo je maslo. Prpošna, zafkantska stvar, možda imenom više pristaje nekim kompilacijskim božićno-novogodišnjim albumima, ali u biti itekako drži vodu u kontekstu stilski šarolikog albuma. Sjetna i meni jedna od najdražih stvari »Putnici kroz vrijeme« emocionalno rastura. Romantični Hrepa je meštar emocije. Funkoidna »Zvuk« u Obalinom kontekstu nije mi najbolje legla. Ne zato što je loša, ali bi bolje pristajala Soul Fingersima ili pokojnom Dinu. Punkoidna »Od tebe će« podsjetila me pomalo na domoljubnu »Why«. Ako je »Why« bila žestok odgovor agresoru za počinjene strahote, »Od tebe će« je dobronamjeran odgovor Banu; »Stari, volimo te, ali vrijeme

me je nastaviti dalje«.

Što na kraju reći? Daleka obala vratila se novim i vrlo dobrim albumom na velika vrata. Prepuni koncerti najbolje pokazuju da skupina ne gura mrtvog konja i da ima još puno toga za reći. Siguran sam kako će pola od navedenih pjesama biti nove hit pjesmarice s kojima će se odgajati nove generacije oseburne skupine. Iskreno, ne sjećam se boljeg glazbenog povratka.

FILM

DJEVOJKA IZ MOČVARE

REŽIJA: OLIVIA NEWMAN

»Djevojka iz Močvare« djelo je mlade američke književnice Dalie Owens koje je u kratkom vremenu postalo američki bestseller, dobivši i nagradu Goodreads Chose Awards za najbolju povijesnu beletristiku. Američki uspjeh pratile su i mnoge europske zemlje u kojima se knjiga odlično prodavala, uključujući i Hrvatsku. Poznata američka glumica Reese Witherspoon nanjušila je komercijalnost romana za kojega je otkupila pravo na ekranizaciju što je protekle godine i učinila.

Radnja nas odvodi u 1969. u neku od močvara Sjeverne Karoline. Par dječaka igrajući se nalete na mrtvo tijelo mladića Chasea, inače popularne face u mjestašcu uz jezero. Prvoosumnjičena postaje Kya, kako su je svi zvali, Djevojka iz močvare. Već dugo vremena izopćena od većine licemjernih stanovnika sa žrtvom je bila u kratkotrajnoj emotivnoj vezi pa je time postala lakom metom pravosudnih organa. Bolje rečeno, neka lov na vješticu krene. Priča se u tom trenutku vraća unatrag i otkriva Kyino teško odrastanje uz oca alkoholičara koji je nerijetko znao dignuti ruku na suprugu i djecu.

Odrastajući Kya je postajala sve ljepšom djevojkom u koju se zaljubljuje lokalni dečko Tate, koji počinje razumijevati njezinu fascinaciju prirodom i kvalitetom crteža biljnoga i životinjskoga močvarnog svijeta. Ali za vruga, Tate studiranjem u drugom gradu i ekstremnom okretanju znanosti totalno zaboravi na djevojku, što koristi zločesti ljeputasti dečko Chase. Za razliku od simpatičnog i moralnog Tatea, Chase pristupa ženama samo zbog jednoga razloga, zadovoljavanja tjelesne pohote. Radnja nas opet vraća u sudnicu u kojoj pozornost privlači Kyin odvjetnik koji se vratio iz mirovine kako bi je zastupao.

Filmska adaptacija romana nije uspjela u svom ambicioznom naumu spajajući priče o odrastanju, ljubavnim romanama, ljepoti prirode i ubojstvu u jednu cjelinu. Pripovijedanje koje varira od sapunčasto ljubavnog do predvidljivog trilera.

Učenike su zanimali pojmovi kao što su crna rupa, supernova, kiša meteora, mogućnost života na drugim planetima, svemirske udaljenosti, kako se postaje astrofizičar itd.

DR. SC. KORALJKA MUŽIĆ PRVA GOŠĆA OSNOVNE ŠKOLE VJEKOSLAVA PARAĆA U SKLOPU PROJEKTA »SLAVNE ŽENE«

ASTROFIZIČARKA U GOSTIMA

Svetokajka Koralka Mužić astrofizičarka je i profesorica na portugalskom sveučilištu u Lisabonu i na splitskom PMF-u. Studirala je fiziku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Doktorski studij pohađala je na Sveučilištu u Kölnu, te na Institutu za radioastronomiju u Bonnu. Usavršavala se u Torontu, te radila kao astronom na zvjezdarnici European Southern Observatory u Čileu. Bavi se istraživanjem nastanka zvijezda i smeđih patuljaka, misterioznih nebeskih tijela koja se po masi nalaze negdje između zvijezda i planeta.

Učenici 7. razreda Osnovne škole Vjekoslava Paraća 13. siječnja 2023. ugostili su astrofizičarku dr. sc. Koralku Mužić koja je i bivša učenica ove škole. Susret učenika s ovom znanstvenicom organiziran je kao dio školskog projekta Slavne žene. U prvomu dijelu susreta dr. sc. Koralka Mužić održala je kratko izlaganje o astrofizici i zanimanju astrofizičara, a nakon toga je od-

govarala na brojna učenička pitanja. Učenike su zanimali pojmovi kao što su crna rupa, supernova, kiša meteora, mogućnost života na drugim planetima, svemirske udaljenosti, kako se postaje astrofizičar itd. Posebno su bili zainteresirani za zvjezdarnicu koja se nalazi u pustinji u Čileu i na kojoj je Koralka Mužić provela tri godine kao istraživačica. Jedan školski sat bio je prekratak za razgovor učenika i znanstvenice. Po završetku

Koralka Mužić provela je tri godine kao istraživačica u zvjezdarnici u Čileanskoj pustinji Atacama

susreta učenica Irma Anđelić intervjuirala je Koralku Mužić te joj uručila prigodni poklon u ime škole.

Svetokajka Koralka Mužić astrofizičarka je i profesorica na portugalskom sveučilištu u Lisabonu i na splitskom PMF-u. Studirala je fiziku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu. Doktorski studij pohađala je na Sveučilištu u Kölnu, te na Institutu za radioastronomiju u Bonnu. Usavršavala se u Torontu, te radila kao astronom na zvjezdarnici European Southern Observatory u Čileu. Bavi se istraživanjem nastanka zvijezda i smeđih patuljaka, misterioznih nebeskih tijela koja se po masi nalaze negdje između zvijezda i planeta.

Ona je prva gošća u sklopu projekta Slavne žene koji se provodi tijekom 2022./23. godine kroz izvannastavne aktivnosti učitelja predmetne i razredne nastave uz sudjelovanje stručnih suradnika. U projekt su uključeni učenici od 1. do 8. razreda. Učenici će kroz vođeni istraživački rad upoznati svjetske i hrvatske slavne žene i njihov doprinos društvu u različitim područjima (znanstvenice, umjetnice, sportašice, aktivistice...). Glavna ideja projekta polazi od toga da su učenici slabo upoznati s ulogom koju su pojedine žene imale i imaju u društvu. Stoga će kroz projektne aktivnosti imati priliku bolje se upoznati sa životima i djelima slavnih žena s ciljem osvješćivanja ravnopravnosti, prevladavanja stereotipa o ženama, jačanja samopouzdanja djevojčica kao i razvoja kreativnosti, novih kompetencija i vještina. Partner u ovom projektu im je Gradska knjižnica Solin koja će učenicima biti istraživačka baza, ali i mjesto prezentacije i diseminacije projektnih aktivnosti (izložbe, predavanja, završna prezentacija projekta). Projekt je dobio i financijsku potporu Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske.

Nada TOPIĆ

SOLINSKI ZIMSKI FESTIVAL OD 14. DO 29. SIJEČNJA

SLAGALICA ISKUSTAVA

Otvoranje manifestacije - plesnjak uz »Vinil bend«
Subota 14. 1. 2023. 19 sati Hotel President Solin
Ulaz se naplaćuje, prijave na tel: 021/ 685 300 do 11.01.2023.

Interpretativna šetnja »Kraljevske priče iz Solina« vodič Vedrana Memis
Nedjelja 15. 1. 2023. 10 sati Krunidbena bazilika kralja Zvonimira
Prijave no tz@solin-info.com do 12. 1. 2023. ili do popunjenja mjesta

Prijave na zmarovic@knjiznica-solin.hr do 11.1.2023.

Tečaj starih zanata - udruga Solinjani
Ponedjeljak 16. 1.- petak 20. 1. 2023. 16 do 19 sati Hotel President Solin
Prijave no tz@solin-info.com do 09. 1. 2023.

Prijave no tz@solin-info.com do 14. 1. 2023. ili do popunjenja mjesta

Izlet - interpretacijske šetnje
Nedjelja 22. 1. 2023. 10 sati Arheološki lokalitet Salona
Prijave no tz@solin-info.com do 15. 1. 2023.

Predstava »Tesla – prilagođavanje anđela« Izvedba Udruga »Kazalište Bina« / Kabina
Petak 27. 1. 2023. u 19,30 sati Teatrin GK Solin
Ulaz se naplaćuje, ulaznice možete kupiti u Grdskoj knjižnici Solin. Više informacija na tel: 021/ 213 327

Koncert klasične glazbe
Subota 28. 1. 2023. u 19,30 sati, Galerija »Zvonimir«

Zatvaranje manifestacije - plesnjak uz »Euforia bend«
Nedjelja 29. 1. 2023. u 19 sati, Hotel Salona Palace
Ulaz se naplaćuje, prijave na tel: 021/ 250 900 do 26. 1. 2023.

ISSN 1331-8845

9 771331 884003

Radionica »Okruni se u Knjižnici«
Utorak 17. 1. 2023. 18 sati Gradska knjižnica Solin voditeljica: knjižničarka Zona Marovi

Izlet »Putevima kraljevskih gradova« - grad Nin
Subota 21. 1. 2023. 8 sati, polazak s parkinga Glorijet

Radionica »Anđeo čuvar«
25. 1. 2023. u 10 sati Galerija »Zvonimir«
Prijave no tz@solin-info.com do 18. 1. 2023.